

අසව්‍යතාමි මග්ගො

කායගතාසති සූත්‍රය ඇසුරෙනි.

පුජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

අසඩ්බතගාමී මග්ගො

කායගතාසති සූත්‍රය ඇසුරෙනි.

ලබ්‍රනෝරුවකන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ කම්මට්ඨානාචාර්ය
පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

පළමුවන මුද්‍රණය - 2016 දෙසැම්බර්
(පිටපත් 3000)

ධම් දානය පිණිසයි.

මෙම පොතෙහි අන්තර්ජාල සංස්කරණය හා මෙම දේශනා මාලාවේ
පටිගත කරන ලද දේශනා ශ්‍රවණය සඳහා පිවිසෙන්න
<http://sudassana.org/>

පිටපත් කිරීම:
එච්. ඒ. අමරතුංග

සංස්කරණය:
ආර්. ඒ. අමුණුගම

පරිච්ඡේදන පිටු සැකසුම:
දිල්ලැකි වීරරත්න

ප්‍රකාශනය:
සුමග සඳහම් සමුළුව
33/6, අකුරැස්ස පාර, මාතර.

පිටපත් ලබා ගැනීමට:
කේ. ජී. මුණිදාස
මාතර.
දුරකථනය: 071 4438747
077 3295174

මුද්‍රණය:
නීට් ග්‍රැෆික් ප්‍රින්ටර්ස් - මාතර
දුරකථන 041 2223174

සුඡායාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේගේ
'ධම්මසම්මාන විවරණය' (ද්විතිය භාගය) ධර්ම ග්‍රන්ථයෙන් උපුටාගත්
පහත සඳහන් පාඨයන් කෙරෙහි නිසි අවධානයෙන් යුක්තව විමසන
මෙන් මෙන් සිතින් ඉල්ලමි.

"චිතකොට මග්ගාර්ථිමණ කියන්නේ මාර්ගය නොවෙයි. නිවන සොයනවා, නිවන
ගවේෂණය කරනා, කල්ලෙයන් මරනවා කියන කෘත්‍යය වික වෙන්නේ මාර්ගයෙන්. ඒ
මාර්ගය අරමුණු වූයේ මොවුන්ටයි. මේ සිත්වලටයි. ඒ නිසා මග්ගාර්ථිමණ කියනවා."
(79 වැනි පිටුවෙන් උපුටා ගැනීමක්)

"හැම වෙලාවේම මග්ගාර්ථිමණ කියන වික ලැබෙන්නේ කලාණ්ඩුතු අප්පරේන්,
'හරියටම සද්ධර්ම' ශ්‍රවනයෙන්.
සද්ධර්ම ශ්‍රවනය කියන කොට මොනවා හරි බිණක් නොවෙයි. "චතුරාර්ය සත්‍යය
සවිත වූ" දේශනාවක් අහන්නට බිණේ.
ඊටපස්සේ "තමන් තුළින්" දැන් අංග දෙකක් උපදින්නට බිණේ. අධ්‍යාත්මයෙන්
යෝගිසෝමනසිකාර්ය සහ ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තිය කියලා.
ඔන්න ඔය ධර්මනා හතරෙන් යුක්ත කෙනා ගන්නකො. චිතකොට මෙන්න මේ වික
තමයි සෝනාපන්නි අංග කියලා කියන්නේ, සෝවාන් චූළයට පැමිණෙන්න.
චිතකොට මග්ගාර්ථිමණ කියන කෙනාත් මේ විකටමයි චිත්තේ. මෙහෙම කරන
කෙනාට තමයි 'මාර්ගය' උපදින්නේ.
(92 වැනි පිටුවෙන් උපුටා ගැනීමක්)

"මාර්ගය තුළ දී යමක් නිසා නම් සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප කියන මේ අංග
අටක පැවැත්ම, ඒ අංග අට යම් ස්කන්ධ විකක පිහිටලා තියෙනවා නම්, ඒ ස්කන්ධ
වික හේතුවෙන්ම මේ අංග අට පවතියි නම්, ඒ චිත්ත චෛතසික විකට කියනවා
මග්ග හේතුකයී කියලා. 'ඉමෙ ධර්මා මග්ගහේතුකා'.
(86 වැනි පිටුවෙන් උපුටා ගැනීමක්)

කායගතාසතිසුත්තං

428. අසඬිතඤ්ච වො භික්ඛවෙ දෙසිස්සාමී
අසඬිතගාමීඤ්ච මග්ගං, තං සුඤ්ඤං. කතමඤ්ච භික්ඛවෙ
අසඬිතං: යො භික්ඛවෙ රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො
මොහක්ඛයො, ඉදං වුච්චති භික්ඛවෙ අසඬිතං. කතමො ච
භික්ඛවෙ අසඬිතගාමී මග්ගො : කායගතාසති. අයං වුච්චති
භික්ඛවෙ අසඬිතගාමී මග්ගො.

ඉති ඛො භික්ඛවෙ දෙසිතං වො මයා අසංඛතං දෙසිතො
අසංඛතගාමී මග්ගො. යං භික්ඛවෙ සඤ්ඤා කරණීයං සාවකානං
භිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය, කතං වො තං මයා
එතානි භික්ඛවෙ රුක්ඛමූලානි එතානි සුඤ්ඤාගාරානි, කුසායුධං
භික්ඛවෙ, මා පමාදඤ්ච, මා පච්ඡා විජ්ජට්ඨාමිනො අනුච්ඡාද, අයං
ඛො අමිභාකං අනුසාසති.

සංයුත්ත නිකායො, 9. අසංඛත සංයුත්තං, 1. අසංඛතවග්ගො, 1. කායගතාසතිසුත්තං.

2016.11.04 වැනි දින
අනුරාධපුර, බසවක්කුලමේ, ධම්මහදය විහාරයේ දී
පැවැත්වූ කඨින දේශනාව.

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස///

දේශනයේ ප්‍රවේශය:

සද පූජනීය, වැදගත් මහාසඤ්ඤාසරත්තයෙන් අවසරයි. පින්වත් සිල් මැණිවරුන්ට ප්‍රමුඛ ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුන්. මේ පින්වත් සියලු දෙනාම දැන් මේ සුදනම් වෙන්වේ මේ සැම දෙනාගේම මෙලොව ජීවිතය පුරාවට හිත හිතා සන්තෝෂ වෙන්වනට පුළුවන්, මෙලොව ජීවිතයට ආශීර්වාදයක්. සාංසාරික වශයෙන් ද තම තමන්ට බොහෝ කාලයක් හිත සැප පිණිස, හිත රැකවරණය පිණිස පවතින වටිනා කුසල ධර්මයක් සිද්ධ කරන්න යි. විශේෂයෙන් ම මේ ධම්මහදය විහාරස්ථානයේ මීට තුන් මාසයකට පෙර දී ඒ අපේ වෛද්‍ය රණබාහු මහත්මා, එම මැතිණිය, දූ දරුවෝ, ඒ වාගේ ම ඒ මැණියෝ, ඒ පවුලේ සියලු දෙනාත්, ඥාති හිතෙහිත් සියලු දෙනාත් එකතු කරගෙන, මේ ස්ථානයට ඇවිල්ලා, සම්බාධ සහිත වටපිටාවක් එතකොට තිබුණේ. ඒ වටපිටාව තුළ වුණත්,

“ස්වාමීන් වහන්සේ මේ විහාරස්ථානයේ මේ තුන්මාසයේ වැඩ සිටින්න, වස් වසන්න. අපි ස්වාමීන් වහන්සේලාට ප්‍රත්‍යයෙන් උපකාර කරන්න උත්සාහවත් වෙන්නම්” කියලා ස්වාමීන් වහන්සේලාව පවරලා ගියා.

සැබැවින් ම මතක් කළොත් ප්‍රසංගනීය යි. රැකියාවක් කරන ගමන් වුණත්, මට මතකයි, හැම වෙලාවෙ ම, ඉඩ ලැබෙන හැම වෙලාවෙ ම මේ විහාරස්ථානයට ඇවිල්ලා ස්වාමීන් වහන්සේලාගේ දූක සැප බලලා, සමහර විට හිමිදිරි පාන්දර, මහ විශාල වශයෙන් දනය හදගෙන ඇවිල්ලා, බොහෝ සෙයින් ම, වචනයේ පරිසමාප්ත අර්ථයෙන් ම, ස්වාමීන් වහන්සේලා කෙරෙහි කැපවීමෙන් කටයුතු කළා. මේ ටික මම මෙහෙම මතක්

කළේ සමහර අවස්ථාවල වස් ආරාධනා කළහම ස්වාමීන් වහන්සේලා ගැන සොයනවා බලනවා තමයි. නැතුවා නෙවෙයි.

ඒත් මම දැක්කේ නෑ මේ තරම් වෙහෙස මහන්සියෙන්, ඒ තමන්ගේ වචනය මත පිහිටලා ශ්‍රද්ධාධ්‍යානයෙන් කටයුතු කරන ඇත්තෝ. ඉතින් සතුටු වෙන්නට ඕනේ, තමන්ගේ ජීවිතයේ බොහෝ කාලයක් සතුටු වෙන්න පුළුවන් කුසලයක් සිද්ධ කළේ. ඉතින් ඒ විදියට උපස්ථාන කරලා, ඒ වස් අවසානයේ දැන් මේ විවර පූජා කරන්නට, කඩින පිංකම සිද්ධ කර ගන්නට යි බලාපොරොත්තුව.

ඒ හෙට දවසේ සිද්ධවෙන කඩින මහා විවර පිංකමේ ආරම්භක අවස්ථාවක් හැටියට මේ සද්ධම්මයෙන් බිඳක් මේ පින්වතුන්ලාට ශ්‍රවණය කරන්නට හදන මොහොත. ඒ වාගේ ම මතක් කටයුතු තව පැතිකඩකුත් තියෙනවා.

රණබාහු මහත්මා හා මැතිණිය ශ්‍රද්ධාවෙන් මේ වාගේ පින්කම් කරන්නට යෙදුනේ මේ ස්ථානය තිබුණ නිසයි, මේ ස්ථානය ගොඩනැගුණු නිසයි. ඉතින් මේ අවස්ථාවේ දී කෘතවේදීව මතක් කටයුතුයි මේ විහාරස්ථානය මේ මට්ටමට ගන්න, ගොඩනගන්න, දෙස් විදෙස් බොහෝ පිරිසකගේ උදව් උපකාර ලැබුණා. ඒ අයවත් මේ මොහොතේ දී මතක් කරනවා. පසුව අපි පින් අනුමෝදනුත් කරනවා.

ඒ පිරිස අතර අපේ යුද හමුදාවේ ඉහළ ම නිලධාරී මහත්වරු ඉඳලා, තමන්ට පැවැරෙන වගකීමක් හැටියට පැවරුණේ, අසල යුද හමුදා කඳවුරේ කර්නල් කුමාර මහත්මා, කපිතාන් ප්‍රනාන්දු මහත්මා, රෙජිමේන්තු සාජන්ට් මේජර් මදුරුසිංහ මහත්මා, ඒ වාගේම එතුමන්ලාගේ යටතේ ඉන්න මේ අනිත් දරුවෝ ටික, ඉතාමත් ම කැපවීමෙන්, මේ මට්ටමට මේ පින්වතුන්ට මේ ටික අරගෙන දෙන්න ඒ පින්වතුන් පුදුම විදියට මහන්සි වුණා.

මේ තියෙන්නේ ගොඩනැගිල්ලක් නෙවෙයි. ඒ දරුවන්ගේ ජීවිතයයි, ඒ දරුවන්ගේ ශ්‍රමයයි මේ තියෙන්නේ. මේ පින්වතුන්ට

බණ පදයක් අහන්න මේ රැකවරණය තියෙන්නේ ඒ අභිංසක දරුවන්ගේ දෑතේ කරගැට යි. රැකියාව පැත්තකින් තැබේවා! නමුත් මේ ක්‍රියාව ඒකාන්තයෙන් ම මහා විශාල කුශල ධර්මයක්. එතුමන්ලා ශ්‍රමයෙන් උදව් උපකාර කරන කොට ඒ බඩු භාණ්ඩ අරගෙන දෙන්නට විදේශගත බොහෝ දෙනෙක් උදවු කළා.

ඒ වාගේ ම කෘතවේදීව මතක් කරනවා අපේ පනාගොඩ, හෝමාගම, ජනක ප්‍රදීප් ලියනගේ මැතිතුමා. එතුමාගේ පෞද්ගලික, දුක් මහත්සියෙන් හම්බ කර ගත්ත පෞද්ගලික ධනයම මම හිතන්නේ මේ වෙනුවෙන් වියදම් කරලා තියෙනවා. ඒ වාගේ ම බොහෝ උපකාරී පිරිසක් ඉන්නවා. ඉතින් මේ හැම දෙනා ම අපේ දෙස්තර මහත්තයාලාගේ පින්කම පිහිටා ඉන්න තැනක් හැදුවා. ඉතින් මේ පින්කමේ අයිතිය දෙස්තර මහත්වරුන්ට වගේ ම - ඒ වස් ආරාධනාවට සම්බන්ධ වෙච්ච සියලු දෙනාට වගේ ම, පැමිණි නො පැමිණි, එක සුළු දේකින් පවා ආධාර උපකාර කළ සියලු දෙනාගේ ම ජීවිතය මතයි මේ පින්කම කෙරෙන්නේ කියලා හැම දෙනා ම හිතා ගන්නට ඕන.

දේශනාව:

ඉතින් පින්වතුනි, දැන් මේ මොහොතේ පින්වතුන් ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නටයි හදන්නේ. ඒ නිසා හැමදෙනාටම මතක් කරනවා එක කාරණාවක්: තම තමන්ගේ සිත නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවල දුවන්නට නොදී, බොහෝ ම උචමනාවෙන් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට කියලා මතක් කරනවා.

පින්වතුනි, මම මේ පැහැදිලි කරලා දෙන්නට හදන දහම් කරුණු ටිකක් ගැඹුරු යි, ගැඹුරු ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි. මම ගාව ඉතාම අඩුයි මේ බොහෝම සරළ කථා. ඉතින් ඒකත් දුච්ච කමක්. කථා කළහම බොහෝ ම සරළව, ඉබේ ම ආපහු ගැඹුරු පැත්තකට යි යන්නේ. නමුත් ධර්මය ගැඹුරු නැහැ. හොඳට මතක තබා ගන්න ඕන, ධර්මය ගැඹුරු නැහැ; අපි දුබල යි. කෙනෙක් ගාවට ධර්මය යන කොට ගැඹුරු යි නම්, තව කෙනෙකුට නො ගැඹුරු යි නම්, ධර්මයක් අසාධාරණයක් කරලා නේ. එපමණකින්

ම සත්‍ය නෙවෙයි නේ. මම අර හැමදම කියන වචනයක් තියෙනවා නේ: කිලෝ පහක බරක් අවුරුදු පහ හයක පොඩි ළමයෙක් අතට දුන්නොත් උස්සාගෙන ඉන්න කියලා, එයාට බොහෝ වේලා ඒක උස්සාගෙන ඉන්න බැහැ. නමුත් ඒ කිලෝ පහ අවුරුදු විස්සක, විසිපහක තරුණයෙකුට දුන්නොත්, එයාට බොහෝ වේලා උස්සාගෙන ඉන්න පුළුවන්, අපහසුවක් නැහැ. බලන්න පින්වතුනි, මේ කිලෝ පහ පොඩි ළමයා ගාවට යන කොට බර වැඩි වෙලා, ලොකු ළමයා ගාවට යන කොට බර අඩු වුණා ද? කිලෝ පහ, පහ ම යි. පුද්ගලයාගේ දරා ගැනීමේ හැකියාව හා නො හැකියාව මත කෙනෙකුට මේක බර යි; කෙනෙකුට නිබර යි. අර පොඩි ළමයා ලොකු කෙනෙක් වෙච්චි දවසට, එයාටත් මේක බර නැ. ඒ වගේ පින්වතුනි, කිලෝ පහ වගේ මේ ධර්මය, ධර්මය ම යි.

නිවරණ සහගත සිතක් තියෙන ආවරණීය ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත සිතක් තියෙන, ආවරණීය ධර්ම කියලා කියන්නේ : දැන් මේ අපි ඉන්න විහාරස්ථානයේ වටපිටාව අපට පෙනෙන්නේ නැහැ. ඇයි ඒ? තාප්පයක්. වෙන කවුරුවත් නෙවෙයි අපි ම යි බැඳලා තියෙන්නේ. අපි ම බැඳපු තාප්පයෙන්, අපට ම වටපිටාව පෙනෙන්නේ නැතිවෙලා. පිට කවුරුවත් බැඳපු තාප්පයකට නෙවෙයි, අපි ම බැඳපු තාප්පයෙන්.

අපි නො දන්නවා වුනාට අපේ සිතේ ම උපදින නොයෙක් විදියේ කාමය, තරඟව, නිදිමත වාගේ ගතිවලින් යුක්ත සිතිවිලි ටිකක් තියෙනවා අපේ හිතේ ම උපන්න. ඒ සිතිවිලි ටිකෙන් ම වටවුනහම පෙනෙන්නේ නැ.

ගැඹුරැයි අපට. ඔකට කියනවා ආවරණීය ධර්ම කියලා.

කාම ධර්මයන්ට තියෙන කැමැත්ත, තරඟව නැත්නම් අකැමැත්ත, කම්මැලිකම, නිදිමත ගතිය, ඔය හිතේ හිතේ තනිව ම කතාකරන කම, ධර්මය පිළිබඳ නිවැරදි විනිශ්චයක් නැතිකම කියන ධර්මා මුල්වෙලා අපේ හිතේ ම එක එක අදහස් උපදිනවා.

ඒ අදහස් ම අපි ගන්නවා මිසක, අපට තේරෙනවා මිසක අලුතෙන් යමක් ඇහෙන්නේ නෑ.

අන්න ඒකටයි ආවරණය ධර්ම, නැත්නම් නිවරණ කියලා කිව්වේ. ඔන්න ඔය නිවරණ තියෙන කෙනාට මේ ධර්මය තේරෙන්නේ නැහැ, පෙනෙන්නේ නැහැ. තමන් ඉන්න සීමාවෙන් එහා තියෙන දේ පෙනෙන්නේ නැහැ. ඒ හින්දා ඒක එයාට ගැඹුරුයි වගේ. තාප්පයක් නැතිවුණහම ඇත පෙනෙනවා නේ. වටපිටාව පෙනෙනවා නේ.

ඒ වගේ යම් දෙයක් අහන කොට තමන්ගේ හිතෙන් යමක් සිහි කරලා තමන්ව ආවරණය කරන්නේ නැතුව, හිත කනට යොමු කරලා, කන ශබ්දයට යොමුකරගෙන හොඳට අහගෙන ඉන්න කොට ඒ කියන දේ ඒ විදියට ම තේරෙනවා. එබඳු කෙනාට මේක බර නෑ.

ඒ නිසා මේ බණ අහන මොහොතෙ ම හොඳ උවමණාවෙන් ඇහුවොත්, ඒ මොහොතට මේ පින්වතුන්ගේ මනසේ තියෙන ආවරණය ධර්ම ඔක්කොම අතහැරෙනවා. අතහැරුණොත්, මේ මම පෙන්නන්න හදන ධර්මය මේ පින්වතුන්ට තේරුම්ගන්න පුළුවන් වෙයි. ඒ හින්දා බොහෝම උවමණාවෙන් අහන්න කියලා මතක් කරනවා.

ඉතින් තවත් ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා: ඉතින් ඔය තරම් ආවරණය කියන ධර්මය එන්නෙන් නැතුව, හිත කනට යොමුකරලා ඔය තරම් උවමණාවෙන් අපි ඇසිය යුත්තේ ඇයි?

මොකක් ද ඔකෙන් අපේ ජීවිතයට තියෙන ප්‍රතිඵලය? අපට ඉතින් රක්ෂාවකුත් තියෙනවා. හම්බකරගන්න පුළුවන්, දූ දරුවෝ ඉන්නවා. ලොකු ප්‍රශ්නයකුත් අපට නෑ නේ. ඉතින් මොකක් ද මේ තරම් ම උවමණාවෙන් ම අපි බණ ඇසිය යුත්තේ? හොඳයි එහෙම බණ ඇහුවොත් අපට මොනවා හරි ලාභයක් වෙනවා ද? වෙනවා නම්, මොකක් ද ඒ ලාභය? එහෙම බණ ඇහුවේ නැත්නම් අපට යම් අලාභයක් හෝ පාඩුවක් වෙනවා ද? මොකක්

ද ඒ පාඩුව? මෙන්න මේ ටිකත් අපි ටිකක් තේරුම්කර ගන්නට ඔන. නැත්නම් ඉතින් මම කියනවා බණ අහන්න කියලා.

මොකට ද අපි අහන්නේ? සමහර අය කෙනා කෙනා මේ අදහස, බණ ඇසිය යුත්තේ ඇයි කියන එක දන්නවා ඇති. ඒ හින්දා බණ අහනවා ඇති. සමහර කෙනෙක් හිතන්නේ නැතුව ඇති. ඒ හින්දා ඒ ටිකත් අපි මුලින් තේරුම් කර ගත යුතුයි.

පින්වතුනි, මේ ධර්මය ඇසිය යුත්තේ වෙන මොකුත් හින්දා නෙවෙයි, එක ම එක ධර්මතාවයක් නිසා යි.

අපි කවුරුවත් නො දන්නවා වුනාට, නො දකිනවා වුනාට, අපි රක්ෂාවල් කරනවා, ජීවත් වෙනවා කියලා හිතුවාට, පෙනුනාට, අපි හැම කෙනෙක් ම මේ ජීවිතයේ විතරක් නෙවෙයි අනන්ත සංසාරයේ ඉඳන් යමක් හොයමින් ඉන්න අය යි.

මොනවා ද හොයන්නේ? සැප, සතුට දෙක යි. සැනසිල්ල හොයමින් ඉන්න අය යි.

අපි යමක් අයින් කරන්න උත්සාහවත් වෙමින් ඉන්න අය යි. මොනවා ද? දුක යි. මේ හැම කෙනෙක් ම මුලු ජීවිතය පුරාවට ම කරන මේ සැම ක්‍රියාවක් ම ඔය කාරනා දෙකට ඇතුළත් මිසක ඉන් පරිබාහිර නෑ.

ඒ කරන හැම දෙයක් ම මේ ලෝකයා කරන්නේ දුකට අකැමැතිකම, දුකෙන් අයින් වෙන්න, සැප සතුට දෙක ලඟාකරගන්න යි.

දුකෙන් අයින්වෙන්න උත්සාහවත් වෙන අපි, සැප සතුට දෙක ලඟාකරගන්න උත්සාහවත් වෙන අපි, කවදාවත් ම අපේ ජීවියට දුක ආවේ කොහොම ද, දුක අයින්කරගන්නේ කොහොම ද, සැප සතුට දෙක ලැබෙන්නේ කොහොම ද, ඒ සඳහා කළයුත්තේ මොකක් ද කියලා නුවණින් දැනගෙන, අවබෝධ කරගෙන, නෙවෙයි කරන්නේ.

මරන්න ගෙනියන හරකෙක් පිටිපස්සේ නිකම් ගිය හරකෙකුටත් මැරෙන්න වුනාලු.

ඒ වගේ මේ ලෝකයා ඔහේ දුවන්නත් වාලේ දුවනවා. ඒ ලෝකයා එක්ක අපිත් ඔහේ දුවනවා මිසක, අපි කවුරුවත්, සමහර විටක මම මේ වචන ටික කියන කොටත්, මේ ඇත්තෝ දන්නේ නැතුව ඇති, 'අපි මේ සොයන්නේ සැප සතුට නේ ද, අපි මේ උත්සාහවත් වෙව් ඉන්නේ දුක නැති කරන්න නේ ද' කියලා. ගෙදර හඳනවා, දරුවන්ට උගන්නනවා, වැඩට යනවා, ගොවිතැනක් කරනවා, ඉස්පිරිතාලේ වැඩක් කරනවා, වාහනයක් පදවනවා වගේ කාරනා ටිකක් තමයි මේ පින්වතුන්ට පෙනෙන්නේ. නමුත් සමස්තයක් වශයෙන් මේ ක්‍රියාදමයන්, මේවා, මේවා, මේවා, මේවා කරන්නේ ඇයි කියලා බැලුවොත් පෙනෙයි, මොකක් ද මේ? දුක නැතිකරගන්න උත්සාහවත් වෙනවා. දුක නැතිකරගන්න උත්සාහවත් වුනාට, උපන්න දවසේ ඉඳන් මැරෙනකම්ම මුලු ලෝකයා ම කරන්නේ ඒක යි.

නමුත් අවාසනාව, මුලු ලෝකයාටම අන්තිමට ලැබිලා නැත්තෙන් ඔය කාරනා දෙක යි. මොකක් ද: සැප ජීවිතය කරගන්න, දුක අයිත්කරගන්න බැරිවෙනවා. මේ කතාව අද ඊයේ කතාවක් නෙවෙයි. මේ වැරැද්ද, මේ ක්‍රමය අද විතරක් කරන එකක් නෙවෙයි.

භවයෙන් වැහිලා නිසා අපට පෙනෙන්නේ නැහැ. නමුත් භවය කියන ධර්මාවක් තියෙන නිසා ඒ තුළ පැවැත්මක්, දුකක් තියෙන නිසයි බුදුරජාණන් වහන්සේලා පහළවෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ,

'මහණෙනි, මේ සසර අති දීඝී යි. මුල් කෙළවරක් පෙනෙන්නේ නැ. පනවන්නට පුළුවන්කමක් නැ.

මේ දීඝී සංසාරයේ තමන්ට ඇග ලේ කිරිකරලා පොවාපු ආදරණීය මව, මැරුණු වෙලාවේ ඒ දුකට අඩාපු කඳුලු එකතු කරන්න පුළුවන් නම්, සතර මහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි.'

දහඩිය මහන්සියෙන් හරිහම්බ කරලා පෝෂණය කළ පියා, මේ ඇත්තන්ට පියා ගැන හැඟීමක් නැත්නම්, අද ඔබ මොන තරම් මහන්සියෙන් ද ඔබේ දරුවාව පෝෂණය කරන්නේ. තේරෙයි මේ ඇත්තන්ට. ඒ වගේම යි මේ ඇත්තන්ගේ තාත්තාත්. එයාට ලැබෙන ක්ෂේත්‍රයෙන් මොන විදියකට හරි, බොහෝ ම දුක් මහන්සියෙන් මේ ඇත්තන්ව හැදුවේ. ඒ තාත්තා මැරුණහම අඩපු කඳුලු සතර මහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි. දුව, පුතා, සහෝදරයා, සහෝදරී, ඥාති හිතෙහිත් මළ දුකට අඩපු කඳුලු සතර මහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි. තිරිසන්ගත සතුන් වෙලා ඉන්නකොට මස් පිණිස මරණ කොට ගලාගෙන ගිය ලේ සතර මහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි කියලා පෙනනවා.

මෙව්වර අපි දුක් විඳලා තියෙනවා. ඒ හැම තැනකදීමත්, ඒ දුක් මැද්දෙන් මේ රැකියාව ම යි කළේ. අපි ඔක්කොමලා එක ම එක රැකියාවක් කරන අය යි. ලෝකය ඇතුළේ, අවිද්‍යාව ඇතුළේ අපහසුකම් තියෙනවා ඇති. නමුත් ඔක්කොමලා කරන්නේ, රැකියාව කියන්නේ මොකක් ද?

රැකෙන, ජීවත්වෙන්න, තමන්ට රැකෙන යමක් කරනවා. ආරක්‍ෂාවෙන් යමක් කරනවා. ඒක නො කළොත් රැකෙන බෑ. ආරක්‍ෂාවෙන් බෑ. ඔක්කොමලා රැකියාවක් කරන අය යි. ලොකු, පොඩි, මහළු හේදයක් නැතුව. මොකක් ද - දුක නො එන බවෙන් රැකෙන උත්සාහවත්වෙන අය යි මේ ඔක්කොමලා. මේ රක්‍ෂාව පටන්ගත්තේ මේ ජීවිතයේ විතරක් නෙවෙයි. අනන්ත සංසාරයේ ඉඳලා යි. ඒත් ඒකෙන් තාම රැකෙන බැරවුනා ඉතින් මේ ඇත්තන්ට.

අපි නිදසුනක් හැටියට නිකම් කිව්වොත් මම, ඉස්කෝලේ යන පුංචි දරුවෙක් දිහා බලන්න. කවදවත් මේ පින්වතුන්ට හිතෙන්නේ නැහැ නේ මෙයා දුක් නැති කරන්න, සැප ලබාගන්න කටයුතු කරනවා කියලා. අපි මේ ධර්මාව අනුක්‍රමයෙන් ගියොත්: මේ දරුවාට ඉස්කෝලේ යන්න කියන්නේ ඉගෙනගන්නයි. 'පුතේ ඔයා හොඳට ඉගෙනගන්න ඕන.' 'ඇයි?'

‘හොඳට ඉගෙනගත්තහම හොඳ රක්ෂාවක් කරන්න පුළුවන්.’
‘හොඳ රක්ෂාවක් ගත්තොත්?’ ‘හොඳට යමක් හරි හම්බ කරන්න
පුළුවන්.’ ‘යමක් හරිහම්බ කළොත්?’ ‘දුකක් නැතුව ඉන්න
පුළුවන්.’ ඒක නෙවෙයි ද ඉලක්කය? එහෙනම් පොඩි ළමයා
යන්නෙන් දුක නැතිකරන්න නෙවෙයි ද?

ඒ තරම් කටයුතු කරන අපට ඒ දුක ගෙවාගන්න තාම
බැරිවුණා. බැරිවුණේ දුක නිවැරදිව ගෙවෙන, දුක නැතිකරන
ක්‍රමය, සැප නිවැරදිව ලැබෙන, ලබාගන්න ක්‍රමය, කියලා දෙන්න
කවුරුවත් හිටියේ නෑ.

අඳුර තුළ ආලෝකයක් ගැන කතා කරනවා. හැබැයි වචනයක්
විතරයි. දුක ඇතුළේ සැපක් ගැන හිතනවා, කතා කරනවා, නමුත්
දුක ඇතුළේ යි. සැප කියන එක, ධර්මාව, වචනයක් විතර යි. අපි
දන්නේ නෑ.

ඉතින් එබඳු ලෝකයකට සැබැවින් ම දුකෙන් මිදෙන මාවත,
සැබැවින් ම සැනැසීමේ මාවත, කියලා දෙන්න තමයි ලොවුතුරා
බුදුරජාණන් වහන්සේලා බෝධි සම්භාර ධර්ම පුරන්නේ.

බෝධි සම්භාර ධර්ම පුරන කාලයේදී ම බෝසතානන්
වහන්සේ දක්කාලු මේ මුලු ලෝකයක් ම හරියට පලඟැටියෝ
වගෙයි කියලා. පලඟැටියෝ දන්නවා නේ. පහණක් පත්තුකරලා
තිබ්බහම පහණට පනිනවා. පැන්නහම පිව්වෙනවා; දුක එනවා.
ඒත් පන තිබ්බොත් යමක් ද දුක, යමකින් ද දුක ආවේ, ඒ පහන්
දූල්ලට ම ආපහු පනිනවා. මැරෙණකම්ම පහණට පනිනවා.
තිරිසන්ගත සතා, පලඟැටියාවත් දුකට කැමැති නෑ. එයා කැමැති
සැපට යි. පහන් දූල්ලට කැමැතියි, ආසයි. එයා කැමැති දේ, ආසා
කරන දේ ලබාගන්නයි පහන් දූල්ලට පනින්නේ. හැබැයි ගත්ත
දේ දුක යි. නමුත් ඒක දන්නේ නෑ. ගත්ත දේ දුක යි. පහන්
දූල්ලට පැන්නොත් පිව්විලා දුක එනවා කියන එක වලක්වන්න
බැහැ. බලන්න, පලඟැටියා පැත්තකට වෙලා ඉන්න කොට පහන,
නැත්නම් ලාම්පුව හෙමින් හෙමින්, කෙමෙන් කෙමෙන්, ටිකෙන්
ටික ඇවිල්ලා පලඟැටියාගේ ඇගේ හැප්පුණා ද? නෑ. පහන්

දූල්ලට තමන් ම පැනලා තමන් ම දුක් විඳිනවා නම්, එබඳු කෙනෙක් ගැන අපට කියන්න තියෙන්නේ මොකක් ද?

දුක උපද්දවාගෙන දුක් විඳිනවා නේ. තිබුණ දුකක් නෙවෙයි. පලඟැටියා විඳින්නේ දුක උපද්දවාගෙන යි. ඒ වගේ බෝසතානන් වහන්සේ දක්කාලු අවිද්‍යාව නිසා මේ ලෝකයා දුක උපද්දවාගෙන දුක් විඳිනවා.¹

මේ දුකේ මිදීමක් නිවීමක් කවදවත් මේ ක්‍රමයෙන් වෙන්තේ නෑ. අනේ මේ අභිංසක ලෝකයාට දුකෙන් මිඳෙන මාවත කියලා දෙනවා නම්, කියලා දෙන්න පුළුවන් නම්, ඒක මොන තරම් සත්පුරුෂ කමක් ද කියලා මහා කරුණාවකින් ම යි පින්වතුනි, බෝධිසම්භාර ධම් පිරුවේ. පුරලා ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ පන්සාලිස් වසක්, අවුරුදු හතලිස් පහක් තිස්සේ ලෝකයේ වැඩ ඉඳිමින් කළේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ බණ කියනවා, ධම් දේශනා කරනවා කියලා වෙන දෙයක් කළේ නෑ.

මේ බණ කියන, බණ අහන ඔබගෙන් මගෙන් ජීවිතයේ තියෙන දුක, ඒ දුක අපේ ජීවිතයට එන හැටි, අපේ ජීවිතයෙන් ඒ දුක අයින් කරනවා නම්, නැතිවෙනවා නම් නැතිවෙන හැටි, ඒකට යන ප්‍රතිපදාව කියන ටික පැහැදිලි කරලා දෙන්න යි.

ඉතින් මම මේ බණ ටික මේ පින්වතුන්ට හොඳට අහන්න කිව්වේ අද අපට ප්‍රශ්නයක් නැත්තේ අර අවිද්‍යාවේ ඇහැට, ලෝකය තුළ කරන වැඩේට රක්‍ෂාවට දරුවන් ඉන්නවා, ගෙවල් දෙරවල් තියෙනවා, ණය තුරුස් නෑ කියන තැනකින් අපට ප්‍රශ්නයක් නෑ වගේ වුනාට ඔය දේවල් ඔක්කෝ ම වගාකරලා හෙව්වේ මොකක් ද කියන තැන ප්‍රශ්න කළොත්, සැප සතුට දෙක, දුක අයින් කරන්න කියන කාරණාව කෙරිලා ද කියලා බලන්න. නෑ.

¹ පුජාපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේගේ 'ධම්මසංගණි විවරණය' (ද්විතීය භාගය) පිටුව: 429

එහෙත්, එතැනට තියන උත්තරේ යි මේ. කෙනෙකුගේ ජීවිතයෙන් දුක අයින් වෙනවා නම් අයින් වෙන්නේ, අයින් කරන හැටි, කෙනෙකුගේ ජීවිතයෙන් සැප සතුට දෙක ලැබෙනවා නම් ලබාගන්න හැටි, තමයි මේ දේශනාවෙන් ඇහෙන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අදහසක්වත්, මේ දේශනා කරන මගේ අදහසක්වත් මේ භෞතික ලෝකයේ පවතින, තව භෞතික විද්‍යාව පිළිබඳ කරුණක්වත් නෙවෙයි, මේ මම මතක්කරන්න හදන්නේ මේ ඇත්තන්ගේ ජීවිතය ගැනයි. කෙනා කෙනාට යි මම මේ කියන්නේ.

ඒ හින්දා මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතයේ, මේ පින්වතුන් නො දැක්ක ප්‍රශ්නයක් ගැන යි මතක් කරන්නේ. කියා දෙන්න හදන්නේ. ඒ නිසායි උවමනාවෙන් ඇසිය යුත්තේ. මේ ධර්මය ඉතාමත් ම උවමනාවෙන් ඇහුවොත් අනන්ත සංසාරයේ ඉඳන් භායාලත් භායාගන්න බැරිවෙච්චි සැප, සතුට දෙක භායාගන්න හැකියි. උත්සාහවත් වෙලා අයින් කරන්න බැරිවෙච්චි දුක අයින් කළ හැකියි.

සකසා බණ ඇහුවේ නැත්නම් සැප සතුට දෙක ජීවිතය අනුව නො තිබේවි. දුක් දෙමිනස් මේ විදියට ම පවතීවි. මනාකොට ඇසීමේ හා නො ඇසීමේ වාසි අවාසි දෙක ඕකයි.

දුක කියන කොටත් දැන් නිකම් සංකල්පයක් හිතන්න එපා. ඔබට ඉන්නේ එක ම එක ප්‍රිය මනාප වූ දරුවෙක් නම් (මට බනි යි හාමුදුරුවෝ මුසල කතා කියනවා කියලා. නෑ. මේවා සැබෑ කතා) ඔබගේ දෙනෙත් අබියස ම අනතුරක් වෙලා වාහනයකට හැප්පිලා ගහකින් වැටිලා මැරුණොත්, මොන තරම් දුකක් එයි ද? ඒ දුක දැනුත් මේ ඇත්තන් ඔබොක්කුවේ තියාගෙනයි ඉන්නේ, දැන් නැතිවුනාට. මම උපමාවක් කළොත්: (අම්මාත් ඇති මෙතැන) මට අයියා කෙනෙක් හිටියා. අයියා වයස අවුරුදු තිස්නවයේ දි මැරුණා. අම්මා අඬන කොට මට හිතන එක දෙයක් තිබුණා. අම්මට මේ දුක උපන්නේ මීට අවුරුදු තිස්නවයකට ඉස්සෙල්ලා නේ ද කියලා හිතනා. ඒක පලදෙන්න විතරයි පොඩ්ඩක් කල්

ගිහිල්ලා තිබුණේ. අලුත් දුකක් නෙවෙයි. දුක හදගෙන තිබුණේ, දුක උපද්දවා ගත්තේ මීට අවුරුදු තිස්තවයකට ඉස්සෙල්ලා යි කියන එක මට හිතුවා.

ඒ වගේ මේ පින්වතුන් අද සතුවු වෙන්තේ, අපි යමක් හරියට හිතුවොත්, බලනවා නම් වූටි දේකත් බොහෝ දේ කියනවා ලෝවැඩ සඟරාවේ තියෙන්නේ කවියක්:

ලිප ගිනි මොලවන තෙක් දිය සැලියේ,
සැපයක් යයි කකුළුවා දිය කෙළියේ.

වතුරේ ගිනිදර ටික පත්තුවෙනකම් උග්‍ර සැපක් කොට වතුරේ ඉන්නේ. ඒ වගේ ඔබගේ ජීවිතයට දුක ලඟාවෙන තාක් ඔබට සැප පෙනෙයි. තාම ඇවිල්ලා නැතිවෙන්න පුළුවන්. තාම නාවාට දුක ඉපදිලා අපට තියෙන්නේ. තාම පලදුන්නේ නැතිකම විතරයි තියෙන්නේ. ඒ නිසා එබඳු වූ මේ දුක් සහගත බව අපට උරුමයි මේ ධර්මය ශ්‍රවණය නො කළොත්.

මේ පින්වතුන්ට ඒ දුක හොඳයි නම්, දුක ප්‍රියයි නම්, දුක මනාපයි නම් මම මේ ඉදිරියේ දී කියන්න යන ටික උවමනාවෙන් ඇහුවේ නැතුවාට ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඕනෑ විදියකට හිතෙන් ඕනෑ දෙයක් හිත හිතා කටයුතු කලාට ගැටළුවක් නෑ. කවුරුවත් ගහන්න කෙනෙක් නෑ; බනින්න කෙනෙක් නෑ. ඒ වර්තයට ඒ දඬුවම තමා විසින් ම ලබාගෙන තියෙයි. දුක එපා නම්, දුක අප්‍රියයි නම් ඇත්තට ම මට දුක ගෙවාගන්න ඕන කියන කළන සිත මේ පින්වතුන්ට තියෙයි නම්, ඒ හැම කෙනෙකුට ම එකම එක උපාය යි තියෙන්නේ:

කළාන මිත්‍ර ඇසුර හා සද්ධර්ම ශ්‍රවණය යි. ආරම්භක තැන ඔව්වර යි.

එතැනින් පස්සෙයි අනික් ඔක්කෝම. ඒ නිසා මේ තරම් පුන පුනා, පුන පුනා එකම දෙයක් කියන්නේ, 'ඇසිය යුතුයි බණ හොඳට' කියන කාරණාව ම කියන්නේ ඇයි කියන කාරණාවත් හිතන්න. එයිට මෙහා පෙර පසු ඉතා කුඩා වචනයක්වත් අහකට

ගියොත් මේක තේරෙන්නේ නැහැ. මම කතා කරණ දහම් කරුණු පවා විතරක් විතකණිය කරන්න එපා. හොඳට අහගෙන හිටියොත් මරණින් පස්සේ නෙවෙයි, මේ ජීවිතයේදී ම, මේ පින්වතුන්ට දුක නිමාකරගන්න පුළුවන්. නුවණක් තියෙන කෙනාට නො පෙනෙන යමක් කියන්න හදනවා නෙවෙයි මම. පිළිගන්න බැරි යමක් කියන්න හදනවා නෙවෙයි මම.

මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතය ම යි මම පෙන්නන්න හදන්නේ මේ පින්වතුන්ට.

මගේ දෙයක් මම කියන්න යන්නේ නෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ යමක් මම කියන්න යන්නේ නෑ. තව කවුරුවත් කියපු දෙයක් මම කියන්න යන්නේ නැහැ. මම කියන්න යන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මට ඉගැන්නුවෙ ධර්මය තුළින්, පිටකය තුළින්, කෙනා කෙනාව, කෙනා කෙනාට පෙන්නන්න කියන එක විතරයි.

ඒ නිසා මෙන්න මේ දුක කියන එක ඇතිවෙන්නේ කොහොම ද, ඒක නැති කරන්නේ කොහොම ද, ඒකට යන මග මොකක් ද කියන කාරණා ටික විතරයි මම කියන්න යන්නේ දැන්. ඒක කියන්න ඉස්සෙල්ලා තවත් පෙන්නනවා;

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, 'මහණෙනි, යම් කිසි කෙනෙක් කිව්වොත් නුඹලාට, උදේට නුඹට ආයුධ පහරවල් සීයකින් ගහනවා, දවලටත් සීයකින් ගහනවා, සවසටත් සීයකින් ගහනවා. දවසට මේ වගේ පොළු පහරවල් තුන්සීයක් ගුවි කකා, අවුරුදු සීයක් හිටියොත් නුඹට චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධ වෙනවා කියලා, මහණෙනි, වහා කැමැති වෙන්න. ශිෂ්‍යයෙක් කැමැතිවෙන්න. අනේ මට ලැබෙන්න, මට ඕන. මට ඕන කියලා කැමැති වෙන්න' කියනවා. ඇයි? දවසට පහරවල් තුන්සීය ගණනේ අවුරුදු සීයක් පුරාවට ගුවිකන පහරවල් ගණන ගණන් කළ හැකි යි.

චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධ වුණොත් එපමණකින් ඉවරයි. චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධ නො වී සසර හිරියොත් ගුටි කන්න වෙන පහරවල් ගණන මෙව්වරයි කියලා කියන්න බෑ කියලා තථාගතයන් වහන්සේ පෙන්නවා. ඒ බවත් මතක තබාගෙන මම මේ කියන දේ හොඳට බලන්න. දැන් ඔන්න මගේ පෙන්න්න න් හදන අර්ථය පටන්ගන්න තැන. හොඳට අහගෙන ඉන්න ඕන.

අපි ඒක උපමාවකින් ම පටන්ගමුකො² තේරෙන විදියට: මේ පින්වතුන් චිත්‍රපටි බලලා තියෙනවා නේ ද? චිත්‍රපටි බලලා තියෙනවා. ඉංග්‍රීසි ඒවා, සිංහල ඒවා, හින්දි ඒවා, මේ වගේ චිත්‍රපටි රාශියක් බලලා ඇති. අපි කියමු දැන් අද අපි බලන්න යන චිත්‍රපටිය රූපවාහිනියක කියලා කියමුකෝ. දැන් චිත්‍රපටියක් අපි බලනවා රූපවාහිනියක. හින්දි චිත්‍රපටියක් කියමුකො. තමන් මොකුත් සිත් උපද්දවන්නේ නැතුව හොඳට බලන්න තමන්ට, තමන් චිත්‍රපටිය බලන රූපවාහිනී තිරය පැත්ත. ඒකේ ඉස්සරහ තියෙන්නේ වීදුරුවක් නේ. 'ස්ක්‍රීන් එක' කියන්නේ වීදුරුවක්. වීදුරුව සත්ත්වයෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් හෝ කෙනෙක් වෙනවා ද? නෑ. අපි තව ටිකක් වීදුරුවෙන් ඇතුල් පැත්තට ගියොත් ඔකේ වයර් කැලි තියෙයි. ට්‍රාන්සිස්ටර් කියලා තියෙයි. දැන් නම් ට්‍රාන්සිස්ටර් නෑ, අයි.සී කියලා එකක් තියෙයි. ඩයෝඩ් කියලා තියෙයි. කන්ඩෙන්සර් කියලා තියෙයි. රෙසිස්ටන්ට් කියලා තියෙයි. ඔය වගේ කැලි බැලි ටිකක් තියෙයි. ඊට පස්සේ අහසෙන් එන ක්ෂුද්‍ර තරංග තියෙනවා. අන්තිමට ඔය ටික එකතුවෙලා මේකේ හැදෙන ආලෝක කදම්බයක් තුළ තියෙන ඩොට් (තිත්) රාශියක් මත රූප සටහනක් පෙනෙයි. ඔය අපට රූපයක් පෙනෙන තැනක තියෙන භෞතික අන්තර්ගතයයි මම පෙන්නුවේ. භෞතික ස්වභාවය යි.

ඇස් ඉදිරිපිටට එන පැත්තේ රූපයෙන් හොඳට පෙනෙනවා **වක්කුං අනන්තා, රූපං අනන්තා** - බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා, ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපය පුද්ගලයෙක්ගේ,

² පුජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේගේ දේශනය ඇසුරෙන්: 'කත්තබ්බං කුසලං බහුං' ග්‍රන්ථයේ 15 වැනි පිටුව.

කෙනෙක්ගේ, සත්ත්වයෙක්ගේ නෙවෙයි, අනාත්ම යි. ඔය රූපයේ ඇත්ත යි.

නමුත් එබඳු ඇත්ත තියෙන රූපයක් මේ ඇත්තන්ට හම්බවෙන කොට බලන්න මේ ඇත්තන්ට වීදුරුව පෙනෙනවා ද, තිත් ගොඩක් පෙනෙනවා ද, ආලෝකය පෙනෙනවා ද, ට්‍රාන්සිස්ටර්, රෙසිස්ටන්ට්, කඩදාසි වයර් පෙනෙනවා ද කියලා. පෙනෙන්නේ නෑ.

මේ ඇත්තන්ට ඒ රූපය පැත්තේ හම්බවෙන්නේ නැද්ද මිනිස්සු? ඒ රූපය පැත්තේ හම්බවෙන්නේ නැද්ද සත්ත්වයින්? ඒ රූපය පැත්තේ හම්බවෙන්නේ නැද්ද පුද්ගලයින්? සත්ත්වයින්, පුද්ගලයින්, මනුෂ්‍යයින් හම්බවෙන්නේ නැද්ද?

හොඳයි ඒකෙ ඇතුළේ ඒ ඒ රූප එක්ක, ඔය ඇත්තන්ට හම්බ වෙන මිනිස්සු එක්ක ඔය ඇත්තන්ට තරහ ඇවිල්ල නැත් ද? ඔය ඇත්තන්ට රාගය, ආදරය, ආශාව ඇතිවෙලා නැත් ද? දුක හිතියලා නැත් ද? ඒ මිනිස්සු ලෙඩවීමේ දුක ඔය ඇත්තන්ට හිතට දැනියලා නැත් ද? මහළු මිනිස්සු දකලා නැත් ද? මැරිව්ව අය දකලා නැත් ද? පුද්ගලයෙක් ලෙඩවෙලා, මහළු වෙලා, මරණයට පත්වෙලා, වෙච්චි දුක් ටික රූපවාහිණියෙන් ඔය ඇත්තන්ට ඇවිල්ලා තියෙනවා ද, නැත් ද? ඇවිල්ලා තියෙනවා. ඇවිල්ලා තියෙනවා.

දැන්, මේ පින්වතුන් හොඳට හිතුවොත් ඇත්තට ම අපි දැක්කා, ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ සත්ත්වයෙක් නො වන, පුද්ගලයෙක් නො වන, රූප සටහන් මාත්‍රයක්. නමුත් මට ඒ බව කවදවත් හම්බ වෙලා තිබුණේ නෑ.

මට හැමදම ඒක ඇතුළේ හම්බ වුණේ විජය කුමාරතුංග, ගාමිණී පොත්සේකා, නැත්නම් හින්දි නිළියක්, නැත්නම් කවුරු හරි නළුවෙක්, එහෙම නැතිනම් ඒ චිත්‍රපටයට ආරෝපණය කරගත්ත නමකින් පුද්ගලයෙක්. සමහර පුද්ගලයින් දුෂ්ඨ යි. අපි අකැමැතියි. අකැමැති පුද්ගලයින් ඇසුරු කරන්න හම්බ වෙනවා ඒක ඇතුළේ. සමහර පුද්ගලයින් අපි ප්‍රිය යි. අපි කැමැති යි ඒ

වර්තයට. අනේ වෙඩි තියලා මරණවා. අනේ අපටත් දුක දෙනෙනවා. ප්‍රිය විජ්ජයෝග දුක්ඛය එනවා. එහෙම ඇවිල්ලා තියෙනවා ද නැත් ද? එනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා;

ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, ව්‍යාධිපි දුක්ඛා, මරණමිපි දුක්ඛං, අප්පියෙහි සම්පයොගා දුක්ඛා, පියෙහි විජ්ජයොගා දුක්ඛා, යම්පිවිජං න ලහති නම්පි දුක්ඛං, සඞ්ඛිත්තෙන පඤ්චාදනක්ඛන්ධා දුක්ඛා. (මම මේ තරම් සරල කරන්නේ අපේ හමුදා මහත්වරු ඉන්න හින්දා යි.)

ඉපදීම නිසා දුක, ලෙඩවෙළුම් නිසා එන දුක, මහළුවා නිසා එන දුක, කෙනෙක් මැරුණුකම නිසා එන දුක, අප්‍රිය පුද්ගලයෙක් හෝ කෙනෙක් එක්ක ඇසුරු කරන්නට ලැබෙන දුක, ප්‍රිය දෙයින් වෙන්වීමේ දුක, හිතන බලාපොරොත්තු වන කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක, කියන මේ දුක් ටික අපට රූපවාහිණියක් ඇතුළෙන් ලබන්න බැරි ද? පුළුවන්.

මට දැන් මේ පින්වතුන් කියන්න, රූපවාහිණියක් දිහා බලලා ජරා මරණ දුක විඳිනවා නම් සැබෑ කියලා ලෝකයේ විඳින ජරා මරණ දුක යි, රූපවාහිණියක් දිහා බලලා විඳින ජරා මරණ දුකයි අතරේ වෙනස මොකක් ද? වෙනසක් තියෙයි ද? සමාන නැත් ද? සමානයි.

පින්වතුන් පිළිගන්නවා ද රූපවාහිණියක් දිහා බලලා අපට දුක එනවා නම්, අපි නො දන්නවා වුනාට අපි දුක උපද්දවා ගෙනයි දුක විඳලා තියෙන්නේ කියන එක පිළිගන්න වෙනවා නේ ද අපට?

ඇයි රූපවාහිණියේ ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු රූපය පැත්තේ මිනිහෙක් හිටියේ නෑ, ගැහැණියක් හිටියේ නෑ, පුරුෂයෙක් හිටියේ නෑ, ළමයෙක් හිටියේ නෑ - ඒ කියන්නේ චිත්‍ර ටිකේ, වණි සටහනේ - කෙනෙක් නැති තැනක, පුද්ගලයෙක් නො වන

තැනක, අනාත්ම තැනක ඒ බව නො දැක අපට කෙනෙක් පෙනෙනවා නම්, කෙනාට මෙහෙම මෙහෙම දේ වෙනවාත් කියලා පෙනෙනවා නම්, නුවණින් බැලුවොත් පෙනෙයි, ස්විඩි එක නිවලා දැමීමොත් අපි විඳපු ලෙඩ්ඩු, මහල්ලෝ, මළමිණි කොහෙවත් තියෙයි ද අරක ඇතුළේ.

නමුත් අවස්ථාවට, අරමුණෙන් අරමුණ දුක නම් විඳලා තියෙයි නේ? එතකොට මේ දුක උපද්දවා ගෙන විඳලා මිසක, තියෙන දෙයකින් විඳලා තියෙ යි ද? නෑ නේ ද?

දැන් අපි මේ වුණේ මොකක් ද කියලා බලමු - කතාව. ඔය රූපවාහිණිය ම ගන්න. රූපවාහිණිය පැත්තෙන් ඔය ඇත්තන්ට පුද්ගලයෝ, සත්ත්වයෝ, මනුෂ්‍යයෝ, ලෙඩවීම, මහළුවීම, මැරීම නිසා එන දුකක් තියෙයි නම් ඔන්න ඔය දුකට තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දුක්ඛ සත්‍යය කියලා කිව්වේ.

- සංකිත්තෙන පඤ්චුපාදනක්ඛන්ධා දුක්ඛා.

ඔය දුකට හේතුව මොකක් ද කියලා දන්නවා ද?

ඒ දුකට හේතුව තමයි, තණ්හාව නැත්නම් උපාදනය.

අපි මෙව්වර කල් වචන නේ කතා කළේ. නමුත් ජීවිතයෙන් දැකිය හැකියි මොකක් ද තණ්හාව නැත්නම් උපාදනය කියලා කියන්නේ? ඇස් ඉදිරිපිටට රූප මාත්‍රයක් එතකොට ඒ රූපය සත්ත්වයෙක් කියන හැඟීම අපේ හිතේ යෙදෙනවා.

- රූපං අත්තො සමනුපස්සති.

ඇස් ඉදිරිපිටට රූපවාහිණියේ රූපයක් දකින කොට ම, අපි කියමු විජය කුමාරතුංග කියන අදහස ආවා. විජය කුමාරතුංග කියන ප්‍රඥප්තිය ඕනත් නෑ. කෙනෙක් කියන අදහස. අපි උපමාවක් කළොත්: තිරිසන්ගත සතෙකුට මේ මනුෂ්‍යයෙක් ය, පිරිමියෙක් ය, ගැහැණියක් ය, ළමයෙක් ය, කිසි ම ප්‍රඥප්තියක් නැහැ නේ ද? නමුත් තිරිසන්ගත සතෙක් වුනත් මේ රූපය

දැක්කොත් එයාට තව කෙනෙක් කියන හැඟීම ඒ සතා තුළ යෙදිලා තියෙනවා.

උපාදනය කියන එක අන්න ඒ 'ගතියෙන්' දකින්න. අපි උපාදනය කියන එකේ වචනයකින් අල්ලාගෙන ඉන්නේ.

ඒ කියන්නේ රූපය සත්ත්වයා හැටියට දකිනවා, සත්ත්වයා රූපය ඇසුරු කරගෙන ඉන්නවා කියලා වචන නෙවෙයි මේ මම කියන්නේ. ඒ වගේ රූපවාහිණි යන්ත්‍රය ඇතුළේ දකින රූපය දකින කොට ම මේ සත්ත්වයෙක් කියන හැඟීම, 'කෙලේසය', උපාදනය යෙදෙනවා.

රූපය දකින කොට මේ පුද්ගල සංඥාව, සත්ත්ව හැඟීම අපේ හිතේ යෙදුණු ගතියක් කියලා අපි නො දකින කොට, ඒ අදහසින් අපි හිතාගෙන මේ හිතේ ආපු ගතිය බාහිර රූපයේ තිබ්ලයි ආවේ, රූපයට අයිතියි කියලා. මේ ගතියෙන් රූපය පැත්තට නැඹුරු වුණහම, රූපය පැත්ත පෙනෙන්නේ කෙනෙක් වගෙ යි. එතකොට මේ දුක් විඳින්න වෙන්නේ රූපය පැත්තෙන්.

දුකට හේතුව මොකක් ද? උපාදනය. නැත්නම් ඒ පෙනෙන රූපය පුද්ගලයෙක්, සත්ත්වයෙක් කියලා මේ හිතේ යෙදෙන ගතියට යි, දුකට හේතුව කියන්නේ. තණ්හාව නැත්නම් උපාදනය කියලා කියන්නේ අපි. ඒ ගතියට යි දුකට හේතුව කියලා කියන්නේ.

බැරිවෙලා හරි රූපවාහිණියේ රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එන කොට ඒ රූපය දකින කොට ඒක කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් කියන හැඟීම මේ පින්වතුන්ට යෙදුනේ නැත්නම් රූපවාහිණි තිරය දිහා බලාගෙන දුක් විඳින්න මිනිස්සු හම්බවෙන්නේ නෑ. හැබැයි ඒ ගතිය නො එන්න නම් එයාට රූපවාහිණියේ ඉස්සරහ පතිත වෙච්ච රූපය ගැන හොඳ අවබෝධයක් තියෙන්න ඕන.

ඇත්තට ම ආලෝක දහරාවක් එක්ක තියෙන තිත් ටිකක් නේ මෙතැන තියෙන්නේ කියලා (මම ඒ උපමාව මේකෙන්

කියන්නේ) ඒ අවබෝධය තිබුණොත් තමයි තමන්ගේ හිතේ තියෙන ගතිය ඒකට බැසගන්නේ නැත්තේ.

සම්මා දිට්ඨි කියලා කිව්වේ රූපවාහිණි තිරයේ තියෙන රූපය වූ දේ වූ විදියට දැක්කොත්. දැක්කොත් මේ කෙලේසය, නැත්නම් ඒ රූපය කෙනෙක් කියන හැඟීම නැතිවෙයි ගෙවෙයි. එහෙම වුණොත් රූපවාහිණිය පැත්තෙන් දුක එන්නේ නෑ. ඔය මම උපමාවයි තාම කිව්වේ.

ඒ වගේ, රූපවාහිණියේ ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු රූපය වගේ පින්වතුනි, මේ පින්වතුන් දන්නේ නැතුව ඇති, ඔය ඇත්තන්ගේ ඇස් ඉදිරිපිටට එන මේ හැම රූපයකම ඇත්ත එක යි. එක ම යි. දශමයක්වත් වෙනස් නැහැ. අම්මා, තාත්තා, අයියා, අක්කා, දුව, පුතා, නැන්ද, මාමා, සහෝදරයා කියලා, අපි කතා කරන තැනක ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු රූප, තමන් කියලා කතා කරන අය, තමන්ගේ කියන මේ රූප, ඔක්කෝ ම රූප ටික එකයි.

ඒ රූපය දකින කොට ම, හැබැයි අර රූපවාහිණි යන්ත්‍රයේ, ඔය කන්ඩෙන්සර්, ප්‍රාන්සිස්ටර්, වයර්, ආලෝක හින්ද තිත් ටිකක් තියෙනවා වගේ, තිත් ටිකට පිහිටා හිටින්න භෞතිකයක් හැදුනා වගේ, මේ ඇස් ඉදිරිපිටට එන මේ තිත් ටිකට, නැත්නම් මේ රූප සටහනට, පිහිටා හිටින්න තියෙන අන්තර්ගතය තමයි, කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු, කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර-ඇට-ඇටමිදුළු කියන කෑලි බෑලි ටික මත තමයි මේ හැඩය පිහිටලා තියෙන්නේ.

ඒක ද බත්-පාන්-කවුපි-මුංඇට : බත් ඇටයක් පොඩිකරලා බලන්න, කෙනෙක් ද කියලා. පාන් කෑල්ලක්, කවුපි ඇටයක්. ඒවාගේ කෑම කන්නේ මොකටද අපි? ඔන්න ඔය කන කෑමවලින් තමයි කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර-ඇට-ඇටමිදුළු කියන කොටස් හැදෙන්නේ. ඔන්න ඔය කොටස් ටික ඇසුරු කරගෙන තමයි, දෑත් මේ චිත්‍රය, වණි සටහන තියෙන්නේ. රූපවාහිණි යන්ත්‍රයේ අර වයර් කෑලි බෑලි, ප්‍රාන්සිස්ටර් ටික ඇසුරු කරගෙන, වීදුරුව ඇසුරු කරගෙන රූපය තියෙනවා වගේ.

දැන් අපේ ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු රූපය තියෙන්නෙන් කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු මේ මේ කැලි බැලි ටික තියාගෙන යි. ඒ රූපය දකින කොට ම, මේ අපේ අම්මා නේ, මේ අපේ අප්පච්චි නේ, මේ අපේ මාමා නේ කියන හැගීම යෙදෙනවා. රූපය දකින කොට මගේ හිතේ මෙහෙම ප්‍රපංච සංඥාව නැත්නම්, හිතේ මෙඬු හැගීමක් ඇතිවෙනවා නේ ද කියලා, කවදවත් ඉගෙන ගෙන නෑ. කවදවත් අහලා නෑ. කවදවත් උගන්නලා නෑ.

ඒ හිතේ ගතිය නො දකින කොට ම අපි හිතන්නේ මේ හිතේ ඇතිවෙච්චි ගතිය රූපයේ තිබ්ලයි ආවේ කියලා.

රූපය දකින කොට ‘අම්මා’ කියන අදහස ආවේ. රූපය දකින කොට ‘අම්මා’ කියන අදහස ආවා කියන එක දන්නේ නැති වුණහම අපි හිතාගෙන ඉන්නේ අර කන බොන ආහාරය අම්මා කියලා යි. ඔය හැඩය ම රූපවාහිණියේ දෑක්කත් දකින කොට ම ‘අම්මා’ කියන අදහස එයි. හැබැයි ඒ රූපය දකින කොට ‘අම්මා’ කියන අදහස ආවේ කියලා දෑක්කේ නැත්නම්, විඩියෝ පටියේ අපි අම්මාව දකිමු. ‘ආං අම්මා මල්වට්ටියක් අරගෙන යනවා. දඹදිව වන්දනාවේ ගිහිල්ලා මේ අම්මා මෙතැනින් යන්නේ’ කියලා රූපවාහිණිය ඇතුලේ අම්මා පෙන්නයි අපි. සැබැවටම වුණෙත් ඒක යි. ඒ රූපය දකින කොට ම ‘අම්මා’ කියන අදහස ආවා.

නමුත් ඒක දන්නේ නෑ. දන්නේ නැතිවුණහම මේ අදහසෙන් අපි මොකද කරන්නේ? ඒ අදහස ආපු හේතුව පැත්තට නැඹුරු වෙනවා.

අපි හිතාගෙන ඉන්නේ අපේ මනසේ ගතිය රූපයට අයිතියි කියලා මේ අම්මාගේ රූපය කියලා දකිනවා. ඔහොම දෑක්කහම මොකද වෙන්නේ. කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු ඔය රූපය කැඩෙන බිඳෙන දවසට මේ පින්වතුන්ට මවු මළ දුක විඳින්න වෙනවා. හෙල්ලෙන්වත් බෑ වෙන. තැනක් ඇත්තේ ම නෑ. එතකොට අපට මේ කතාව ඇත්ත ද නැත්ත ද කියලා ඔප්පු කර ගත හැකි යි.

දැන් මෙව්වර කාලයක් අපට හිතුවේ, රූපය කෙනෙක්, ඒ කෙනාව අපට පෙනෙනවා කියලායි. මේ අම්මාගේ රූපය, මේ අම්මා, අම්මාව මට පෙනෙනවා කියලා අපේ හිතේ වෙනසක් තිබුණේ නෑ අපට. මේ මම, මේ මගේ රූපය, මගේ රූපය මම දකිනවා කියලා යි හිතුවේ.

නමුත්, දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ ඒකේ අනික් පැත්ත යි:

රූපය අම්මා නෙවෙයි. රූපය හේතුප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත ස්කන්ධ මාත්‍රයක්, රූප මාත්‍රයක්.

ඒක දකින කොට ‘අම්මා’ කියන අදහස ඇතිවුණා. නමුත් ඒක නො දන්නාකම නිසා, මේ අදහස ආපු රූපය අම්මා කියලා මේ රැවටීමෙන් ඉන්නේ.

ඕකටයි අවිද්‍යාව කියලා කියන්නේ. ඕකටයි උපාද්‍යන වශයෙන් මේ රූපය ගත්තා කියලා කියන්නේ.

‘අම්මා’ කියන හැඟීමට කියනවා නම් උපාද්‍යනය කියලා, රූපය දකින කොට උපාද්‍යනය ඇතිවුණා. ඒ අම්මා කියන ගතියෙන් රූපය ගත්තහම, රූපය උපාද්‍යන වශයෙන් ගත්තා. දැන් පඤ්චඋපාද්‍යනස්කන්ධ දුක නිර්මාණය වෙනවා.

එතකොට මෙන්න මේ ලෝකයා රූපය පැත්තෙන් කෙනෙක් දකින කොට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා;

- “රූපය අනාත්ම යි. අනාත්ම රූපය ආත්මයි කියලා තමන් තුළයි සංඥවක් පහළවෙන්නේ” කියලා පෙන්නනවා - අඤ්ඤා සංඥාව. ඒ කෙලේසයක්.

අපේ ආත්ම සංඥාව රූපයට බැහැලුවහම අපේ කෙලේසය නිසයි. ඒ කියන්නේ රූපවාහිණි තිරයෙන් පෙනෙන රූපය අනාත්ම යි. ඒ රූපය දකින කොට ඒ රූපය පුද්ගලයෙක් කෙනෙක් කියන ගතිය, ආත්ම සංඥාව අපේ හිතෙයි යෙදෙන්නේ.

රූපය නිසා අපේ මනසේ මේ කෙල්පයක් යෙදුනා කියලා දන්නේ නැතුව පලඟැටියා පහනට පනිනවා වගේ අපි රූපයට පැනලා තියෙන්නේ. මේ දුකට පැනලා. ඕකටයි මම පලඟැටියා වගෙයි අපි කියලා කිව්වේ.

අපි හිතේ තියෙන ගතියෙන් රූපයට පැනලා මේ ඉන්නේ. අම්මා-තාත්තා-අයියා-අක්කා කියලා සතරමහාධාතුවේ නැදැයෝ දකිනවා අපි.

පයවිය අම්මාගෙලූ; අම්මා පයවියෙලූ. පයවි කියන්නේ තදකම, පොළොව, පස්. අපි මේ ශරීරය ගත්තොත් අම්මා කියන තැනක කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම-මස් කියන දේවල් ටික අපේ මහත්වරුනේ කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු - ඕකට කියන්නේ පයවි කියලා, තද කොටස් ටිකක්. පොළොවේ තියෙන පස් ටික වගේ කොටස් ටිකක් - අපි කියනවා ඒ කොටස් ටික අම්මා ලූ. අම්මා ඒ කොටස් ටික ලූ.

ඊට පස්සේ ඒ ශරීරයේ තියෙන පිත-සෙම-සැරව-ලේ-දහඩිය කියන්නේ ගලන වැගිරෙන ස්වභාවය යි. ඕකට පාලියෙන් කියන්නේ *ආපො* කියලා. අපි කියනවා පිත කියන්නේ අම්මා, අම්මා කියන්නේ පිතට. සෙම කියලා කියන්නේ අම්මාට, අම්මා කියන්නේ සෙමට කියලා යි අපි කියන්නේ මේ. පිත-සෙම-සැරව අම්මා කියලායි අපි හිතන්නේ.

ඊගාවට ඔය ශරීරයේ දවන, තවන, දිරවන, පැසවන ස්වභාවයෙන් යුක්ත *ඌෂ්ඨයක්* තියෙනවා. ඔය *ඌෂ්ඨයටයි* අපි අම්මා කියලා කියන්නේ. අපේ හිතේ ඡායාව ඒ මත පතිතවෙලා අපි හිතාගෙන ඉන්නේ ඒ *ඌෂ්ඨය* අම්මා කියලා යි.

ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාස වාතය, ඒ වගේ ම කන බොන ආහාර පාන පෙරලන වාතය, අතපය දිගහරින කියන හුළඟ වාතය: ඒ වායෝ කොටස් නිසයි රූපය පවතින්නේ. අපි ඒ රූපය අම්මා කියලා දැක්කහම වාතය අම්මා.

පයව්, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ : ඕක, ඒ වචනයට සියයට සියයක් ම සාධාරණ නෑ.

නමුත් තේරෙමිගන්න සාධාරණ වචනයකින් කිව්වොත්, පස්, දිය, ගිනි, සුළං හතර අම්මාලු අපේ. අපි අන්තිමට ගත්තහම ඕකට කියනවා, ඔහොම දකින තැනට කියනවා, 'විපල්ලාස' කියලා. විපරිකසි සංඥාව. එයාගේ සංඥාව වැරදි යි. එයාට වැරදිලා. ඒ සඳහා වුනේ මොකක් ද, ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නේ නැතිකම. වූවි ඇත්තක් තිබුණේ.

මේ සතරමහාධාතු රූපය දකින කොට අම්මා කියන අදහස ඇතිවුණා කියලා දකිනවා. දැක්කත් කමක් නෑ. 'අම්මා' කියන අදහසින් ඒ පැත්තට හිත නැඹුරු කරපු එකයි වැරදි. එහෙම වුණොත් දුක නිර්මාණය වෙනවා ම යි. අපට තර්කානුකූලව සිතුව හැකියි. දැන් අපි හිතුවා, මම කිව්වේ, ලෝකයා දැක්කේ 'රූපය' අම්මාගේ කියල යි. රූපය අයියාගේ, රූපය අක්කාගේ, රූපය තාත්තාගේ කියල යි.

ධර්මය පෙන්න්නේ, රූප ඔක්කෝ ම එක යි. ඒ ඒ රූප දකින කොට අම්මා-අයියා-අක්කා-තාත්තා කියන හැඟීම් සහිත, ප්‍රඥප්ති සහිත විතැකි යෙදෙනවා අපේ හිතේ.

දැන් ඕක ඇත්ත ද කියලා බැලුව හැකි යි:

අපි අම්මා කියන රූපයේත්, පත්තර කඩදසියක අන්තර්ගතය අපි නිකම් ගත්තොත්, පිදුරු ටිකක් තියෙයි, සායම් ටිකක් තියෙයි, තව මොනවා හරි රසායන ද්‍රව්‍ය ටිකක් තියෙයි. පත්තර කඩදසිය යි සායම් ටිකයි දකින කොට අපට මේ අම්මා හෝ, අම්මා ගේ ඡායාරූපය හෝ අම්මා කියන සංඥාව එන්නේ නැතිවෙයි ද? එනවා නම් අපට ඔප්පුවෙලා පෙනෙනවා නේද,

'රූපය' දකින කොට අම්මා කියන හැඟීම සිහිවුනා මිසක, මේ හැඟීම රූපයට අයිති නෑ කියලා. හැම වෙලාවෙ ම බාහිරයේ ඉඳලා ඇතුළට මෙබඳු සංඥා එන්න පුළුවන්. එනවා. වරද, ආපහු

කම් රැස්කරගන්න එකයි. ඒ කියන්නේ මේ හිතේ තියෙන ගතියෙන් ආපහු බාහිරේට නැමුණොත්, දුක නිර්මාණය කරගන්නොත් දුක උපදවා ගන්න වෙනවා ම යි. දුක් විඳින්න වෙනවා ම යි.

උද්‍යෝගයක් හැටියට:

- රූපවාහිණිය ඉස්සරහට ආපු රූපයේ සත්ත්වයා කියන හැඟීම තමන්ට ඇතිවුණොත්,
- රූපය දකින කොට තමන්ට සත්ත්වයා කියන හැඟීම ඇතිවුනා කියලා දන්නේ නැත්නම්,

එයාට රූපය පැත්තෙන් සත්ත්වයා කියන හැඟීම පෙනෙයි.

දැන් එයා කවදවත් මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට එන්නේ නෑ.

- ඔය සත්ත්වයා මැරෙණවා කිව්වොත්, රූපවාහිණිය ඇතුළු පැත්තේ ඉන්න සත්ත්වයා, ඔය සත්ත්වයා මැරෙණවා කිව්වොත්, උච්ඡේද දෘෂ්ඨිය යි.
- ඔය සත්ත්වයා මැරිලා ආපහු උපදින්නේ නෑ කියලා කිව්වොත් උච්ඡේද දෘෂ්ඨිය යි. ඔය සත්ත්වයා මැරිලා උපදිනවා කියලා කිව්වොත්, දැන් අපි රූපවාහිණියේ ඉන්න සත්ත්වයෙක් දකිනවා. ඔය මනුස්සයාත් කවද හරි මැරිලා උපදිවි කිව්වොත් සාස්වත දෘෂ්ඨිය යි.

උපදින්නේ නෑ කියලා කිව්වොත් උච්ඡේද දෘෂ්ඨිය යි. ඔය සත්ත්වයා උපදින්නත් පුළුවන්, නැතිවෙන්නත් පුළුවන් කියලා කිව්වොත් සාස්වත-උච්ඡේද යි. උපදින්නේ නෑ නැත්තෙන් නෑ කියලා කිව්වොත් උච්ඡේද-සාස්වත යි.³

³ පුජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේගේ 'ධම්මසංඛිතණි විචරණය' (ප්‍රථම භාගය) - පිටුව 527 සිට 531 දක්වා.
(ද්විතීය භාගය) - පිටුව 434 සිට 437 දක්වා.

කිසිදු වෙලාවක සිදුරු මාත්‍රයක්වත් නෑ ඔය පැත්තෙන් රිංගලා යන්න. (මගේ වචන බර වැඩිවෙයි) ස්පෘෂී ආයතන හය පැත්තෙන් ගිහිල්ලා යන්න සිදුරු මාත්‍රයක්වත් නෑ.

මහත්මයෝ, ඔයගොල්ලා ජීවත්වෙන මේ ලෝකයේ නිදුක් බව නෑ. නිදුක් බව නෑ.

දුක නැතිවෙන්න, දුක නැතිකරන්න නම්, ජීවත් වෙන්න එපා, රක්‍ෂාවල් කරන්න එපා. කුමන දුක ද? ලෙඩවීම, මහලුබව, මරණය, දෙමව්පියන්, දූදරුවන්, සහෝදරයින් මැරුණහම, ලෙඩවුනහම, මහළු වුනහම එන දුක, ඔය දුක් ටික නැතිකරන්න යි. ඔය රක්‍ෂාව කරලා බඩගිනි දුක නැතිකළ හැකි යි. පිපාස දුක, විවර පිණ්ඩපාත සේනාසන ගිලන්පස වගේ සිව්පසය, ආහාර පාන, ඉඳුම් හිටුම්, බෙහෙත් හේත් කියන ටිකෙන් එන දුකක් තියෙයි නම්, ඒ දුක් ටික විතරක් ඔය ඔය පින්වතුන්ගේ ප්‍රයෝගයෙන් අඩු කර ගත හැකි යි.

නමුත් සත්ත්ව පුද්ගල භාවයෙන් එන දුක ගෙවාගන්න බැහැ, කිසි ම කෙනෙකුට මේ ලෝකයේ.

මොන ම රක්‍ෂාවක්වත් කරලාවත් බැහැ. මොක ද මේ දුකට හේතුව වෙන තැනක තියෙන නිසා. මේ වගේ කෙලේසයකින් තියෙන නිසා. එතකොට අපේ ජීවිතයට දුක ඇතිවෙලා තියෙන්නේ ඔන්න ඔය වගේ හේතුවකින්. ඒ හින්දයි මේ දුක් ටික ලෝකය පැත්තෙන්, රූපය පැත්තකින්, නැතිකරන්න අනන්ත සංසාරයේ ඉඳන් උත්සාහවත් වුනේ. ඒත් නැතිවුනේ නැහැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළවුනේ ඔන්න ඔය වැරැද්ද ලිහලා දෙන්න යි.

පොඩි කාරණාවයි තියෙන්නේ.

ඊට පස්සේ, එයා දැක්කා රූපවාහිණිය ඇතුළේ සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක්, පෙණුනොත් දුක විඳින්න වෙනවා ම යි. එය ද සත්ත්වයා පුද්ගලයා ලෙඩවීම, මහළුවීම නිසා එන දුකක්,

රූපවාහිණිය පැත්තෙන් හම්බවෙනවා නම්, ඒක තමයි දුක්ඛ සත්‍යය. ඔකමයි මේ සැබෑ ලෝකයෙන් හම්බ වෙන්නේ.

- ඔය දුකට හේතුව, හිතේ තියන සත්ත්ව පුද්ගල හැඟීම යි.

‘දුක්ඛ නිරෝධය,’ ‘මේ සත්ත්ව පුද්ගල හැඟීම නැතිවුණොත්’ රූපවාහිණිය පැත්තෙන් දුක් හම්බවෙන්නේ නෑ. ඒ වගේ මේ භෞතික ලෝකයේ ‘ඇහෙන් බලලා’ කවදවත් ජරා මරණ දුක විඳින්න හම්බවෙන්නේ නෑ මේ පින්වතුන්ට. ‘කනෙන් අහලා’ කවදවත් ජරා මරණ දුක විඳින්න හම්බවෙන්නේ නැහැ.

දෑත් අද, මෙහෙම ඉන්න කොට බැට්ටෙලාවත්, ‘අම්මා මැරුණා’ කියලා අහන්න ලැබුණොත් බණ අහන එකත් නතර කරලා යයි නේ ද? යනවා. නමුත් කනෙන් අහලා ජරා මරණ දුක කවදවත් එයාට විඳින්න බැහැ. මවු මළ දුක විඳින්න හම්බවෙන්නේ නැහැ එයාට. මේ දුක් නිරුද්ධ වෙනවා.

ඒකට තියෙන ප්‍රතිපදාව, ඔය කතාකරපු ඔය බණ ටිකේ නම් නෙවෙයි විශේෂය තියෙන්නේ. මම ඔය විස්තරය මේ පින්වතුන්ට පෙන්නුවේ උත්සාහවත් වීමට යි. ඔය ටික කිව්වත් නොකිව්වත් දේශනාවක සාර්ථකත්වය හෝ අසාර්ථකත්වය මනින්නේ බොහෝ කොට කියන, ගැඹුරු කොට කියන, තර්කානුකූලව කියන කරුණු මත නෙවෙයි. මොනවා කිව්වත් කමක් නෑ අන්තිමට පනවන මාර්ගය මත යි.

ඒ නිසා මගේ දේශනාවේ හරවත් ම කොටස ඔය ටික නෙවෙයි. මේ දෑත් කියන්න හදන ටික යි. ඒ කියන්නේ මම හඳු ගැන කොච්චර විස්තර කළත්, ආවාට තියෙනවා, ලස්සනයි, මෙහෙමයි මෙහෙමයි, ඒකට ගියහම මෙහෙම සැපක් සැනසිල්ලක් ලැබෙනවා, හුළඟේ පාවෙනවා වගෙයි, උඩ යන්න පුළුවන් කියලා කියනවා. හරි ලස්සන විස්තරයක් කිව්වා. අපේ ජීවිතයට වටින්නේ ඒ තරම් කියන විස්තරය මත නෙවෙයි. එතැනට යන්න ක්‍රමයක් දෙනවා ද නැද්ද, පෙනෙනවා ද නැද්ද කියන එක මත යි. එව්වර දෙයක් කියලත් මම මේ පින්වතුන්ට

යන්න ක්‍රමයක්, රොකට් එකක් හඳලා දුන්නේ නැත්නම්, කියලා දුන්නේ නැත්නම් වැඩක් තියෙයි ද? නමුත් මම ඔය විස්තර කියන්නෙත් නැතුව, රොකට් එකක් හඳලා නගින්නෙයි කිව්වොත්, 'නැගලා යන්න හඳට' කිව්වොත්? නො කිව්වත් මේ පින්වතුන් අත්විඳිනවා නේ.

ඒ වගේ මම මේ කතාකරන කොට මේ පින්වතුන් හිතනවා ඇති බොහෝ ම හොඳයි දේශනාව කියලා. නෑ, හොඳයි කියලා සතුටුවෙන්න දශමයක්වත් මම කිව්වේ නෑ. ඔය ටික කිව්වා කියලා මේ පින්වතුන්ට මොකුත් වුනෙත් නෑ. ඔය හඳ ගැන කිව්වා වගෙ යි.

ඔහු ම දේශනාවක් මනින්න මේ පින්වතුන්ට මම මිමකක් දෙන්නම්. මොකක් ද? අපි හරියට වචනවලට රැවටෙන අයයි. බොහෝ කොට කියන, ගැඹුරු කොට කියන, තකී කොට කියන, තකීනුකුලව කතා කරන වචන මත නෙවෙයි දේශනාවක සාර්ථකත්වය තියෙන්නේ. තමන්ට එගොඩ යන්න පහවන මාගීය ගැන යි. හැම වෙලාවෙම ඒ ගැන සැළකිලිමත් වෙන්න.

උපමාවක් කිව්වොත්: දැන් මෙතැන කවුරු හරි කෙනෙක්, මම හරි, පයබ්බිකය බැඳගෙන එක පාරට අහසට පැන නැංගොත්, මේ පින්වතුන් සාධුකාර දීලා, රහත්වෙලා, මේ තමයි ඇත්ත කියලා කියයි, හිතයි. මම ඊට පස්සේ කිව්වොත් මේ අද තියෙන බුදු දහම කියලා පෙන්නන දේවල් ඔක්කෝ ම වැරදි යි. මේ ත්‍රිපිටකය කියලා කියලා පෙන්නන දේවල් ඔක්කෝ ම වැරදි යි, කියලා මගේ මතයක් කිව්වොත් ඔක්කොමලා සාදු කියලා ගනියි. අවුරුදු දහස් ගණනක් ආපු මේ පෙළ දහම හෙට පුවවයි මේ පින්වතුන්. ඇයි මෙව්වර අහසේ ඉඳලා පෙන්නුවා නේ. නමුත් අපට නුවණක් තියෙන්න ඕනේ, අහසේ ඉඳන් පෙන්නුවාට හොඳයි ඒක විජ්ජාවක් නම් තමයි හොඳයි බොහොම ශ්‍රේෂ්ඨ යි. හැබැයි ඒක විජ්ජාවක් මිසක සත්‍යයක් නෙවෙයි.

ඊගාවට බැලිය යුතුයි, මේ භාමුදුරුවෝ අහසේ ඉඳන් පෙන්නුවාට මට මොකද වුනේ? මගේ දුක නිවුනා ද? මගේ දුක

නිවෙන මාවතක් මට හම්බවුනා ද? මට ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙන්න. මගේ ජරා මරණ නැතිවුණා ද? මගේ ජරා මරණ නැතිවෙන මාවතක් හම්බවුනා ද, එහෙනම් මම මොකට ද ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගත්තේ? කවුරුවත් අහසේ ඉන්නවාට මම ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිකරගෙන. මම එපා කියන්නේ නෑ. නමුත් ප්‍රඥාව කියන්නේ ඒකට යි. සහේතුක විය යුතුයි, හැම වෙලාවෙම.

එහෙම නැතිනම් හොඳ වෙලාවට මේ ශාසනයේ, පිනට දෙල් කොහෙද මිත්‍යාදෘෂ්ටි අදහස් තියෙන අයට අද ධ්‍යාන නෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ නම් හරියට බමුණෝ වගේ අය හිටියා. මොකද, ඒ වගේ උඩින් යන්න පුළුවන් මේ සාසනයට හිතෙහි එක හතුරෙක් හිටියා නම්, එක වචනය යි කියන්න ඕන. මුලු බෞද්ධ කියන ඔක්කෝ ම මුලු ත්‍රිපිටකය ම ගිනි තියලා ඉවරයි පහුවද. මම මේ කතා කරන්නේ - ඒ නිසා බෞද්ධයා කියලා කියන්නේ එහෙම පටු තැනකින් තිත්දු තීරණ ගන්න කෙනෙක් නෙවෙයි. හැම වෙලාවෙම බැලිය යුතුයි - මොකක් ද? මේ සාසනය පවතින්නේ ඒ මත ම යි. තමන්ට යන්න මගක් පැනෙව්වා ද, පැනෙව්වා ද කියන තැනකින් බලන්න. ඒ මතයි දේශනාව සාර්ථක වන්නේත්. ඒ මතයි සාසනය පවතින්නේත්. මේ ආයතී අෂ්ටාංගික මාර්ගයට යි සාසනය කියලා කියන්නේ. ඒක පුද්ගලයා තුළ ගොනුවිය යුතු, විද්‍යාමාන විය යුතු දෙයක්.

ඒ ටිකෙනුත් මම මතක් කළේ, දැන් මම මේ පෙන්නන්න හදන්නේ ඒ දුක්ඛ නිරොධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාව යි. අමාරු නෑ. හැබැයි සියුම්. මෙන්න මේක අහගෙන ඒක ඒ විදියට ම කරන්න. යම් දේශනාවකුත් නිවැරදි නම්, ඒ විදියට ම එයත් කරනවා නම්,

මේක අවුරුදු ගණන් පල්වෙන්නේ නෑ. සන්දිට්ඨිකයි, අකාලිකයි කියන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇප වෙනවා. 'මහණෙනි යම්කිසි කෙනෙක් දින හතක්, අවුරුදු හතක්, හයක්, පහක්, හතරක්, තුනක්, දෙකක්, එකක්, අවුරුද්දක්, හයමාසයක්, මාස පහක්, හතරක්, තුනක්, දෙකක්, එකක්, අඩමසක් - අඩමසක් තැබේවා

දවස් හතක් කරනවා නම් එයාට මේ දුක් නැතිකිරීම, දුක්බ නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කරගන්න පුළුවන් බව’.

ඒ නිසා මෙන්න මේ කියන ක්‍රමය හොඳට අහගන්න ඕන. මොකක් ද මේකට තියෙන එක ම දේ කායගතාසනිය යි. නැත්නම් සතර සතිපට්ඨානය යි. එව්වර යි.

හැබැයි ඒක කළ යුත්තේ මේ චතුරායථි සත්‍යය දන්නා නුවණින්.

හැම වෙලාවෙම මාගීයේ හැපීලා තියෙනවා, ඉතුරු සත්‍ය තුන.

එයා දන්නවා ඉස්සෙල්ලා, ඉස්සෙල්ලා අහගන්න වෙනවා. (ඒ කියන්නේ සම්මා දිට්ඨිය ගැන) රූපවාහිණියේ ඇත්තටම ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු රූපය අනාත්ම යි. තිත් ගොඩක්. ආලෝක කිරණ ටිකක් එක්ක තිබුණු තැනක් කියලා ඉස්සෙල්ලා ම අසා දැනගත යුතුයි. ඒක අවශ්‍ය ම යි. ඔන්න ඔය ඇත්තයි කෙනෙක්ගෙන් ඉස්සෙල්ලා ම ඕන.

ඊටපස්සේ එයාට පෙන්නනවා එබඳු රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට දකින කොට කෙනා, පුද්ගලයා කියන;

- ‘ගතිය තමන් තුළයි පහළ වෙන්නේ’.
- ‘ඒ ගතිය රූපය මත තබපු හින්දයි ඔය දුක ආවේ’ කියලා දුක පෙන්නනවා.

ඔය දුකට හේතුව, ඒ රූපය කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා පෙන්නන ‘හිතේ තියෙන ගතිය’යි කියලා මෙයාට පෙන්නනවා. මෙව්වර කල් අපට බලන්න බැරිවුනේ රූපයේ ඇත්ත නො දන්න හින්දා නේ. ඒ නිසා ඔය ‘හිතේ තියෙන ගතිය නැතිවුණොත්’ ඔයාට දුක නැතිවෙනවා කියලත් පෙන්නනවා. මාගීය පනවනවා.

එතකොට ම මග උපදිනවා. එහෙනම් මේ හිතේ තියෙන ගතිය රූපය මත පතිත නො වන විදියට මම උපාය කටයුතු යි. උත්තරය එනවා.

දැන් ඇස් ඉදිරිපිටට රූපවාහිණියේ රූපයක් එතකොට ඔය ඇත්තෝ කායගතාසතිය වඩනවා. කායගතාසතිය වඩනවා කියන්නේ කොහොම ද? ඒ රූපය ද කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු, කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර වලින් යුක්ත කුණප කොටස් ටිකක් නේ ද? මෙහෙම බලන්නේ මොකට ද? ඒ රූපය කෙනෙක් කියලා තමන්ගේ හිතේ තියෙන ගතිය ඒ රූපයට බැසගන්නට නො දෙන්න යි. ඒ රූපය මත පතිත වෙන්න නො දෙන විදියට උපායක් හැටියටයි මෙයා මේක බලන්නේ.

මේ බලන ගානේ එයා දන්නවා මෙහෙම බලන්න බැරිවුණොත් මගේ හිතේ ගතිය රූපය මත පතිත වෙලා කෙනෙක් පෙනෙනවා ම යි. පෙනුනොත් කෙනා කියන දුක එනවා ම යි කියන එක එයා දන්නවා.

ඒ හින්දා මේ කායගතාසතිය වඩන්නේ මොකටද, තමන්ගේ හිතේ තියෙන ගතිය රූපයට බැහැගන්න බැරිවෙන්න යි.

ඒ වගේ ම ඇස් ඉදිරිපිටට රූපයක් එතකොට ම 'ආ අම්මා' කියන අදහස ආවා. වෙනද වගේ ම අම්මා කියන හැඟීම, අම්මා හම්බවුනා. සම්මතයේ පිහිටලා, 'ආ අම්මා කොහේ ද යන්නේ? අම්මා තේ බිච්චා ද? කෑවාද?' කියලත් කතා කරනවා. නමුත් ටික ගාලා නුවණ එයා ගෙන යනවා මොකක් ද? එතැන තියෙන්නේ කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු, කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස් ටිකක් තියෙන තැනක රූපය දකින කොට අම්මා කියන අදහස ඇතිවෙනවා නේ. එහෙම බලන්නේ නැත්නම් මේතැන මේ රූපය කන බොන ආහාරයෙන් හැදිව්ව මේ වගේ කොටස් ටිකක් තියෙන්නේ කියලා බලනවා.

හැබැයි එයා දන්නවා, බලන්නේ මොකටද මේ? මගේ හිතේ තියෙන පුද්ගල හැඟීම, අම්මා කියන ගතිය, මේ රූපයට බැසගන්න බැරිවෙන්නයි මේ කරන්නේ කියන උත්තරය තියනවා.

හැම වෙලාවෙ ම වෙන උපායක් කිසිම වෙලාවක නෑ. මේ න්‍යායෙන් ඇරෙන්න, දුකෙන් මිදීමේ මගක් කොහේවත් ම නෑ.

‘එකායනො අයං භික්ඛවෙ මග්ගො සත්තානං විසුද්ධියා සොකපරිදෙවානං සමතික්කමාය, දුක්ඛදෙමනස්සානං අත්ඵගමාය, ඤායස්ස අධිගමාය, නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය, යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා.’

‘මහණෙනි, සත්ත්වයන්ගේ පිරිසිදු බව ඇතිවෙන්න, දුක් දෙමිනස් නැතිකරන්න, හැඬීම් වැලපීම් ඉක්මවන්න, මාගීඵල ලබන්න, නිවන ඤාත් ඤාත් කරගන්න එක ම මගයි මේ සතිපට්ඨානය’ කියලා පෙන්නුවා.

ඒ වගේ ඔය ඇත්තත් රූපවාහිණියේ රූපයේ ඇත්ත පෙන්නන්නේ ඇයි? තමන්ගේ හිතේ කෙනා කියන ගතිය රූපවාහිණිය පැත්තට බැසගන්නේ නැතිවෙන්න යි.

රූපවාහිණිය ඉස්සරහ, අපි දැක්කා රූපවාහිණිය ඇතුළෙන් ජරා මරණ දුක් විඳින්න වුනා. දුකට හේතුව දැක්කා තමන්ගේ හිතේ තියෙන පුද්ගල හැඟීම. පුද්ගල හැඟීම රූපවාහිණිය පැත්තට බැස ගත්තොත් දුක නතර කරන්න බැහැ. ඒ හින්දා රූපවාහිණියේ රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එන ගානේ මම එතැන ඇත්ත බලනවා. මෙතැන තිත් ටිකක් නේ තියෙන්නේ. ආලෝකයක් නේ. වීදුරුව මත පතිත වෙච්ච වණි සටහණක් නේ තියෙන්නේ කියලා බලනවා. ඇයි ඒ කතා ටික කියන්නේ?

ඒ ටික ‘පුද්ගලයෙක්’ කියලා මගේ හිතේ තියෙන ගතිය ඒ රූපයට බැසගන්න බැරිවෙන්නයි.

ඔක්කන්නි නාමරූපං නොවන්නයි. නාමරූපයට බැසගන්නේ නැතිවෙන්න යි.

ඒ වගේ මේ පින්වතුන්ට, අම්මා-තාත්තා-අයියා-අක්කා-දුව-පුතා කියලා, ඒ කියන්නේ මෙහෙම එක තැනක ඉඳගෙන ඉඳලා, බාහිර ඉන්න අම්මා සිහිකරලා දුක් විදින්න මේ පින්වතුන්ට බැරි වෙන්න ඕන. ඇයි?

සිහිකරන්න හදන කොට ම පින්වතුන්ට නුවණ එන්න ඕන මොකක් ද? නෑ එතැන තියෙන්නේ කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර-ඇට-ඇටමිදුළුවලින් හැදුනු කොටස් ටිකක්.

ඒ රූපය දකිනකොට ‘අම්මා’ කියන හැඟීම මට නේ ඇතිවෙන්නේ කියලා දකිනවා. තමන්ට බාහිර රූපය පැත්තෙන් හිතන්න බෑ. ඒ කියන්නේ දෑත් රූපවාහිණිය දකින කොට ‘අම්මා’ කියන හැඟීම ඇතිවුණා නම්, නුවණකින් යුක්තව ‘අම්මා’ කියන හැඟීමෙන් රූපවාහිණිය පැත්තට නැඹුරුවෙලා හිතන්න බෑ. එතේ තියෙන්නේ නිකම්ම රූපයක්. බාහිර කෙනෙක් ගැන තමන්ට හිතේ හිතන්න පුළුවන්.

නමුත් හිතන දේට අදල බාහිර රූපයක් හම්බ වෙන්නේ නෑ, කෙනෙක් කියලා, ඔය විදියට. දෑත් මෙහෙම විදගණ්ණා කළා කියලා අම්මා තාත්තා නෑ කියන එක නෙවෙයි.

ඒකෙන් මම කිව්වේ අම්මා තාත්තට, අයියා අක්කාට තියෙන ආදරය නෑ එයාට. තණ්හාව නෑ. හැබැයි ඒ ගොල්ලන්ට කරුණාව යි. බොහෝ කරුණාවයි. ඒ ඇත්තෝ දුක් විදිනවාට කැමැති නෑ.

බුදුරජාණන් වහන්සේත් කරුණාවයි නේ. තණ්හාවෙන් කරපු දේටත් වඩා උපකාරයක් කරුණාවෙන් එයා කරනවා. මෙලොව වත්, පරලොව වත් දුක් විදින්න දෙන්නේ නෑ. දුකෙන් රකින්න උත්සාහවත් වෙනවා. ඒ ආදරය හින්දා නෙවෙයි, කරුණාව නිසා. ඒ වගේ ඔන්න ඔය හිතේ තියෙන ගතිය රූපයට පතිතවෙන්නේ නැතිවෙන්නයි හැම වෙලාවෙ ම කායගතාසතිය වැඩිය යුත්තේ.

එක වරදක් තියෙනවා. ඒක නම් කරන්න එපා. මුලු ලෝකය ම කරන්නේ ඔය වරද යි. ඒක හරි පහසුයි. ඒ කියන්නේ දෑත් අම්මා කියලා ගත්තහම, හරි ඉතින් අම්මා කියන තැනත් තියෙන්නේ කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර-ඇට-ඇටමිදුළු ටිකක්. කන බොන ආහාරයෙන් නේ හැදෙන්නේ කියලා ඔහොම තමයි බලන්නේ. මම, මම කියන තැන කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර-ඇට-ඇටමිදුළු ටික නේ. ඔය වරද නම් කරන්න එපා කවදවත්. මේ සතිපට්ඨානයේ ඉතාම කුඩා තැනක් තියෙන්නේ ඔය වරදෙන් තමයි මේ මාගියම හැංගිලා තියෙන්නේ.

මම පින්වතුන්ට ඒකටත් ඕන නම් උපමාවක් කියන්නම්: මිරිගුව තියෙන්නේ. ජලය නැති තැන ජලය වගේ පෙනෙන මිරිගු ස්වභාවය ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ. මිරිගුව, මිරිගුව හැටියට නො දන්නා කම නිසා ජලය කියන හැඟීමක් යෙදෙනවා අපට. සංඥාවක්. ප්‍රඥප්ති නෑ.

දෑත් තිරිසන්ගත සතෙකුට පෙනුණොත් ජලය කියලා, ජලය කියන වචනයවත් තියෙනවා ද? නමුත් තමන්ට පානය කළ හැකි විදියේ යමක් ඇති බවට හැඟීමෙන් සංඥාව තියෙනවා නේ. ඕන්න ඔතෙන්ට එනකම් මේ හැම එකක් ම - ඒකයි මේකට කියන්නේ අන්තිමට අත් සඤ්ඤා - ආත්ම සංඥාව අපට කියන්න වෙන්නේ. ප්‍රඥප්ති නෑ.

ඒ මිරිගුව දකින කොට ජලය වගෙයි කියන හැඟීම ඇතිවුණහම, අපි දන්නේ නෑ, දෑත් තිරිසන්ගත සතා දන්නේ නෑ, මිරිගුව තියෙන තැනක ජලය කියන හැඟීමක් තමන්ට ඇතිවුණා කියලා. එයා තමන්ගේ හැඟීම බාහිරේට අයිතියි කියලා බාහිරෙන් වතුරත් දකිනවා.

පහු කාලේ මෙහෙමත් හිතනවා: 'නෑ. වතුරට වුණත් තණ්හා කරන්න හොඳ නෑ. වතුරට වුනත් තණ්හා කෙරුවොත් දුක එනවා. වතුර වුනත් අනිත්‍යයි නේ. වතුර වුනත් නැතිවෙලා යනවා නේ' කියලා බලනවා.

දැන් චතුර කියලා රැවටිලා චතුර ඇතුළේ විරාග බවක් එයා කතා කරනවා. චතුරට නො ඇලී ඉන්නවා. නමුත් එයාට චතුර තියෙනවා. චතුරෙන් මිඳෙන්න බැහැ.

කෙනෙක් චතුරේ අනිත්‍යය බලන එකයි, අම්මගේ රූපයේ අනිත්‍ය බලන, මගේ රූපයේ අනිත්‍ය බලන එකයි අතරේ වෙනසක් නැහැ.

මිරුගුව වගේ ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ වණි සටහණක්. කිසිම කෙනෙක් ගේ, පුද්ගලයෙක් ගේ නොවන අනාත්ම රූපයක් ආවේ මිරුගුව වගේ.

දකින කොට ‘ජලය’ කියන සංඥාව හිතේ යෙදුනා වගේ, ඒ අනාත්ම රූපය දකින කොට ආත්ම සංඥාව හිතේ යෙදෙනවා.

හිතේ යෙදුනා කියලා දන්නේ නැතිවුණහම මිරුගුව පැත්තේ ‘ජලය’ එයාට පෙනෙනවා වගේ, ‘අනාත්ම රූපය’ පැත්තේ ආත්මය ව පෙනෙනවා. දැන් පුද්ගලයෙක් පෙනෙනවා.

මේ ඇත්ත අහලා දැනගත්තේ නැත්නම් පුද්ගලභාවය තුළ හික්මෙනවා.

ඊටපස්සේ නෑ නෑ මේ ස්ත්‍රියකට වුණත් තණ්හා කරන්න හොඳ නෑ. මේ පුරුෂයෙකුට වුණත් රාගය ඇතිකරන්න හොඳ නෑ. මම ඉතින් ස්ත්‍රියක් කියලා කිව්වාට එතැන ද තියෙන්නේ කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර-ඇට-ඇටමිදුළු ටිකක් නේ. කන බොන ආහාරයෙන් නේ හැදිලා තියෙන්නේ කියලා, අර ස්ත්‍රියට ඇලෙන්නේ නැතිවෙන්න, අර පුරුෂයාට ඇලෙන්නේ නැතිවෙන්න එයා ආපහු මේක බලනවා. බැලුවහම අවස්ථාවට කෙලෙස් අඩුවෙනවා.

නමුත් එයාට ස්ත්‍රිය නැතිවෙන්නේ නෑ. පුරුෂයා නැතිවෙන්නේ නෑ. මනුෂ්‍යයා නැතිවෙන්නේ නෑ. සත්ත්‍වයා නැතිවෙන්නේ නෑ.

මම කියන දේ තේරුම්ගන්න පුළුවන් නම් තේරුම්ගන්න බලන්න. වෙන ක්‍රමයක් නෑ. නිවන කියලා මොකුත් භාග්‍යයන්හි එපා. දුක නැතිකරන්න කියලා වෙන මොකුත් භාග්‍යයන්හි එපා. මේ සැබෑ ම ජීවිතයේ කථාව යි.

අදම යන්න රූපවාහිණිය යන්ත්‍රයක් ලගට. ගිහිල්ලා එකින් එක ආවර්ජණා කරලා බලන්න හිත තබලා. මෙහෙම හිත තැබුවහම ඒක ඇතුළේ ඇත්ත වෙලා දුක එන හැටි. එහෙනම් ඊට පස්සේ පුද්ගලයෙක් කියලා බලන්නේ නැතුව ඒකේ තියෙන ඇත්තට ම ඇත්තට හිත තියලා රූප ටික බැලුවොත්, මිනිසුන් හම්බවෙන්නේ නෑ, පුද්ගලයින් හම්බවෙන්නේ නෑ. චිත්‍රපටියක් හම්බවෙන්නේ නෑ. ලෝකයක් හම්බවෙන්නේ නෑ. දුක හම්බවෙන්නේ නෑ.

එහෙනම්;

- අපි දුක උපද්දවාගෙන, සකස්කරගෙනයි පරිහරණය කරන්නේ.
- ඒ වගේ ම නිවීමත් සකස් කර ගෙනයි නිවෙන්න වෙන්නේ කියන උත්තරය හම්බවෙයි.

ඉතින් මිරිඟුව තියන තැනක ජලය කියලා දැකලා ජලයේ අනිත්‍යය බලනවා වගේ, සත්ත්වයෝ පුද්ගලයෝ මනුෂ්‍යයෝ කියලා රැවටිලා ඉවරවෙලා ඒ ඉන්න සත්ත්වයෝ පුද්ගලයෝ මනුෂ්‍යයින්ට නො ඇලෙන්න බලන්න සතිපට්ඨානය වඩන්න එපා.

ඒක ඒ තරම් අමාරුත් නෑ. ඕකට කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුරක් ඕනෙත් නෑ. ඕන කෙනෙකුට පුළුවන්. මේක පුද්ගලයා කියන තැනක තියෙන්නේ කොටස් ටිකක් කියලා බලන්න.

නමුත් අවශ්‍ය අපේ දෘෂ්ඨිය උපදින්න කලින් තිබුණු, සැබැවට ම තිබුණු යථාර්ථය යි.

ඉතින් ඒ නිසා මට එක දේශනාවකින් සියල්ල ම දෙන්න බැහැ. නමුත් ඔය ඇත්තන් දත යුතු, ඉගෙන ගත යුතු තව

පැතිකඩවල් ටිකක් තියෙනවා කියලත් බලන්න. දැන් මේ බණ ටික ඔය ඇත්තන්ට තේරුණේ නැත්නම්, ඒකට හේතුව මොකක් ද?

මම උපමාවක් කියන්නම්: අපේ සේනාසනයේ පුංචි ස්වාමීන් වහන්සේලා තුන් නමක් පැවිදිවුනා ගිය කඨිනයට. තවම ඉන්නවා, මෙතැනත් ඇති. මම කිව්වා, තුන් දෙනාට, 'පුතේ, ඔය ඇත්තන් සතිපට්ඨානයේ ද්වන්තිංසාකාර, කුණප කොටස් තිස් දෙකේ වචන තිස් දෙකම කෙසා-ලොමා-නබා-දන්නා කියලා කට පාඩම් කර ගත යුතු යි. පාළියෙනුත් බැලිය යුතුයි. ඊට පස්සේ, පරිඝණකයේ තිබුණා ඔය කුණප කොටස් ටික, ඒක දලා වචනයෙන් වචනය නිමිත්ත ගත යුතුයි කියලා පෙන්වුවා. ලොකු දෙන්නෙකුයි, වූටි එක්කෙනෙකුයි හිටියේ. ඒ ලොකු දෙන්නා ඒක 'හා' කියලා කරන්න ගත්තා. පොඩි එක්කෙනාට බෑ. වූටි එක්කෙනාට කුණප කොටස් ටික පාඩම් කරන්න බෑ. බලන කොට මොකද කියලා, ඒක බැරි, එයා ඊට එහා ටික, පහත ටික දන්නේ නැහැ. ඒ කියන්නේ අකුරු දන්නේ නැහැ. එතකොට දැන් අර ටික බැරි මොකද?

ඊට පහත ටික එයා දන්නේ නැති හින්දා යි. අකුරු දන්නේ නැහැ. දැන් අකුරු දන්නේ නැහැ කියලා මම පොඩි හාමුදුරුවන්ට සමථ කමටහණක් ඉගැන්වුවොත් හරි ද?

'පුතේ, එහෙනම් බුදුගුණ, අශුභය, මරණය වඩපන්' කියලා කිව්වා නම් හරි ද? අකුරු පුළුවන් වෙයි ද? බෑ.

එහෙම සමථ කමටහණක් වැඩුවත් ඒක උපකාරී වෙන්නේ මොකට ද? අකුරු ටික ග්‍රහණය කරගන්න මිසක, අකුරු ටික පිටින් ඉගෙන ගත යුතු දේ, ඉගෙන ගත යුතු ම යි නේ ද? ඒක ඉගෙන ගත්හම ආයෙත් දෙවනුවක් ආව හැකියි මොකේට ද, මේ කායගතාසනිය වඩන්න.

ඒ වගේ පින්වතුන්ට මේ දේශනාව තේරුණේ නැත්නම් අර පුංචි දරුවාට ද්වන්තිංසාකාරය බැරිවුනා වගේ, ඒ කියන්නේ මේ ඇත්තන්ට එයිට පහත එක බෑ. ඒ කියන්නේ ස්කන්ධ, ධාතූ,

ආයතන, ඉන්ද්‍රිය කියන ධර්මය ටික ඉගෙනගෙන නෑ. ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය, පටිච්චසමුප්පාද කියන මේ ධර්මය ටික ඉගෙනගෙන නෑ.

හොඳයි, ඒක ඉගෙනගන්නේ නැතුව, සමථ කමටහණක් වැඩුවා කියලා මේ පින්වතුන්ට පුළුවන් වෙයි ද? බෑ.

මේ පින්වතුන් සමථ කමටහණක් වැඩුවොත් ඒ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන හොඳට ග්‍රහණය කරගන්න පහසුයි. කවද හරි දවසක ඒ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය කියන දේවල්, ඒ කියන්නේ ස්කන්ධ කියන්නේ ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපයේ ඇත්ත මොකක් ද, කන ඉදිරිපිටට එන ශබ්දයේ ඇත්ත මොකක් ද, කියලා වූ ආකාරය, වූ විදියට අහගන්න එක යි. ඒ විදියට අහගත්තොත් - සමාධිය උපකාරයී ඒක අහගන්න - අහගත්තොත් ඔන්න එතැන පිරුණහම මේක ගැඹුරු නැති වෙයි.

අර පුංචි දරුවාට අකුරු ටික හොඳට, ඒ කියන්නේ එයාට තාම බෑ, 'අ'යන්න අඳුරනවා. 'ම්'යන්න අඳුරනවා, 'මා'යන්න අඳුරනවා. නමුත් මේ තුන ම එකට, අයන්න, අල්මයන්න, මායන්න කිව්වහම එකට ගලපලා ගන්න බෑ. 'අම්මා' කියලා ආපහු ආපහු අල්ලලා දෙන්න ඕන. (ගොඩක් පොඩියි. මෙතැනත් ඇති) ඉතින් මේ සැබෑම සිද්ධියක් මම මේ කියන්නේ. ඕකට මම සමථ කමටහණක් ඒ ළමයාට දුන්නා කියලා කිසි වෙලාවක ඒක පුළුවන් වෙන්නේ නෑ.

ඒ වගේ ඔය ඇත්තන්ට බණ ගැඹුරයි, මේ කියන එක තේරෙන්නේ නැත්නම්, ඒ කියන්නේ මේක තේරෙන්නේ නෑ කියන්නේ එයාට පහත් පෙළ බෑ. උත්සාහවත් වෙන්න. එබඳු අද අපට මේ දේශනාව නො තේරුණේ යම් ධර්මයක් නො දැනීම නිසා නම්, මොන විදියකට හරි, ජීවිතය ම විසඳම් කරලා හරි, ඒ ධර්මය ටික මම හොයාගන්නවා කියලා උත්සාහවත් වෙන්න.

පින්වතුනි, බොහෝම දෙනෙක් මෙතැන ම ඉපදිලා මෙතැන ම මැරෙණ අය යි. සසර පරතෙරක් හොයන්නේ බොහෝම ටික

දෙන යි. කාල බීලා, ගෙවල් දෙරවල් හදලා, දූ දරුවන් හදලා, ලෝකයේ දේවල් එක්ක ගැහිලා ගැහිලා, ජීවිතයම වැය කරලා, හිස් අතින් ම මැරිලා යන අය වෙන්නේ.

පින්වතුනි, මේ අවුරුදු පනහ, හැට නෙවෙයි ජීවියේ යථාර්ථය කියන්නේ. මේ අවුරුදු පනහ හැට නෙවෙයි සැබෑව කියලා කියන්නේ. මේක හුදු ප්‍රඥප්ති මාත්‍රයක් විතරයි.

ඒ නිසා ජීවිතය ජීවත් කරන්න රක්‍ෂාව කරන්න. යුතුකමක් තියෙන නිසා ගෙවල් දෙරවල් හදන්න, දරු මල්ලන්ට සලකන්න. නමුත් මේ හැම දෙයකට ම ඔබ්බෙන් ජීවිතයට සැනසිල්ල ලබා දෙන විමුක්තියේ මාවත මා විසින් සෙවිය යුතුයි කියන නුවණකුත් හදගන්න. එහෙම නැති වුණොත් අපි හැම කෙනාට ම වෙන්නේ ලෝකයේ හැමෝට ම වෙච්චි එකම කතාව විතරයි.

ඉතින් ඒ නිසා හැම දෙනාට ම මතක් කරනවා මේ කරපු දේශනාව තුළින් සමහර විටක තේරෙන්නත් ඇති, නො තේරෙන්නත් ඇති. නො තේරුණත්, ඒ නො තේරුණේ ඊට මුලින් තව තියෙන ටික නො දන්නාකම නිසයි. මේ ධර්මය කොහෝම හරි තේරුම් ගෙන, අවබෝධ කරගෙන මේ සංසාර දුකෙන් අද අද ම මිදෙනවා, මේ දුක් සහගත සසර මේ ජීවිතයේ දී ම අවසන් කරගන්නවා කියලා හැම දෙනාම හික්මෙන්න.

ඒ සඳහා මේ දේශනාව පින්වතුන්ට පාරමිතාවක් ම වේවා!

2016.11.05 වැනි දින
අනුරාධපුර, බසවක්කුලමේ, ධම්මපාසාද විහාරයේ දී
පැවැත්වූ කඨින දේශනාව
(කායගතාසනි සූත්‍රය)

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස///

දේශනයේ ප්‍රවේශය:

පරම්පරාවෙන් පරම්පරාවට ලෝකයට ශාන්තිය රැගෙන ආ මහාසඞ්ඝරත්නයෙන් අවසරයි. ශ්‍රද්ධා බුද්ධිසම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි. මේ පින්වත් සියලුදෙනා දැන් මේ සූදනම් වෙන්තේ මේ සෑම දෙනාගේ ම මෙලොව ජීවිතය පුරාවට හිත හිතා සන්තෝෂ වෙන්නට පුළුවන්, මෙලොව ජීවිතයට ආශීර්වාදයක්, සාංසාරික වශයෙන් හිත සැප පිණිස, හිත රැකවරණය පිණිස, පිහිට පිණිස පවතින වටිනා පින්කමක් සිද්ධ කරන්න යි. පින්කම් රාශියක් සිද්ධ කරන්න යි. මේ පින්වත් පිරිස මීට තුන් මාසයකට ඉස්සරවෙලා මේ ස්ථානයට පැමිණිලා ස්වාමීන් වහන්සේලාට ආරාධනාවක් කළා “ස්වාමීන් වහන්ස මේ වස් තුන්මාසයේ මේ විහාරස්ථානයේ අපි වෙනුවෙන් වස් වසන්න. අපට හැකි පමණකින් අපි ස්වාමීන්වහන්සේලාට උපකාර කරන්නම්” කියලා.

ඉතින් කෙනා කෙනාගෙ හැටියට, කෙනා කෙනාට පහසු විදියකට මේ තුන් මාසය පුරාවට සඞ්ඝරත්නයට උදව් උපකාර කළා. දැන් මේ සූදනම් වෙන්තේ, ඒ වස් තුන් මාසයෙන් පස්සේ අනතුරුව විවර මාසයේ කඨින පින්කම, විවර පූජාව සිද්ධකරන්නට යි. මේ පින්කම මේ විදියට සිද්ධකරන්න පුළුවන්කම ලැබුණේ, වටපිටාව ලැබුණේ මේ වගේ විහාරස්ථානයක් ස්වාමීන් වහන්සේලා මේ ස්ථානයේ වැඩ සිටින නිස යි. විහාරස්ථානයක් පිහිටි නිස යි.

පින්වතුනි, මෙබඳු පින්කමක් සිද්ධකරන්නට මුල් වෙච්ච මේ විහාර වටපිටාව ගැන පොඩ්ඩක් මතක් කළොත්: මේකේ මූලින් ම

එක්තරා සුළු බිම් ප්‍රදේශයක් අපේ ශ්‍රද්ධා සම්පන්න පින්වතුන් කිහිප දෙනෙක් ඒ බණ්ඩාරනායක මහත්මා, සෙනරත් මහත්මා ඒ වගේ ම ජනක ප්‍රදීප් මහත්මා මුල්වෙලා අරගෙන පූජා කළා. පසු කාලයක දී මේ සියලු බිම් ප්‍රමාණය ම ලොකු මුදලක් වියදම් කරලා ඒ ධම්ම පාරමී සංවිධානයේ නිර්මාතෘ, අපේ ප්‍රභාත් නානායක්කාර මැතිතුමා, එතුමාගේ සහෝදර සහෝදරියන්, ඥාති හිතෙහිත් සියලු දෙනාත්, ඒ ධම්ම පාරමී, විශ්ව පාරමී සංවිධානයේ සියලු සාමාජිකයින් එකට එකතු කරගෙන, තමන් විසින් දැනුම්ව හරිහම්බ කරපු, දුක් මහන්සියෙන් හරිහම්බ කරපු ඒ ධනය වියජැහැදුම් කරලා මේ ස්ථානය හදලා මහා සඛිඝ රත්නයට පූජා කළා.

ඊට පස්සේ, සගසතු වෙච්චි ඉඩමේ තිබුණේ නෑ වස් වසන්ත පුළුවන් සුදුසු පරිදි ගොඩනැගිල්ලක්. නටඹුන් වෙච්චි, කැඩිලා බිඳිලා ගිය පොඩි ගොඩනැගිල්ලක් තිබුණා. නමුත් වස් වසන්ත එක සති දෙකක් ඇතුළත, අද ඔබට පෙනෙන මට්ටමේ මේ තරම් ලස්සනට මේ ගෙය නිර්මාණය කරන්න, හදන්න කටයුතු කළා බොහොම ශ්‍රද්ධාවෙන් පිරිසක්. මතක් කටයුතුයි ඒ සඳහා උදවු උපකාර කළා ඒ නුවර ආබෂ් මහත්මාත්, ඒ වාගේම සිරිසේන බදුරළිය මැතිතුමාත්, ඒ වාගේ ම බණ්ඩාරනායක සෙනරත් මහත්මාත්, උදවු උපකාර කළා. ප්‍රත්‍යාවලින් උදවු උපකාර කළත්, වස් වසන්ත දින තිබුණේ දින හය හතක් විතරයි.

ඇත්තට ම මේ පින්කම මේ විදියට අද කරන්න පුළුවන් කමක් තිබුණේ නැහැ තැනක් නො තිබුණ නිසා. නමුත් අපේ හමුදාවේ මහත්වරු සිහිපත් කටයුතුයි, මෙහි ලා කළ කැපවීම රැ දවල් දෙකේ ඉතාමත් ම වෙහෙස මහන්සියෙන් ඉතාමත් ම උවමනාවෙන් මේ නිවස ප්‍රතිසංස්කරණය කරලා ස්වාමීන් වහන්සේලාට වස් වසන්ත හදලා දුන්නා.

ඉතින් මේ වගේ මේ පින්කම අද මේ මොහොතේ සිද්ධකරන්න මෙබඳු වූ කලාපය මිත්‍ර පිරිසකුත් ඒ තුළ කටයුතු කළා කියන එක මතක් කරනවා. පින්වතුනි, කොහොම හරි මේ

කාලය පුරාවට ම ස්වාමීන් වහන්සේලා බණ භාවනා කරලා, වන්දනා මාන කරලා, ධර්ම අධ්‍යයනය කරලා, බොහෝ කුසල් සිද්ධවුණා. මේ හැම කුසලයකට ම වස් ආරාධනා කළ පින්වතුන්ගේ ඉඳලා ඊට උදව් උපකාර වෙච්චි සියලු දෙනා ම සම්බන්ධ වුනා කියන එකත් මතක් කරනවා.

පින්වතුනි, මේ හැම දෙයක් ම මේ පින්වතුන්ලා කළෙන්, කිරීම තුලිනුත් බලාපොරොත්තු වුනේ එක දෙයක්. මොකක් ද? දුක නැතිකරන්න යි. මේ ලෝකයේ හැම කෙනෙක් ම උත්සාහවත් වෙන්නේ දුකෙන් මිදෙන්න යි. දුක නැතුව ඉන්න යි. මේ කරන සෑම ක්‍රියාවක් තුළ ම තියෙන්නේ තමන්ගේ ජීවිතයට සැනසිල්ල, සැප සතුට දෙක ළඟා කරගන්න, දුක ජීවිතයෙන් අයින් කරගන්න.

අපි මේ පින්දහම් කරන්නෙන් ඒකට යි. අපි පින්දහම් කරන්නේ, කෙනෙක් මෙලොව රැකිරිකෂා කරලා හොයන්නෙන්, ජීවිතය ජීවත් කරන්නේ සැප සතුට දෙක හොයාගන්නයි, දුක අයින් කරන්න යි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, *සබ්බෙ ධම්මා වේදනා සමොසරණා* මේ ලෝකයේ තියෙන සියලුම ධම්මා වේදනාව කියන එක ම ධම්මාව අනුව ගිහිල්ලා තියෙන්නේ කියලා. නිවනත් වේදනාව අනුව ගිය ධම්මයක්. කුමක් නිසා ද, දුක් වේදනාව කියන ධම්මාවයෙන් මිදීමට, දුකේ නිරෝධය බලාගෙනයි අපි කටයුතු කරන්නේ. ඒ නිසා හැම දෙනාගෙම බලාපොරොත්තුව නිදුක් බව නිසා, නිදුක් බව ළඟා කරගන්නට එක එක ක්‍රම උපායයන් ලෝකයේ තියෙනවා. නමුත් අපි නිදුක් බව කියලා කිව්වාට අපි නිදුක් බව කියලා හිතන හැම දෙයක් ම වක්‍රාකාරව අවසන් වෙන්නේ ආපහු දුකෙන්.

ඉතින් මේ ලෝකය තුළ නිදුක් බව නැති නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකය තුළ නිදුක් බව නැති බව අවබෝධ කරගෙන ඒ නිදුක් බව, දුක් නැති බව, දුක් නැති තැන, හොයාගෙන එතැනට යන්න මාවත කියලා දුන්නා. ඉතින් කෙනෙකුට ජීවිතයේ

දුක අයින් කරනවා නම්, සැප සතුට ලගා කරගන්නවා නම් ඒ මාවත අනිවායථයෙන් ම දැනගෙන සිටිය යුතු යි.

දේශනාව:

ඒ නිසා මම අද උත්සාහවත් වෙන්නේ අපේ ජීවිතයේ දුක කියන එක එන්නේ කොහොම ද, ඒ දුක අයින් කරන්නේ කොහොම ද, ඒකට යන මාවත නැත්නම් ගමන් මග කුමක් ද කියන එක පැහැදිලි කරලා දෙන්න.

පින්වතුනි, මේ දේශනාව, මේ පෙන්වන දහම් කරුණු ඉතා ම ගැඹුරු යි. පහුගිය දිනවල දී කළ දේශනාවන් ටිකක් සරල යි. නමුත් මේ දේශනාව නම් ටිකක් ගැඹුරු යි. ගැඹුරු නෑ. තේරුම් ගන්න පුළුවන්. නමුත් බොහොම උවමනාවෙන් දේශනාව ශ්‍රවණය කටයුතුයි කියලා මතක් කරනවා.

ඊට ඉස්සෙල්ලා මම පුංචි කථාවක් කියන්නම්. පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ ඉන්න කාලයේ, එක්තරා සිටු යුවලක් හිටියා. මේ සිටු යුවලට හිටියා පුතුන් දෙදෙනෙක්. අයියාගේ නම තිස්ස. තිස්සයි, තිස්සගේ මල්ලි යි. ඉතින් මේ දරුවෝ දෙන්නා යන්නම් ලොකුවෙන කොට, බාල විශේෂී ම, අවුරුදු දහතුනක් දහහතරක් වගේ කාල වයස වෙන කොට හදිස්සියේ රෝගාබාධයක් හැදුනා. ඒ වෙලාවෙදි මේ දෙමව්පියන් දෙදෙනා දරුවන්ව ලගට අරගෙන කියනවා, 'පුතේ, මේ රෝගයේ ස්වභාවය තමයි, හැදුන කෙනෙක් වැඩි කල් ජීවත් වෙන්නේ නෑ. අපි තව නොබෝ දිනකින් මැරෙන්න පුළුවන්. අනේ පුතේ අපි මැරුණත්, මල්ලිට අපි නැති අඩුව තියන්න එපා' කියලා ඒ වැඩිමහළු දරුවාට අවවාද කරලා, දෙමව්පියෝ නොබෝ දිනකින් මිය පරලොව ගියා.

ඊට පස්සේ මේ තිස්ස තමන් ඉගෙනගන්න කටයුතුන් අයින් කරලා තමන්ට හැකි විදියට ගෙදර දෙපේ කටයුතු කාරණාත් බලාගෙන මල්ලිට හොඳට ඉගැන්නුවා. හොඳට උස්මහත් කළා. බලාගත්තා. මේ විදියට කාලය ගෙවිලා ගිහිල්ලා ලොකු වුණහම

සුදුසු කුලයකින් ආවාහ විවාහ කටයුත්තකුත් කතා කරලා මල්ලිට විවාහ කරලාත් දුන්නා. දීලා, ධනය දෙකට බෙදලා මල්ලිගේ කොටසත් භාරදුන්නා.

නමුත් තිස්ස තාම තනිකඩ යි. මේ කාලයේ සවසට බොහෝ දෙනෙක් මල් පහන් හඳුන්කුරු අරගෙන ජේතවනාරාමයට යනවා. මේ තිස්ස කල්පනා කරනවා, පිරිස් පිරිස් හවසට ජේතවනාරාමය පැත්තට යනවා, මොකද මේ. මාත් යන්න ඕන කියලා.

මේ පිරිස් එක්ක ගිහිල්ලා බණ අහනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන සසර නිසරු බව, දුක් සහගත බව, සසරේ මුල් කෙළවරක් නො පෙනෙන බව, මේ තිස්සට අහන්නට ලැබුණා. ජරා මරණ දුක් විඳිමින් ඉපදෙනවා. ඉපදෙමින් මැරෙණවා, මැරෙමින් ඉපදෙනවා, ඉවරයක් නැති එකම කතාවක්, එකම රටාවක් තුළ ලෝකය පවතින ස්වභාවය ගැන තිස්සට හරි කළකිරීමක් ඇතිවුණා.

දවසක් මේ ඔක්කෝ ම යනකම් ඉඳලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ලගට ගිහිල්ලා කියනවා, 'ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මට පැවිදිවෙන්න ඕන. අනේ මට අනුකම්පා කරලා මාව පැවිදි උපසම්පද කරගන්න' කියලා මතක් කළා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, 'තිස්ස, ඔබට මහණවෙන්න පුළුවන්. ඒත් ඔබ අවසර ගත යුතු කිසියම් නැදූයෙක් ඉන්නවා නම්, ඒ අයට කියලා දන්වලා එන්නට වෙනවා' කියලා. 'ස්වාමීනි, මට බොහෝ අය නම් නැහැ. එක මල්ලි කෙනෙක් ඉන්නවා' කිව්වා. 'හොඳයි තිස්ස, ගිහිල්ලා මල්ලිට මතක් කරලා එන්න' කිව්වා.

මේ තිස්ස ගෙදරට ඇවිල්ලා මල්ලිට කියනවා, 'මල්ලියේ මට මහණ වෙන්න යන්න ඕන' කියලා. ඒ වෙලාවේ මේ මල්ලි අඩන්න ගත්තා, 'අනේ අයියේ, අම්මා නැති මට අම්මා වුනේත්, තාත්තා නැති මට තාත්තා වුනේත්, එකම ඥාතිවරයා වුනේත් අයියා යි. අයියා මහණ වුණොත් මම ලෝකයේ තනි වෙනවා. යන්න එපා' කියලා. මෙහෙම කිව්වහම ඔන්න තිස්ස නතර වුනා.

ආයෙත් ටික දවසක් යන කොට, ආයෙත් මහණවෙන්න ඕනෑ කියන අදහස තදින් ම දැනුනා. ඒ වෙලාවේදී මල්ලිට කතා කරලා කියනවා, 'මට පුළුවන් විදියට මල්ලි, මම ඔයාව හද වඩා ගත්තා. ඔයාගේ ජීවිතයට උපකාර කළා. මම කළ මේ උපකාරවලට මට එකම එක පොඩි උදව්වක්, උපකාරයක් කරලා දෙන්න' කිව්වා. 'මොකක් ද අයියේ අයියාට කරන්න පුළුවන් ඕන උපකාරයක් මම කරන්නම්'. 'මට පැවිදි වෙන්න යන්න අවසර දෙන්න' කිව්වා. ඊට පස්සේ අකැමැත්තෙන් වුනත් මේ මල්ලි අවසර දුන්නා.

තිස්ස ජේතවනාරාමයට ගිහිල්ලා පැවිදි වුනා. තිස්ස හාමුදුරුවෝ පිණ්ඩපාතයේ වැඩලා ඇවිල්ලා හුදකලාව පුළුවන් තරම් භාවනා කරනවා. අනේ ගමේ වටපිටාවේ හින්ද අඳුනන, 'අපේ තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ, තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ' කියලා බොහෝ පිරිස් ඇවිල්ලා කතාබහ කරනවා. තිස්ස හාමුදුරුවන්ට මේක කරදරයක්. තිස්ස හාමුදුරුවෝ කල්පනා කළා, 'මෙහෙම නම් සසර ගෙවා ගන්නට බැහැ. මම කොහේ හරි යන්නට ඕනේ' කියලා, ජේතවනාරාමයෙන් නික්මලා, තමන්ගේ පාත්‍ර සිවුරු ටික විතරක් අරගෙන, බොහෝ ම ඇත, යොදුන් ගණනක් ඇත, ප්‍රාන්ත ප්‍රදේශයකට ගියා.

ගිහිල්ලා ගල් ගුහාවක් ඇසුරු කරගෙන වාසය කරනවා. කමටහණක් මෙනෙහි කරමින් ම පාත්‍රයත් අරගෙන පිණ්ඩපාතේ ගමට වඩින තිස්ස හාමුදුරුවෝ ඒ කමටහණට සිහිය ඇතුළු ම පිඬු සිගාගෙන කුටියට එනවා. දනය වළඳලා, කුසිත කෙනාට, කම්මැලි කෙනාට, මේ සසර ගෙවාගන්නට බැහැ.

හීන වූ වියඊයකින් ලබන්නට පුළුවන් හීනාර්ථයක්. හීන වූ වියඊයකින් මහත් වූ අර්ථයක් ලබන්නට බැහැ. මහත් වූ අර්ථයක් ලබන්නට මහත් වූ වියඊයක් ම තියෙන්නට ඕනේ.

'තිස්ස, ඒ නිසා නුඹ වියඊය කටයුතුයි' කියලා තමන්ට ම අවවාද කරගෙන ඊ දවල් දෙකේ භාවනා කරනවා. කිසි

කෙනෙකුට කරදරයක් නැහැ. තමන් තනියම විමුක්ති මාවත සඳහා උත්සාහවත් වෙනවා.

මේ අවස්ථාවේදී ගමේ ඉන්න තිස්ස හාමුදුරුවන්ගේ මල්ලි සහ මල්ලිගේ බිරින්දූ මේ ගමේ ඉන්නවා. ඒ මල්ලිගේ බිරින්දූ කල්පනා කරනවා, 'මේ තිස්ස මහණවෙච්චි එක කොච්චර දෙයක් ද, කොච්චර ලාභයක් ද අපට වුනේ. හරි හොඳ යි. තිස්ස මහණවෙච්චි හින්දු එයාගේ තියෙන දේපල ඔක්කෝ ම දෑන් අපට අයිති වුනා, උරුම වුනා. මේ දේපල ඔක්කෝ ම දෑන් අපේ. ඒ එක්ක ම පව්ටු හිතකුත් ආවා: බැරිවෙලා හරි මහණකමේ කළකිරිලා ආපහු ගෙදර ආවොත්මේවා ඔක්කෝ ම දෙන්ඩ වෙනවා. ඒ හින්දු ආපහු එන්ඩ බැරිවෙන්න උපායක් කටයුතු යි' කියලා හිතුවා. හිතලා හොරු කණ්ඩායමකට එන්ඩ කියලා අල්ලසක් දුන්නා. 'අහවල් ගමේ ගල් ගුහාවක හාමුදුරු නමක් ඉන්නවා. මෙන්න මේ හාමුදුරුවන්ව ඔය ගොල්ලා මරන්න ඕන. මෙතැන තියෙන්නේ බොහොම සුළු මුදලක්, සුළු ගානක්. ඒ වැඩේ නිම කරලා ආවහම ඔය ගොල්ලන්ටට විශාල මුදලක් දෙනවා.' ඉතින් මේ මුදල් කෙරෙහි ආශාවෙන් ඉන්න ලෝකයා තුළ මේ හොරුන්ටත් ඒ ආශාව නොතිබුණා නෙවෙයි. හොරු මොකද කරන්නේ, මේ වැඩේ භාරගන්නා. භාර අරගෙන තිස්ස හාමුදුරුවන් ඉන්න ගමට ගියා, ගල්ගුහාවට ගියා.

අනේ යන කොටත් තිස්ස හාමුදුරුවෝ, සක්මන් මළුවේ සක්මන් භාවනා කරනවා. මේ හොරු ටික වටකරගත්තා. 'ඇයි උපාසකවරුනි' කියලා කීව්වා 'අපි ආවේ ඔබ වහන්සේව මරන්න' යි. තිස්ස හාමුදුරුවෝ අහනවා, 'ඇයි මාව මරන්නේ.' 'ඔබ වහන්සේ මැරුවහම අපට විශාල මුදලක්, ධනයක් ලැබෙනවා'. 'හොඳයි උපාසකවරුනි, ඔය ගොල්ලන්ට ලාභයක් වෙනවා නම් මාව මරන්න. හැබැයි මට එකම එක දවසක් ජීවිතය දෙන්න. අද රැට විතරක් ජීවිතය දෙන්න. හෙට මාව මරන්න.

කෙලෙස් සහගතව මියයන්න වෙන එක මම පිළිකුල් කරනවා. අනන්ත සංසාරයේ අපි ඉපදිලා කෙලෙස් සහගතව ම

යි මැරුණේ. ඒ නිසා මේ හව ගමන අවසන් කරගන්න ඕනෙ මට. මට එක ම එක දවසක් දෙන්න' කියලා තිස්ස හාමුදුරුවෝ හොරුන්ගෙන් ඉල්ලුවා.

ඒ හොරු කියනවා, 'බලන්න, හාමුදුරුනමක් වෙලත් මේකගේ තියෙන කපටිකම. එක රැයක් දෙන්න කියලා පැනලා යන්න හදන්නේ. එක රැයක්වත් දෙන්නේ නෑ, දැන්ම ම මරනවා' කියලා කඩුව උස්සලා ගත්තා. ඊට පස්සේ කිව්වා, 'ඇවැත්නි මාව මරන්න එපා. ඔය ගොල්ලන්ට මම පැනලා යා වි කියලා සැකයි නම් මම ඔය ගොල්ලන්ට ඇපයක් වෙන්නම් පැනලා නො යන බවට' කියලා. ඊට පස්සේ අහනවා, 'මේ කැලේ කවුද නුඹට ඇප වෙන්න ඉන්නේ?' කියලා.

තිස්ස හාමුදුරුවෝ කිසිම දෙයක් කියන්නේ නැතුව බිම බලාගෙන සක්මනේ ඉස්සරහට ගිහිල්ලා බිම ඉඳගත්තා. පින්වතුනි, එතැන තිබුණා විශාල කලුගලක්. ඒ ගල උස්සලා අරගෙන දැන බඳලා තමන්ගේ කකුල් දෙකට ගහගෙන කලවා ඇට දෙක ම බිඳගත්තා.

'ඇවැත්නි, පැනලා නො යන බවට මේ ඇපය ඇත් ද?' කියලා ඇහුවා. මේක දෑකපු සොරුන්ගේ සිත පවා පුදුමාකාර විදියට සංවේගයකට පත්වුනා. 'අනේ මේ තරම් ගුණ සම්පන්න උත්තමයකුට නේ ද, අපි අහිතක් කරන්න ආවේ' කියලා හිතුවා. ඔක්කෝමලා වැඳලා, 'ස්වාමීනි, අපට සමාවෙන්න. එබඳුවු මුදල් වලිනුත් අපට පලක් නෑ' කියලා හොරු ආපසු ගියා.

ඒ තිස්ස හාමුදුරුවෝ රැය පුරාවට ම ඒ කකුල කැඩුණු වේදනාව ම අරමුණු කරලා, වේදනානුපස්සනාව වඩලා පසුවද උදෑසන වෙන කොට උතුම් වූ අර්හත්යට පත්වුනා. ජීවිතයත් ඒ එක්ක ම අවසන් වුනා.

පින්වතුනි, මම මේ කතාව මතක් කළේ තිස්ස හාමුදුරුවෝ දැනගෙන හිටියා මේ සසර හැටි. තිස්ස හාමුදුරුවෝ දැනගෙන හිටියා කකුල් දෙකට ගහලා කලවේ ඇට බිඳගන්න කොට, මේ

ඇතිවන වේදනාවට වඩා කෘරවූ, කටුක වූ දුක් වේදනා මේ සසරේ ඉන්න කොට විඳින්නට වෙන බව. සතර අපායට වැටුණොත් ඒකේ තියෙන දුක් වේදනාව මීට වඩා බරපතලයි කියලා දැනගෙන හිටියා. මේ එක ජීවිතයේ දී කකුල කඩාගෙන හරි සසර අවසන් කරන්න පුළුවන් වුණොත් වටිනවා. කකුල් දෙක රැකගන්න ගිහිල්ලා සසරේ හිටියොත් කකුල් කැඩෙන වාරවල් ගණන මෙන්න මෙව්වරයි කියලා ගනින්න බැරි බව තිස්ස හාමුදුරුවෝ දැනගෙන සිටියා.

ඒ වාගේ ම මේ දීඝි සංසාරයේ මවු මළ දුකට අඩාපු කඳුළු සතරමහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි. පියා මළ දුකට අඩාපු කඳුළු සතරමහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි. දුව, පුතා, සහෝදරයා, සහෝදරී මැරුණ දුකට අඩාපු කඳුළු සතරමහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි කියලා ඒ තිස්ස හාමුදුරුවෝ දැනගෙන හිටියා. ඒ හින්දා ජීවිතය ගැන තෙවෙයි ඒ උත්තමයෝ බැලුවේ. මේ සංසාර දුකෙන් එතෙර වන ධර්මය ගැනයි.

පින්වතුනි, උත්වහන්සේලා පිරිනිවන් පෑවේ නිකම් තෙවෙයි. පශ්චිම ජනතාව වූ අපට, ජීවිතයකට අර්ථයක් භාග්‍යය කෙනෙකුට, මහා විශාල කතාවක් කියලා දීල යි.

අප අතින් අඩුපාඩු වෙන්න පුළුවන්. නමුත් අද වෙන වැරද්ද හෙට දවසේ හැදෙන ධර්මයක අපට ඉන්න පුළුවන් නම් පින්වතුනි, ඒ ජීවිතය හරියට වටිනවා.

බොහෝ දෙනෙක් පින්වතුනි, සසර මෙතර ම ඉපදිලා මෙතර ම මැරෙන අය යි. සසර පරතෙරක් භාග්‍යයන්නේ, ජීවිතයට අර්ථයක් භාග්‍යයන්නේ බොහෝ ම ටික දෙනයි. ඉතින් මේ පින්වතුන්ට මතක් කරන්නේ මේ දුර්ලභ වූ බුද්ධෝත්පාද කාලය අතහැර ගන්නට එපා. මේ මනුෂ්‍ය ජීවිතය අතහැර ගන්නට එපා. සසර දුක් ගිනි නිවන සද්ධර්මයේ වටපිටාව අතහැර ගන්නට එපා. මේක අතහැර ගත්තොත් මේ අවස්ථාව අතහැරීම ම අකුසලයක් වෙයි අපට මේ වගේ වටපිටාවක් නො ලැබෙන්නට කියන එක මතක් කරනවා.

පින්වතුනි, එක්තරා දවසක් පාරේ යන කඩි ගලක් දෑකලා බුදුරජාණන් වහන්සේ සිනා පහළ කරනවා. ආනන්ද හාමුදුරුවෝ අහනවා, ‘භාග්‍යවතුන් වහන්ස, සිනහ පහළ කරන්නට කාරණාව මොකක් ද?’ ‘ආනන්ද ඔබට පෙනෙනවා ද මේ කඩිගල? මේ කඩිගලේ ඉන්න කඩි?’ ‘එහෙම යි භාග්‍යවතුන් වහන්ස’ ‘ආනන්ද මේ කඩි ගොඩේ චක්‍රවර්ති රජ නො වුනු එකම කඩියෙක් වත් නෑ’ කියලා පෙන්වුවා.

පින්වතුනි, එහෙම නම් මනුෂ්‍යයින් වෙච්චි අප ගැන කවර කථා ද? මුලු පොලොවට ම අධිපති, මුලු පොලොවේ ම අයිතිය දරන, මුලු පොලොවේ ම ස්වාමියා වෙච්චි, ආත්මභාවයන් ලබලා ලෝකය තුළ අපේ ජීවිත පිරුණේ නැත්නම්, සැනසුනේ නැත්නම්, පුරවලා ඉවරකරන්න බැරිවුණා නම්, අපි ගෙයක් හදලා, අඹුදරුවෙක් හදලා, වාහනයක් අරගෙන, රක්‍ෂාවක් කරලා, පන්සලක් වෙහෙරක් විහාරයක් හදලා, අපේ ජීවිතයේ දුක නැති වෙයි ද?

පින්වතුනි, අපිම අයිතිය තියාගෙන අපිම අතහැරපු දේවල් නෙවේ ද මේ අපි හොයන්නේ එහෙනම්? ඒ තුළ ම නෙවේ ද අපි කටයුතු කරන්නේ? මුළු පොළොවේ ම ස්වාමියා වෙලා හිටියා නම් අයිති කරගෙන තිබුණා නම්, ඒවා අපෙන් ගිලිහිලා, ඒ ඇතුළේ එකක් දෙකක් නෙවෙයි ද අපි හොයන්නේ?

පින්වතුනි, ධර්මය පැත්තකින් තැබේවා. ලෝකය තුළ දෙයින් පවා බුදුරජාණන් වහන්සේ බෝසත් කාලේ අපට ආදර්ශයන් පාඩමක් ඉගැන්වුවා. රම්‍ය, සුරම්‍ය, සුභ කියන මාලිගාවන් තියෙද්දී, අළුතම ලූ කෙළ පිඩක් වගේ පිළිකුල් කරලා, ඒවා දිහා බලන්නේ නැතුව විමුක්තියේ මාවත හොයාගෙන ගියා නම්, ඒ මහෝත්තමයන් වහන්සේලාගේ ගිහි ජීවිත වල තිබුණු සම්පත්තිවලට සාපේක්‍ෂව අපි හිඟන්නෙක්වත් කියලා උපමා කරන්න තරම්වත් අපට සුදුසු නෑ. අපට නෑ. ඒත් අවාසනාවකට ඒ ටික අතහැරගන්න අපට බැරි වෙලා.

මම මේ ටික මතක් කරන්නේ පින්වතුනි, මේ ලෝකයේ ගොඩාක් දෙනෙක් දුවන්නන් වාලේ දුවනවා. තමන් කරන්නේ මොකක් ද, යන්නේ කොහොට ද කියලා හිතන්නේ නෑ. බලන්නේ නෑ. එහෙම යන බොහෝම දෙනෙක් මේ සසර තුළ ම ජීවිතය අවසන් කරනවා මිසක සසරෙන් එතෙර වෙන්නේ නැහැ.

ඉතින් මේ බණ ටික කියන්න ඉස්සෙල්ලා ජීවිතයට අර්ථයක් සිද්ධ කරගන්න තියෙන ඉතාමත් ම වටිනා, ඉතාමත් ම උතුම්, වස්තුව තමයි මේ ධර්මය.

පඤ්ඤා නරානං රතනං - ප්‍රඥාව මිනිසාට රත්නයක් කියලා කියනවා.

අන්න ඒ ධර්මය අවබෝධ වුනොත් විතරයි මේ දුක් සහගත සසරේ කථාව අවසන් කරන්නට පුළුවන්. ඒ නිසා මෙතන ඉඳලා පෙන්නන මේ දහම් කරුණු ටික හොඳට ශ්‍රවණය කරන්න කියලා මතක් කරනවා. හැබැයි ගැඹුරු වෙන්නට පුළුවන්. ඒක තේරුම්ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න.

මම හැමදම මතක් කරන්නේ, දරුවෙකුට ගණනක් හදන්න දුන්නොත් හදන්න බැරිවෙන කොට, 'පුතේ ගණන් හදන්න බැරි නම් උඹ විත්‍ර ඇඳපන්' කියලා විත්‍රයක් අඳින්න දුන්නොත් මේ ළමයාට කවදවත් ගණන් පුළුවන් වෙන්නේ නැහැ. නමුත් වැරදි වැරදි හරි නැවත නැවත කිව්වොත්, සැර කරලා කිව්වොත්, බැණලා කිව්වොත්, ගහලා කිව්වොත්, ජීවිතයේ අන්තිම මොහොතේ හරි මෙයා ගණනක් හදගනිවි.

ඒ වගේ ධර්මය ගැඹුරුයි කියලා ගැඹුරු ධර්මය අපි පැත්තකට දැමීමොත්, සරල දේ විතරක් හෙව්වොත්, අපි කවදවත් ගැඹුරට යන්නේ නැහැ. ගැඹුරු අර්ථ තේරුම් ගන්නේ නැහැ. වැරදි වැරදි හරි මේ ධර්මය අපි හෙව්වොත් ජීවිතයේ අන්තිම මොහොතේ හරි අපට සැනසිල්ලක් ලැබේවි. ඒ නිසා මේ කතා කරණ දේ තේරුම්ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න.

මේක එක්තරා විදියක අමුතු භාෂාවක්. සිංහල භාෂාව වගේ අමුතු භාෂාවක් ඉංග්‍රීසි. ඒකට වඩා අමුතු භාෂාවක් දෙමළ. ඒවා ඔක්කෝම ලෝකයේ භාෂාවල්. මේකත් එක්තරා භාෂාවක් ලෝකයට අයිති නැති. මේකට කියනවා ආයඪ භාෂාව කියලා. මේ භාෂාව තේරුම්ගන්න ටිකක් උත්සාහවත් වෙන්න. හිස්වෙන්නේ නැහැ ජීවිතය.

ඒ සඳහා බොහොම වටිනා කරුණු ටිකක් පැහැදිළි කරලා දෙන්න පුළුවන් සූත්‍රයක් තියෙනවා;

- සංයුක්ත නිකායේ, අසංඛත වග්ගයේ, කායගතාසති සූත්‍රය.

මේ සූත්‍රයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා;

- අසඬ්ඛතඤ්ච වො භික්ඛවෙ, දෙසිස්සාමි, අසඬ්ඛතගාමිඤ්ච මග්ගං. තං සුණාථ.

මහණෙනි නුඹලාට අසංඛතයත්,⁴ අසංඛතයට යන මගත් මම දේශනා කරනවා. ඒක හොඳට අහන්න.

- කතමඤ්ච භික්ඛවෙ, අසඬ්ඛතං - අසංඛතය කියලා කියන්නේ මොකක් ද? රාගක්ඛයො, දෙසක්ඛයො, මොහක්ඛයො අසංඛතං.

⁴ පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේගේ 'ධම්මසංඛගණි විවරණය' (ද්විතීය භාගය) ධර්ම ශ්‍රත්ථයේ පිටුව 256 සිට 264 දක්වා.

- ධම්මසංඛගණි විවරණය - සප්පච්චය හා සංඛත ධර්ම - පිටුව 236 සිට 264 දක්වා.
- ධම්මසංඛගණි විවරණය - සංඛත හා අසංඛත ධර්ම - පිටුව 307 සිට 314 දක්වා.

- කතමො ව අසඹිබනගාමී මග්ගො? කායගතාසනි. අසංඛතයට යන මාගීය මොකක් ද? කායගතාසනිය යි. කය අනුව ගිය සිහිය යි.

මහණෙනි,

ඉදං වො භික්ඛවෙ සන්ථාරා කරණියං සාවකානං භිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදය, තනං වො තං මයා. එනානි භික්ඛවෙ රුක්ඛමූලානි, එනානි සුඤ්ඤගාරානි, ඤායථ භික්ඛවෙ, මා පමාදඤ්ඤා මා පච්ඡා විජ්ජට්ඨාරිතො අනුච්ඡා. අයං ඛො අමිහාකං අනුසාසනී.

මහණෙනි, මම නුඹලාට අසංඛතය පෙන්නුවා. අසංඛතය කිව්වේ මොකේට ද? ප්‍රත්‍යයෙන් නො කළ, ප්‍රත්‍යයෙන් හට නො ගත්, කියන අදහස යි. නැත්නම් අසංඛත කිව්වේ නිවනට යි.

මහණෙනි, මම නුඹලාට නිවනත්, නිවනට යන මගත්, අසංඛතයත්, අසංඛතයට යන මගත් මම දේශනා කළා.

ශ්‍රාවකයන් කෙරෙහි භිතෙශීව ශ්‍රාවකයන්ට අනුකම්පා කරන, සාස්තෘන් වහන්සේ නමක් විසින් යමක් කටයුතු නම්, මහණෙනි, ඒ සියල්ල ම මම නුඹලාට කරලා තියෙනවා. මහණෙනි, මේ හිස් ගෙවල් තියෙනවා, ගස් මුල් තියෙනවා, කැලෑවල් තියෙනවා. අප්‍රමාදීව ධ්‍යාන වඩන්න. ප්‍රමාද වෙන්න එපා. ප්‍රමාද වෙලා පස්සේ විපිළිසර වෙන්න එපා. පසුතැවෙන්න එපා. මේ අපගේ අනුශාසනාවයි කියලා පෙන්නුවා බුදුරජාණන් වහන්සේ.

ඉතින් අපි අසංඛතය කියන්නේ මොකක් ද, අසංඛත මාගීය කියන්නේ මොකක් ද කියලා තේරුම් කර ගත යුතුයි.

මම ඒක මාතෘකා කළේ, අසංඛතය කිව්වා ම නිවන යි.

අද නිවන පිළිබඳවත් අපට මහා රාශියක් සංකල්ප තියෙනවා. පින්වතුනි, පයඨිප්තිය වැරදුණොත් ප්‍රතිපත්තිය වරදිනවා. ප්‍රතිපත්තිය වැරදුණොත් ප්‍රතිවේධය වරදිනවා.

හරියට ම පෙළ දහමේ තියෙන ධර්මයට අනුව ගවේශණය කළොත්, අසංඛතය කියන්නේ මොකක් ද, නිවන කියන්නේ මොකක් ද කියන උත්තරය එනවා.

ඊට පස්සේ, ඒ නිවන දෑනගත්තාට පස්සේ, එහෙනම් ඒ නිවනට යන්නේ මෙහෙමයි කියන ප්‍රතිපදාව දෑනගන්නට වෙනවා. ප්‍රතිපදාව දෑනගත්තාට පස්සේ තමන් අතේ තියෙන්නේ. කෙනා කෙනාට යන්න පුළුවන්.

හැබැයි නිවනත්, නිවනට යන මාවතත්, තනියම කෙනෙකුට දෑනගන්නට බැහැ. තනියම කෙනෙක් දෑගත්තොත් ඒ දෑනගත්ත කෙනාට කියනවා සම්මා සම්බුද්ධයි කියලා.

එහෙම නැතිවුණොත් පව්වෙක සම්බුද්ධයි කියලා කියනවා. පසුව එකළාව අවබෝධ කර ගන්නා කියනවා.

එහෙම නැතුව වෙන කෙනෙක් අවබෝධ කරගන්නා තව එක ක්‍රමයයි තියෙන්නේ. ඒ පරියප්තිය යි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ සූත්‍ර, විනය, අභිධර්මය: විශේෂයෙන් ම අභිධර්මය කියලා කියන්නේ, *අධිපඤ්ඤා*. මේ අභිධර්මය භාරලා, භාරලා, භොයලා, ගවේශණය කරලා, පහුරු ගාලා කටයුතු කළ කෙනෙකුට මේ උත්තරය එන්න පුළුවන්. ඔව්වරයි තියෙන්නේ.

ඔය්ට මෙහා, ඔය ක්‍රම තුන නැතුව, කෙනෙක් නිවන ගැන කියයි නම්, කතා කරයි නම්, මගක් පණවයි නම්, තව කාගෙන් හරි අහගත්ත වචන මාත්‍රයක් විනා, හුදු සංකල්පයක් විනා, යථාර්ථයක් නෙවෙයි.

හැබැයි එහෙම ගවේශණය කරලා උත්තරය ආවාට පස්සේ තථාගත ධර්මය උපන්නා වෙනවා. ඒ ධර්මය අහගත්තහම කෙනෙකුට අවබෝධ කරගත හැකියි.

හැමෝම සම්මාසම්බුද්ධ වෙන්නේ නැ. එක්කෙනෙයි සම්මා සම්බුද්ධ වෙන්නේ. ඊට පස්සේ එතුමන් වහන්සේගෙන් අහලා, ධර්මය අවබෝධ කරගන්න ඕන.

පච්චෙක බුද්ධ තව කෙනෙකුට කියන්නේ නැහැ. නමුත් තමන්ම ධර්මය අවබෝධ කරගෙන, නිවනත් මගත් අවබෝධ කරගෙන දුක් ගිනි නිවෙනවා.

ඒ දෙන්නාට ම අමතරව ලෝකයට නිවනත් මගත් කියන්න පුළුවන් තව එක්කෙනෙයි ඉන්නේ. ශ්‍රැත බුද්ධ : පයථිප්පිය හොඳට දන්නාකම නිසා, හුරුකළ කම නිසා, පුරුදුකළ කම නිසා ඇතිවෙව්වි අවබෝධයට කියනවා ශ්‍රැත බුද්ධ කියලා.

ඉතින් මෙන්න මේ තුන් ආකාරයෙන් ඇරෙන්න, ලෝකයේ නිවන් මග උපදින්න, නිවන දකින්න, දැනගන්න, මාගීය උපදින්න ක්‍රමයක් නෑ.

එහෙම නැතිවුණහම කෙනා කෙනා නිවන සංකල්පයමය වශයෙන් හිතාගන්නවා. මම මේ ටික මතක් කළේ එහෙම ගත්තොත් අද අපට අහන්න ලැබෙනවා:

- භාවනා කරගෙන යනකොට එක පාරට ආලෝකයක් එනවා. ඔන්න කෙනෙක් හිතාගෙන ඉන්නවා, 'මේ තමයි දැන් නිවන.'
- තව කෙනෙක් භාවනා කරගෙන යන කොට හිස් තැනකට පත්වුනා. සිතිවිලි ඔක්කෝම නතර වුනා. මුකුත් නෑ, හිස් තැනකට පත්වුනා, 'මෙන්න මේක නිවන.'
- තව කෙනෙක් මේ කිසිම දෙයක් නැති හිස් අවකාශය වගේ ස්වභාවය තමයි නිවන.
- තව කෙනෙක් හේතුවලින් හටගත්ත දේ හේතු නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා කියල මේ නිරෝධය බලන එකයි නිවන කියලා හිතනවා.
- තව කෙනෙක් කිසිම නිමිත්තක් නැති, නිමිති නැති ස්වභාවය හිතට අනුවෙනවා නම් ඒකයි නිවන කියලා හිතනවා.

- තව කෙනෙක් තමන් භාවනා කරගෙන ගියා. තමන්ට කිසිම දෙයක් දැනෙන්නේ නැහැ. තමන් ඉන්න බව වත් නොදන්නාම මෙන් මේකයි නිවන කියලා හිතාගෙන ඉන්නවා. මේ වගේ එක එක අදහස් තියෙනවා.

නමුත් අපි බලමු පොඩ්ඩක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ මේ ධර්මයේ අර්ථය පර්යේෂණය කරලා තථාගතයන් වහන්සේ නිවන කියලා පැනෙව්වේ, ඒකට යන මාගීය පැනෙව්වේ මොකට ද කියලා.

පින්වතුනි, ලෝකයට නිවනේ අවශ්‍යතාවයක් නෑ පින්වතුනි. ඔය මාතෘකාවෙන් ගියහම පාඩුයි.

ඒකෙන් මම කිව්වේ, 'අම්මා තාත්තා ඉන්නවා, අයියා අක්කා සහෝදරයින් ඉන්නවා, දරුමල්ලන් ටික හදගන්න පුළුවන්, රක්ෂාව තියෙනවා, ගෙවල් දෙරවල් තියෙනවා, ඉතින් මට මොන නිවනක් ද? ඕන නෑ' කියනවා වගේ තැනකින් එහෙම නිවනේ අවශ්‍යතාවයක් දැනෙන්නේ නෑ.

නමුත් මේ නිවන කියන පයඝීය, වචනය තව පැත්තකින් ගත්තොත් ජාති නිරෝධො ජරා මරණ සොක පරිදෙව දුක්ඛ දොමනස්ස උපායාසා නිරුජ්ඣන්ති.

නිවන කිව්වේ හිස්කමක් හෙම නෙවෙයි. දුකේ නිවීමට යි, දුකේ නිරෝධයට යි.

පින්වතුනි, අපි මේ සාසනයට ආවේ නිවන කියලාවත් සංකල්පයක් බලාගෙන ද? ඇත්තට ම අපට ඕනේ, අඩුව තියෙන්නේ නිවන ද, නිවන කියලා එකක් ද, එහෙම නැත්නම් අපේ ජීවිතයේ මේ දුක් ටික නෙවෙයි ද ප්‍රශ්නය කියලා බලන්න. අඩන වැලපෙන විලාප දෙන කායික මානසික සියළුම ආකාරයේ දැවීම් තැවීම් වලින් යුක්ත, මේ දුක නෙවෙයි ද ප්‍රශ්නය කියලා බලන්න. අපට ඕනේ දුක නැතිකරන්න නෙවෙයි ද කියලා බලන්න.

පින්වතුනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් එදා බෝධි මූල දී අවබෝධ කරගත්තේ දුක කියන්නේ මොකක් ද, දුක ඇතිවෙන හේතුව මොකක් ද, ඒ දුක නැති තැන, දුකේ නිරෝධය කොතැන ද, ඒකට යන මාවත මොකක් ද කියලා.

ඒ නිසා මේ ‘අසංඛතයට’ තව නමක් ‘නිවන’. ‘නිවනට’ තව නමක්, ‘අනුප්පාද’ බව. හොඳට මතක තබාගන්න නිවනට කියන තව පරිශාය නමක්, අනුප්පාද බව. ‘අනුප්පාද’ කියලා කියන්නේ නූපදින ස්වභාවය යි. හට නොගන්නා ස්වභාවය යි.

හටගත්තොත් යමක් හටගත්ත හැම දේක ම;

- උප්පාදෙ පඤ්ඤායති,
- වයො පඤ්ඤායති,
- ධීනස්ස අඤ්ඤානන්ථං පඤ්ඤායති.

ඇතිවෙච්චි හැම දේක ම වෙනස්වීක් පෙනෙයි, නැතිවීමක් පෙනෙයි. ඇතිවෙන හැම දෙයක් ම නැතිවෙයි. ඒ නිසා යමක් හට නො ගත්තොත්?

‘දුක’ කියන එක උපන්නොත් පින්වතුනි, හොඳට මතක තබාගන්න, මම මේ කතා කරන දේ ගැඹුරුයි.

දුක කියන එක උපන්නොත්, දුකේ ඇති බවත් දුක යි, දුකේ නැති බවත් දුක යි. කවදවත් දුකක් නෑ කියලා මේ පින්වතුන්ට සැපක් වෙන්නේ නෑ. දුකේ ඇති බවත් දුක යි, දුකේ නැති බවත් දුක යි.

(අපි අද දන්න මට්ටමෙන් නෙවෙයි මේ කතා කරන්නේ. මම කිව්වේ මේක එක්තරා භාෂාවක් කියලා.)

අපි නිකමට කිව්වොත්, අපේ තාත්තා ඉන්නවා. තාත්තා ඉන්න කොට තාත්තා ලෙඩවුණොත් අපට දුක එයි ද? එනවා. තාත්තාට කවුරු හරි බැන්ණොත්, තාත්තාට ගැහුවොත්, තාත්තා

බඩගින්නේ හිටියොත්, ඇවිදගන්න බැරිවුණොත්, අතපය වලංගු නැතිවුණොත්, තාත්තා ඉදීම නිසා අපට දුක එයි ද නැද් ද? එයි.

හොඳයි තාත්තා මැරුණොත්? අනේ ඒ දුක් ටික නැතිවුණා කියලා අපට සැප ද එන්නේ? තාත්තා නැතිවීම තවත් වැඩි දුකක් නෙවෙයි ද? අපට තාත්තා කෙනෙක් ඉන්නවා නම් තාත්තාගේ ඇතිකම නිසත්, නැතිකම නිසත් දුක් විඳින්නට වෙනවා.

ඒ වගේ මම උපමා කළේ දුක කියන එක උපන්නොත් දුකේ ඇතිකමත් දුක යි, දුකේ නැතිකමත් දුක යි. යම් තැනක දුක නො ඉපදුණොත්? දුක නො හටගත්තොත්? ඇතිකම නිසාවත්, නැතිකම නිසාවත් එන දුක කියන එක කතාකරන්න බැහැ;

දුක නො හටගන්න ස්වභාවයට පත්වෙලා නිසා.

ඒකට කියනවා ජාති නිරොධො - ඉපදීම නැතිවෙනවා.

ඉපදිව්ව දේක නැතිකමකුත් තියෙනවා. ඇතිවෙන දේ නැතිවෙනවා. නමුත් ඇතිවෙන බව නැතිවෙනවා කියන එක වෙනම ධර්මාවක්.

ගහක් තියෙනවා; ඇතිවෙව්වි ගහක්. ඕක කපලා, කොටලා, ගිනි තියලා පුච්චල දන්න පුළුවන්. නැතිවෙනවා. ඒ ඇතිවෙව්වි දේ නැතිවීම නිවන නෙවෙයි.

නමුත් ඇතිවෙන බව, 'දුක උපදින' බව නැතිකරන්න පුළුවන් නම්, මෙන්න මේකයි වටින්නේ.

හොඳයි මම ඒක පින්වතුන්ගේ ජීවිතයේ මේ නිවන කියලා තවත් ඔය ඇත්තන්ව සංකල්පයක, සංඥවක තියන්න මම ලැහැස්ති නැහැ. මම පෙන්නලා දෙන්න හදනවා පුළුවන් තරම් ජීවිතයෙන් ම මෙන්න මෙතැනට යි මෙන්න මගේ ජීවිතයේ මෙන්න 'මේ මානසික ස්වභාවයට' යි නිවන කිව්වේ.

ඒකට යන ප්‍රතිපදාව මේකයි කියන එක පැහැදිලි කරන්න. මොකද ආයතී අෂ්ඨාඩ්ගිය මාර්ගයේ යාම - මාර්ගයක් කියන්නේ ගමන් කරන්න තියෙන එකක්. එහෙනම් යන්න ඉස්සෙල්ලා යන්නේ කොහොට ද කියන එක දැනගෙන තියෙන්න ඕන. මට යන්න බැහැ කවදවත් නො දන්න, නො දැක්ක තැනකට. යනවා නම් ඒකට කියනවා හිස හැරුණු අතේ යනවා කියලා. ඉලක්කයක් නෑ.

නමුත් ඉස්සෙල්ලා මම යන්නේ කොළඹට යි. මෙන්න මේකයි ඊට යන මාවත කියලා අහගන්න වෙනවා. මේ පින්වතුන් කවදවත් කොළඹ දන්නේ නැත්නම්. අහලත් නෑ. එතකොට පාර ගැන කතාවක් කොහොමත් නෑ. කවද හරි දවසක කාගෙන් හරි අහන්න ලැබෙනවා ඉස්සෙල්ලාම කොළඹ කියලා එකක් තියෙනවා. ඒක මේ ඔය ඇත්තන් ඉන්න පළාතට වඩා හරි හොඳයි. හොඳ ගොඩනැගිලි තියෙනවා. වාහන තියෙනවා. මේ මේ වගේ පහසුකම් තියෙනවා. තමන් ඉන්න තැන තියෙන දුක්සහගත බවත් කියලා, එතැන තියෙන පහසුකම් ටිකත් ගැන ඉස්සෙල්ලා කියනවා, මෙන්න මෙහෙම එකක් තියෙනවා. එයාට එතැනට යන්න උවමනාව ඇතිකරවනවා ඉස්සෙල්ලා ඒකෙන්. ඉන්න තැන ආදීනව පෙන්නලා. ඉන්න තැන කලකිරවලා ආනිශංස පෙන්නනවා - කොළඹ. පෙන්නලා,

ඊට පස්සේ ඒකට යන මාවත කියනවා. 'මෙන්න මේ විදියටයි යන්නේ. පුත්තලම් පාරෙහුත් යන්න පුළුවන්; අනුරාධපුරේ ඉඳලා පණස්හත තඹුන්තේගම පාරෙහුත් යන්න පුළුවන්; පහළොව දඹුල්ල හරහාත් යන්න පුළුවන්' කියලා, පාරවල් ටිකත් කියලා, කවුරුවත් නෑ. ඕන නම් ලියලා ඇඳලාත් දෙනවා මෙහෙම යි යන්නේ. යන කොට මෙහෙම මෙහෙම හන්දි හම්බ වෙයි. හැරිලා යන්න.

කලාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන් ලැබුණා කොළඹයි, කොළඹට යන පාර ගැනයි දැනුම.

දැන් ඊට පස්සේ කෙනාට තමයි යන්න තියෙන්නේ. දැන් තමන් තමයි යන්න ඕන. කොච්චර ඉක්මණට කොළඹට යනවා ද කියන එක තීරණය වෙන්නේ තමන් යන්න දරන ක්‍රමය මතයි. පයින් ද යන්නේ, බයිසිකලේකින් ද, කාර් එකකින් ද, ගුවන්යානයකින් ද, මොකෙන් ද කියන කාරණාව මත යැම ඉක්මන්. එතකොට එයා පාරට බැහැලා ගියොත් අඩියක් ඉස්සරහට යන්න යන්න, යන්න යන්න, 'අඩියක් ගියා දැන් මම කොහොටද යන්න ඕන? අඩියක් ගියා දැන් මම කොහොටද යන්න ඕන?' කියලා විතකියක් එන්නේ නැහැ. එයාට, 'දැන් හරි පාර, දැන් හරි පාර. මේ කියපු සළකුණු හම්බවෙනවා. දැන් මේ කියපු සළකුණු හම්බවෙනවා' කියලා, ඉස්සරහට යන්න, යන්න, යන්න, යන්න ප්‍රශ්න ලිහෙනවා. යන්න, යන්න ප්‍රශ්න ලිහෙනවා. ඇයි? මුලින් අහගෙන තිබුණු නිසා.

යම් දවසක් තියෙනවා, කොළඹ කියන තැන දකින්න පුළුවන්.

'දකිනවා' කියන තැනට එතකොට ධර්මා හතරක් තියෙනවා: අනුත්තරයේ අහලා තව කෙනෙක් එයාගෙන් අහගන්නා. කරුණු දෙකයි. තව කෙනෙක්. එයාගෙන් අහගන්නා. ඊයාට එක එතැනට යන විදිය නුවණින් බල බලා තමන් ගියා. මේ කාරණා හතරේ ඵලය තමයි 'කොළඹ'.

ඒ වගේ කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධම් ග්‍රවණයෙන් නිවනත්, නිවනට යන මගත් නිවැරදිව අහගන්න ඕන. අහගන්න දේට අනුව තමන් උත්සාහවත් වෙනවා, නුවණින් මෙනෙහි කරනවා. ඒකට කියනවා යෝනිසෝ මනසිකාරය, ධර්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තිය කියලා. මේ කාරණා හතරේ ප්‍රතිඵලය තමයි, නිවන් දකින්න පුළුවන්. දකින්න හම්බ වෙනවා.

දැන් අපි බලමු, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ නිවන මොකක් ද කියලා. නිවන දකින්න නම්: ඒ කියන්නේ 'නිවන' කිව්වේ නිරෝධය නේ, නිරෝධ සත්‍යය නේ. නිරෝධ සත්‍යය අවබෝධ වෙන්න නම් අපට සමුදය දුරුකිරීම අවබෝධ වෙන්න

ඕන. සමුදය දුරුකිරීම අවබෝධ වෙන්න නම් දුක අවබෝධ වෙලා තියෙන්න ඕන. මේ හතර එකට මිසක තනියම බැහැ.

දුක තේරුම් ගත්ත කෙනෙකුට විතරයි නිවන් දකින්න පුළුවන්.

දැන් අපි මෙන්න මේ කාරණාව බලමු. (මම ඊයෙන් මතක් කළා.) මම ඉස්සෙල්ලා උපමාවක් කියනවා: ඔය ඇත්තන්ට මේ එකම දේ නැවත නැවත හතර පස් පලකින් ම ඇහෙනවා වගේ නො තේරිය යුතුයි, දවසින් දවස එකම දේ වුණත්.

● අස්සුනං සුණාති, සුනං පරියොදපෙති.

නො ඇසූ දේ අහන්න ලැබෙනවා; අහපු දේ හොඳට පිරිසිදු වෙන්න ඕන. ඒ නිසා හොඳට අහගෙන ඉන්න.

මම කිව්වේ, ඔය ඇත්තන් විත්‍රපටි බලලා තියෙනවා නේ ද? විත්‍රපටි බලලා තියෙනවා. හොඳට බලන්න, අපි විත්‍රපටියක් බලනවා කියලා හිතමු, රූපවාහිණියක. මේ විත්‍රපටිය බලන කොට අපේ ඇස් ඉදිරිපිටට ඒ විත්‍රය හම්බවෙන තිරය පැත්ත හොඳට බලන්න, වීදුරුවේ පැත්ත. ඒක හැදිලා තියෙන්නේ ඒ තිරය වීදුරුවකින්. මේ වීදුරුවෙන් ඇතුල් පැත්තට ගියොත්, මේක ඇතුළේ තියෙනවා, වයර් කැලි, ට්‍රාන්සිස්ටර් කැලි, කන්ඩෙන්සර් කැලි, ඩයෝඩ් කියයි, රෙසිස්ටන්ට් කියයි, ඔය එක එක නම් දලා කැලි බැලි මහා රාශියක් ඕකේ තියෙනවා. තවත් එහාට ගත්තොත් අහසේ ක්ෂුද්‍ර තරංග එනවා. මේ කාරණා ටික ඔක්කෝ ම උදවු වෙලා, අන්තිමට මේ අපට රූපයක් පෙනෙන්නේ කොහොම ද, ආලෝක ධාරාවක් තුළ පතිත වෙච්චි (ඩොට්) තිත් රාශියක් තියෙන්නේ. තිත් ගොඩකින් තමයි අපට රූපයක් හම්බවෙන්නේ. වණි රූපයක්.

ඔන්න ඔය රූපයේ ඇත්ත ඕක වුනාට, ඔය මම කලා කරපු කැලි බැලි ටික ඔය ඇත්තන්ට අයිති නෑ. ඔය ඇත්තන්ට

හම්බවෙලා නෑ කවදවත්. ඔය ඇත්තන්ට වීදුරුව පෙනිලා නෑ. වයර් කැලි, කන්ඩෙන්සර් ඔව්ව මෙව්වා කවදවත් දන්නේවත් නෑ.

ඒ රූපයේ පැත්තෙ ඔය ඇත්තන්ට හම්බවුනේ හැමදමත්, සත්කයින්, පුද්ගලයින්, මිනිසුන්.

හොඳට බලන්න රූපවාහිණියේ චිත්‍රපටිය බලනකොට ඒකේ ඇත්තටම හම්බවෙන මනුෂ්‍යයෝයි, සැබෑ ලෝකයේ කියලා හම්බුවෙන මනුෂ්‍යයින්ගෙයි වෙනසක් තියෙයි ද? මේ රූපවාහිණියේ පෙන්වන ස්ත්‍රී රූපයකුයි සැබෑවටම කියලා අපි හිතනවා නම්, අපි හිතනවා නම්, සැබෑවට පෙන්වන ස්ත්‍රී රූපයකුයි වෙනස් ද? පුරුෂයෙක් කියලා පෙන්වන රූප වෙනස් ද? නෑ. රූපවාහිණිය දිහා බලලා, ඒ රූප ඇතුළේ ලෙඩවෙන මිනිසුන් ඔය ඇත්තන් දකලා නැද්ද? මහළුවෙන මිනිසුන්, මරණයට පත්වෙන මිනිස්සු? තමන් අකැමැති පුද්ගලයින් දකලා නැද්ද? තමන් කැමැති පුද්ගලයින් මැරිලා, නැතිවෙලා, වියෝ වෙලා, ඒ දුක ඇවිල්ලා නැද්ද?

රූපවාහිණිය දිහා බලාගෙන පුද්ගලයෙක් ලෙඩවීම, මහළු වීම, මරණයට පත්වීම කියන, දුක් ටික අපට විඳින්න පුළුවන්. *ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, ව්‍යාධිපි දුක්ඛා, මරණමිපි දුක්ඛං* කියන දුක් ටික විඳින්න පුළුවන්.

හොඳට බලන්න, වීදුරුව ඇතුළේවත්, ඊට එහා තිබුණු කැලි බැලි ටික ඇතුළේ වත්, මැරිවිච් රූපය ඇතුළේ වත් මේ දුක් ටික තිබුණා ද කියලා බලන්න. එහෙම රූපයක් තියන තැනක කොහොම ද මේ කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් මැරුණු දුක ආවේ? කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් මැරුණු දුක ආවේ කොහොම ද?

ඔන්න ඔතැනයි පින්වතුනි, තේරුම් ගන්න ඔන.

මේ පින්වතුන්ට හොඳට හිතන්න පුළුවන් කතාවක්. අපි හිතුවේ නැතුවාට, කවදවත් බැලුවේ නැතුවාට, හිතන්නේ

නැතිවුණාට, හොඳට පැහැදිලියි සත්ක, පුද්ගල, ආත්ම භාවයෙන් තොර,- ඒකට යි 'අනාත්ම' කියලා කියන්නේ.

කෙනෙක්ගේ පුද්ගලයෙක් ගේ නොවන වණි සටහන් මාත්‍රයක්, විත්‍ර මාත්‍රයක්, රූප මාත්‍රයක් විතරයි ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නේ.

නමුත් අපට පෙනෙන්නේ පුද්ගලයෙක්. පුද්ගලයෙක් ලෙඩවීම නිසා, මහඵවීම නිසා, මැරීම නිසා, කැමැති පුද්ගලයින් නොලැබීම නිසා, අකැමැති පුද්ගලයින් ඇතිවීම නිසා, දුක අපට ඇවිල්ලා.

ඔය උපමාවෙදී, ඔන්න ඔය රූපවාහිණිය දිනා බලාගෙන, ඒ රූපවාහිණිය ඇතුළේ මිනිසුන් ලෙඩවීම, මහඵ වීම, මරණය නිසා පත්වෙන දුකක් තියෙනවා නම් අපි (මේ උපමාව යි තාම) උපමාවේ ඕක දුක්ඛ සත්‍යයට තැබුවොත් : දුක ඇතිවෙන හේතුව හොයමු.

දැන් අපි අපි දුක කියලා කියන්නේ - මොකුත් හිතන්න එපා. මේ දුක විදුරුවට අයිතිත් නෑ, වයර් කැලි, ට්‍රාන්සිස්ටර්, කන්ඩෙන්සර්, ඩයෝඩ් කියන ඕවාට අයිතිත් නෑ, කරන්ට් එකට අයිතිත් නෑ, (ඩොට්) තිත් වලට අයිතිත් නෑ, ආලෝකයට අයිතිත් නෑ, ඔය පැත්තේ එකකටවත් අයිති නෑ.

නමුත් දැන් අපට දුක නිර්මාණය වෙලා. අඩන්න පුළුවන්. ඒ අපට අඩන්න පුළුවන් ඒ රූපය දිනා, කෙනෙක් මැරුණා, කෙනෙක් ලෙඩවුණා කියලා, ලෙඩවීම මහඵ වීම නිසා, අපට එන මේ දුකට තමයි දුක්ඛ සත්‍යය කියලා කිව්වේ.

එතකොට මේ දුකට හේතුව හෙව්වොත් මොකක් වෙලා ද මේ තියෙන්නේ කියලා:

පින්වතුනි, ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු රූපයට කියන්නේ 'රූපය' කියලා, රූපස්කන්ධය කියලා, නැත්නම් රූප උපාදනස්කන්ධය කියලා. රූපයක් විතරයි.

ඒ රූපය දකින කොට බොහෝ කල් සිට එන, පැවැතෙන, කෙලෙස් අපේ හිතේ යෙදෙනවා. ඕකට කියනවා ‘ආශ්‍රව’ කියලා. නැත්නම් ‘උපාදන’ කියනවා.

අපි කියමු, වෙන මොකුත් නෙවෙයි, ඒ රූපය කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් කියන හැඟීමක් අපේ හිතේ යෙදෙනවා. අපි කියමු රූපය දකින කොට, ‘මේ ගාමිණී පොත්සේකා’ නේ. මේ ‘විජය කුමාරණතුංග’ නේ කියන හැඟීමක් අපේ හිතේ යෙදෙනවා.

එතනද, ඕකට තමයි උපාදනයේ ‘අත්තවාද උපාදනය’ කියන්නේ.

- රූපං අත්තතො සමනුපස්සති.

රූපය සත්ත්වයෙක් කියලා දකින ගතිය අපේ හිතෙයි යෙදෙන්නේ.

විජය කුමාරණතුංග එහෙම නැත්නම් ගාමිණී පොත්සේකා කියන නම් අතහැරලා, ප්‍රඥප්තිය අතහැරලා, කෙනෙක් කියන හැඟීම දනෙන මට්ටම.

තිරිසන්ගත සතෙකුට ඡායාව පැත්තේ කෙනෙක් ඇති බවට පෙන්නනකම හින්දා නේ ද, වීදුරුවට වැටෙන කැඩපතේ, කුරුල්ලෝ මේ පින්වතුන් දෑකලා තියෙනවා ද වීදුරුවට කොටනවා? මොකක් ද ඒ වෙලා තියෙන්නේ? කුරුල්ලාගේ ඇස් ඉදිරිපිටට වීදුරුව මත පතිත වෙච්ච වණි සටහණ එනකොට, එයාගේ හිතේ යෙදෙනවා තව කුරුල්ලෙක් ඉන්නවා කියලා. තව කෙනෙක් කියන ජීවිකම. ඒ ගතිය තමන්ගේ හිතේ යෙදුනේ කියලා එයා දන්නේ නැහැ. එයාට ඒක ඉගෙන ගන්න තියෙන අවස්ථාවක් නැහැ.

තිරිසන්ගත සතෙකුට නිවන් දකින්න බෑ කියලා කියන්නේ කවදවත් ඒ ගතිය අඳුරාගන්න එයාට ඉඩ නෑ. එයා මොකද කරන්නේ හිතේ තියෙන ගතියෙන් එතකොට ඒක අයිති

පෙනෙන රූපය පැත්තටයි කියලා වීදුරුවට කොටන්නේ, ඉන්න කෙනාට.

ඒ තිරිසන්ගත සතා වීදුරුවට කොටන එක මෝඩයි කියලා ඔය පින්වතුන් දන්නවා. කුරුල්ලා මෝඩයි කියලා, ඊට පස්සේ බල්ලෙක් බිරුවොත් කන්නාඩියට ඌ මෝඩයි කියලා දන්නවා.

නමුත් රූපවාහිණියේ වෙලා තියෙන්නේත් ඔය සිද්ධිය ම යි. නමුත් පින්වතුනි, රූපවාහිණියේ කෙනෙක් දකින එක මෝඩයි කියලා ඔය පින්වතුන් දකින්නේ නෑ. ඒ කුරුල්ලාට වෙලා තියෙන කතාව නෙවෙයි ද අපට වෙලා තියෙන්නේ කියලා බලන්න.

කුරුල්ලාට වෙලා තියෙන්නේ රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට, 'තව සතෙක්, තව කුරුල්ලෙක්, කෙනෙක්' කියන ගතිය යෙදුනේ එයාගේ සිතේ යි. එයාට නිවන් දකින්න බෑ කියන්නේ, කලාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධම්මුවණය, කියන ටිකෙන් මේක පැහැදිලි කරලා දෙන්න කෙනෙකුත් නෑ, කෙනෙක් හිටියත් ඒකත් බෑ එයාට. ඒකයි ඒ වෙනස, නිවන් දකින්න බෑ කියලා කියන්නේ.

නිවන් දකින්න බැරිවුනාට කෙලේසය නො යෙදී තියෙන්නේ නෑ. යෙදෙනවා. තව සතෙක්, කුරුල්ලෙක් කියන හැඟීම යෙදෙනවා. අනේ එයාට කියලා දෙන්න කෙනෙකුත් නැහැ. එයා දන්නේත් නෑ, 'රූපය දකින කොට හිතෙයි යෙදුනේ කියලා මේ ගතිය.' අසරණයි, පිහිටක් නෑ ඒ ජීවිතයට.

හිතේ තියෙන ගතියෙන් රූපය පැත්තට පනිනවා. එක්කෝ ඒ ඉන්න කුරුල්ලාට තරහෙන් කොටන්නේ; එක්කෝ ආදරේට කොටන්නේ. ඉන්න කුරුල්ලාට එක්කෝ තරහෙන් කොටනවා; එක්කෝ ආදරෙන් කොටනවා.

එතකොට එතැනත් තියෙන්නේ දුකයි දුක්ඛ සමුදයයි දෙක විතර යි.

තව කුරුල්ලෙක් ඉඳලා රාග ගින්නෙන් හෝ ද්වේෂ ගින්නෙන් හෝ ජරා මරණ ගින්නෙන් හෝ දූවෙනවා ඉන්න කුරුල්ලාට. දුකට හේතුව ඒ රූපය දකින කොට හිතේ යෙදුන ගතිය යි. ඒක 'නොදන්නා කම' නිසා, ඒ ගතියෙන් රූපය පැත්තට නැඹුරු වෙලා.

ලෝකයේ තියෙන්නේ දුකයි සමුදයයි දෙක විතරයි.

ඒ කුරුල්ලා ගාව තියෙන්නේ දුක්ඛ සත්‍යයයි සමුදය සත්‍යයයි විතරයි.

ඒ වගේ රූපවාහිණියේ පුද්ගලයෙක් දකිනවා නම් ඒ කන්නාඩියේ පතිත වෙච්චි ඡායාව වගේ තමයි රූපවාහිණියේ වීදුරුව ඉස්සරහ දිස්වෙච්චි රූපය.

කුරුල්ලාගේ හිතේ ගතිය යෙදුනා වගේ මේ 'විජය කුමාරණතුංග' මේ 'ගාමිණී පොත්සේකා' ප්‍රඥප්ති නැතත්, මේ කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් කියන ගතිය හිතේ යෙදෙනවා.

කුරුල්ලා කන්නාඩියට කෙටුවා කියලා, අපට හොටක් නැති නිසා අපි ඒ වීදුරුවට කොටන්නේ නෑ. කොටන්නේ නැත්තේ හොට නැති නිසා යි. නමුත් අපි මොකද කරන්නේ, රූපය දකින කොට අපේ හිතේ මේ ගතිය යෙදුනේ නේ ද කියලා දන්නේ නෑ.

- අනේ කියලා දෙන්න කෙනෙක් තාම හම්බවුණෙත් නෑ.

ඒ හින්දා අපි අපේ ගතිය රූපයට අයිතියි කියලා, කුරුල්ලා වීදුරුවට කොටනවා වගේ, අපි රූපවාහිණි තිරය දිහා බලාගෙන අඬනවා. සතුටු වෙනවා, හිනා වෙනවා, කෑ ගහනවා. රූපවාහිණි තිරය දිහා බලලා සතුටු වෙනවා නම්, හිනාවෙනවා, අඬනවා, කෑ ගහනවා කියන කොට, ඒ තමයි දුක.

ඒ දුක ඇති කළේ රූපය දකින කොට මගේ හිතේ යෙදිව්ව මේ පුද්ගලයා කෙනා කියන ගතිය. ඕක තමයි දුක්ඛ සමුදය කියලා කිව්වේ.

රූපවාහිණි තිරය දිහා බලාගෙන දුක් විඳින මානසික මට්ටමක් තියෙන තැනක තියෙන්නේ දුක්බ සත්‍යයයි සමුදය සත්‍යයයි විතරයි. ඒ මානසික මට්ටමට කියනවා ලෝකය කියලා.

ඕක ලෝකය යි. ඔතන තියෙන්නේ සත්‍ය දෙක යි. මොනවාද සත්‍ය දෙක? දුක්බ සත්‍යයයි සමුදය සත්‍යයයි දෙක යි.

මෙහෙම ඉන්න ලෝකයකට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියලා කියන්නේ,

ඔය වගේ මානසික මට්ටමක් ඇතුළු ම ඉපදිලා, ඒ වගේ මානසික මට්ටමක් තුළ ම හැදිලා වැඩිලා, ඒ වගේ මානසික මට්ටමක් තුළින් ම, කිසි කෙනෙක්ගෙන් අහන්නේ නැතුව අවබෝධ කරගන්නවා ඇත්තට ම මේ දුක ඇතිවෙව්වි හේතුව මොකක් ද? මේ තණ්හාව, මේ කෙලේසෙ නේ ද කියන කාරණාව.

ඒ කියන්නේ රූපයේ මේ ඇත්ත නම්, ඒ නිසා කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් කියන හැඟීම මනසේ නම් යෙදෙන්නේ, ඒ කෙලේසය මේ අනාත්ම රූපය මත පතිත වෙලා මෙහෙම නේද දුක එන්නේ කියලා තනියම අවබෝධ කරගන්නවා. ඒ කියන්නේ දුක නිර්මාණය වෙව්වි හැටි දැනගත්තා. දුකට හේතුවත් එයා දැනගත්තා;

ඒ රූපය දකින කොට හිතේ ඇතිවෙව්වි සත්ත්ව පුද්ගල කියන හැඟීම, කෙලේසය නේ ද මේකට හේතුවත් කියලා.

කන්නාඩිය ඉදිරිපිටට ආවේ ඡායාවක්. සතාගේ හිතෙයි යෙදුනේ තව සතෙක් ඉන්නවා කියන හැඟීම යි.

මේ කන්නාඩිය පැත්තේ දුක දැනුන එක දුක යි. දුකට හේතුව තමන්ගේ හිතෙයි ඇතිවුණේ කියන එක තනියම අවබෝධ කරගත්තා.

මේ හිතේ තියෙන, කන්නාඩිය ඉස්සරහට රූපය එද්දිත් හිතේ මේ ගතිය නො යෙදුණොත් කන්නාඩිය පැත්තේ කෙනෙක් ඇත්ත වෙන්නේ නෑ නේ ද කියලා තේරුම් ගන්නා.

ඒ වගේ ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපවාහිණියේ රූපය දකින කොට හිතේ කෙනා කියන කම යෙදෙනවා, ඒ ගතිය ආපහු රූපවාහිණිය පැත්තට තැබුවහම මෙහෙම නේ ද දුක ආවේ කියලා තනියම තේරුම් අරන්, දුකට හේතුවත් තේරුම් අරගෙන, තණ්හාව නැතිවුණොත්, නැත්නම් උපාදානය නැතිවුණොත්, මේ කෙලේසය නැතිවුණොත්, රූපවාහිණියේ ජරා මරණ දුක් හම්බවෙයි ද? නෑ. දුක් ලැබෙන්නේ නැත්තේ මෙහෙමයි කියලා නිරෝධය පහළකරගන්නා.

අපි කතා කරන දුකට වඩා වෙනස් දුකක් පුබ්බෙසු අනන්‍යස්සුනෙසු ධම්මෙසු - පෙර නො ඇසූ ධම්යක් ගැනයි බුදුරජාණන් වහන්සේට නුවණ පහළවුනේ.

අපි අද බාහිර තියෙන දුකක් නේ, ලෙඩවීමක් නේ, මහඵබවක් නේ, මරණයක් නේ දැක්කේ. නමුත් බලන්න රූපවාහිණියේ කොහේවත් තිබුණා ද රූපවල කියලා, ඡාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, ව්‍යාධිපි දුක්ඛා කියන දුක අවස්ථාවට උපදවාගෙන නෙවෙයි ද රූපවාහිණියේ ඇතුළේ.

රූපවාහිණි බලනවා කියන්නේ අවස්ථාවට ඔය දුක් ලැයිස්තුව උපද්දනවා නෙවේ ද මාරුවෙන් මාරුවට.

ඔය දුකට හේතුවට පෙන්නුවේ මොකක් ද? හිතේ තියෙන කෙලේසය යි. සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියන හැඟීම යි.

මේ හැඟීම නැතිවුණොත්, ලෝකයා විඳින දුක නිරුද්ධ වෙනවා. නිකම් හිතන්න එපා;

අද දරුවා බදාගෙන දරුවා මැරුණු දුකයි මේ විඳින්නේ. රූපවාහිණිය දිහා බලාගෙන විඳින්නේ ඒ දුක යි. ඔය කෙලේසයට. මේ පින්වතුන්ට මේක පොඩි වචන ටිකක් වෙන්න

පුළුවන්. නෑ. මේ බර සහිත දූක ම යි මේ කියන්නේ. කොහේවත් නෙවෙයි, මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතයේ කථාව යි.

එතකොට මෙන්න මේ හිතේ තියෙන තණ්හාව නැත්නම් උපාදනය කියන කෙලේසය නැතිවුණොත් මෙන්න මේ දූක නැතිවෙනවා.

පින්වතුනි, අපි හැම කෙනෙක් ම තණ්හාව නැති කටයුතුයි. දූකට හේතුව තණ්හාව යි. තණ්හාව නැතිවුණොත් දූක නැතිවෙනවා කියලා වචනය කතාකරනවා. තණ්හාව නැතිකරන්න කියලා අපි බොහෝ දේ, බොහෝ උපායයන් කරනවා. අපි හුරු පුරුදු කරනවා. අත්හැරීම හුරු කරනවා.

නමුත් මේ කරන කරන දෙයක් ගැන පුද්ගලයා ඉන්නවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අත්හරින්න පෙන්නුවේ මොකක් ද?

- යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධො වාගො පටිනිස්සග්ගො මුත්ති අනාලයො.

මේ තුන් ආකාර තණ්හාවගේ ඉතුරු නො කොට නැති කිරීමක් පුළුවන් නම්, ගෙවා දැමීමක් පුළුවන් නම්, අත්හැරීමක් පුළුවන් නම්, අන්න තණ්හාව අත්හැරගන්න පුළුවන් නම්;

මේ පින්වතුන් මොන දේ අත්හැරියත්, තණ්හාව අතහැරියේ නැත්නම්, මේ පින්වතුන් දූක අල්ලාගෙනයි ඉන්නේ. ලෝකයා අල්ලාගන්නේ ඔහොම යි.

භෞතික දේවල් අතහැරියා කියලා තණ්හාව අතහැරෙන්නේ නෑ.⁵

⁵ පුජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේගේ 'ධම්මසංඛගණි විවරණය' (ප්‍රථම භාගය) ධර්ම ග්‍රන්ථයේ සංකිලිවිධ-සංකිලේසිකා ධර්මයෝ (ප්‍රථම මුද්‍රණය) පිටුව 465 සිට 469 දක්වා.

මේ පින්වතුන් බලන්න මේ ලෝකයේ තමන් සතු වාහන, ඉඩම්, ගෙවල් දෙරවල් ඔක්කෝ ම අතහැරීම හුරුකරණ ඔබට රුපවාහිණිය ඇතුළේ කෙනෙක් පෙනෙන්නේ නැද්ද? පෙනෙනවා. ඒකෙන් දුක එන්නේ නැද්ද? එනවා. එහෙනම් ඒ ඔබ තණ්හාව අත් නො හළ නිසා යි.

මේ පින්වතුන් හුරු පුරුදු කළොත් තණ්හාව අතහරින්න, මේ පින්වතුන්ට මේ භෞතික දේත් අතහැරෙයි. අතහරින්න ඕන නෑ. අතහැරෙයි - ඒකේ තියෙන වටිනාකම ඉක්මණට ම දියවෙනවා. ලෝකයේ වගේ අතේ මිට මොළවාගෙන නෑ කියන්නේ නෑ.

ඒකෙන් මම කිව්වේ, නිවන් දකින්න හරි උවමනාවෙන් කතා කරනවා දැන් මේ නිවන ඕන කියලා. නමුත් අතේ මිට මොළවා ගෙන. අත හැරෙන්නේ නෑ වටිනාකම. අත හරින්නේ නෑ වටිනාකම. නිවන සඳහා ම යි උත්සාහවත් වෙන්නේ. විරාගය සඳහා ම යි උත්සාහවත් වෙන්නේ. විරාගය ගැනම යි කතාකරන්නේ. නමුත් ගෙවල් ගැන, දරුවන් ගැන, දේපල ගැන, තියෙන හැඟීම, වටිනාකම ලෝකයාට දූනෙන විදියට ම දැනිලා. කෙනෙක් එබඳු වටිනාකමක් දනෙද්දී බලෙන් උපාය කරලා නෑ. මේවාට තණ්හා කරන්න හොඳ නෑ කියලා පුද්ගලභාවයෙන් දෙනවා. හැබැයි එයා ශ්‍රේෂ්ඨයි නො දෙන කෙනාට වඩා. පුද්ගලභාවයෙන් හරි දෙන කෙනා ශ්‍රේෂ්ඨයි.

නමුත් ඊටත් වඩා ශ්‍රේෂ්ඨයි තණ්හාව ම අතහරින්න පුළුවන් නම් කෙනෙකුට.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට ඉගැන්නුවේ තණ්හාව අතහරින්න යි. මම කතා කරන ටික තේරෙනවාද දන්නේ නැහැ - ගැඹුරුයි. හැබැයි ගැඹුරු වුනත් තේරුම්ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න. පාඩු වෙන්නේ නැහැ.

ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ නිරෝධය අවබෝධ කරගන්නා. මේ කෙලේසය.

ඒ උපමාවෙන් ගත්තොත් රූපවාහිණිය මත පතිත නොවුනොත් ජරා මරණ දුක එන්නේ නෑ. නිරුද්ධයි.

ඊටපස්සේ ඒකට යන ප්‍රතිපදාව යි. (ඒක අපි පස්සේ කතා කරමු.)

මොකද, රාගක්කියො, දොසක්කියො, මොහක්කියො නිබ්බානං කියලා කිව්වේ ඒ නිසා යි.

දැන් හොඳට බලන්න, ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ නො දන්නා කම මෝහය යි. එතකොට ඒ ඇත්ත නො දන්නාකම නිසා රූපවාහිණිය ඇතුළේ අඹ ගෙඩියක්, ගොඩනැගිල්ලක් පෙනුනොත් කාම උපාදනය හිතේ යෙදිලා. තණ්හාව යි.

සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් පෙනුණොත් අත්තවාද උපාදනය. තණ්හාව යි.

ඒ ඉන්න දේවල්, තියෙන දේවල් කැඩුණොත් බිඳුණොත් අකැමැත්ත යෙදෙනවා. ද්වේශය යි.

මේ පින්වතුන්ට රූපවාහිණිය දිහා බලාගෙන අඬන්න, වැළපෙන්න ලෝකයක් නිර්මාණය වුනේ එතැන තියෙන ඇත්ත නො දන්නාකම නිසා, හිතේ යෙදෙන ලෝභ, ද්වේශ කියන ගති දෙක.

රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන ගති ටික නිරුද්ධ වුණොත්, කන්නාඩියට කුරුල්ලෙක් කෙටුවේ, ඇස් ඉදිරිපිටට රූපය එතකොට ඒ රූපයේ ඇත්ත නො දන්නාකම නිසා, තවත් පුද්ගලයෙක් කියලා හිතේ ඇතිවෙන කැමැත්ත හෝ අකැමැත්ත නිසයි ආපහු කන්නාඩියට කෙටුවේ. කොටන්නේ.

ඒ වගේ ඉදිරියෙන් රූපයක් හම්බවෙන කොට කෙනෙක් ඉන්නවා කියන හැඟීම ඇතිවෙන්නේ, හිතේ තියෙන රාග, ද්වේෂ, මෝහවලට යි.

රාගක්ඛයෝ, දෙසක්ඛයෝ, මොහක්ඛයෝ නිබ්බානං කියලා කිව්වේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මා තුන නිරුද්ධ වුණොත් රූපවාහිණිය පැත්තෙන් ජරා මරණ දූක හම්බවෙන්නේ නෑ.

ඒ උපමාව වගේ පින්වතුන් දැක්කත්, දැනගත්තත්, නැතත්, එකක් දකින්න. කන්නාඩියේ කුරුල්ලා ඉස්සරහට පෙනෙන රූපයත්, රූපවාහිණියේ අපේ ඇස් ඉස්සරහට එන රූපයත්, සැබැවටම සැබෑ ලෝකයේ කියලා,

ඇස් දෙකට පෙනෙන මේ රූපත් සමානයි. කිසිදු වෙනසක් නෑ. දශමයක්වත් වෙනස් නෑ. ඔක්කෝම රූපායතනයක්, වණි සටහණක්, චිත්‍රයක්.

රූපවාහිණියේ වගේ ඇස් ඉදිරිපිටට මේ රූපය එනකොට, රූපයේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නාකම නිසා, 'අත්තවාද උපාදනය' හිතේ යෙදෙනවා. ඒ උපාදනය, නැත්නම් ආයුෂ්‍යා සංඛාරා කියලා කියන්නේ ඒ පුද්ගලභාවය හිතේ හිතෙන්නමත් හදගන්නවා,

මේ අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා, නංගී, මල්ලි කියලා. අනේ රූපයේ ඇත්ත දන්නෙත් නෑ, ඒක දකින කොට 'හිතේ' කෙනා කියන හැඟීම යෙදිලා 'හිතේ' තියෙන නිමිත්තට ම යි මේ හිතන්නේ කියලා දන්නෙත් නෑ.

මේක ගැන කියලා දෙන්න කෙනෙක් අපට හම්බවුනෙත් නෑ. ඒ ටිකේ ප්‍රතිඵලයක් වුනා මේ හිතේ තියෙන ගති ටික රූප මත පතිත කරලා, රූප ලෝකයේ සතරමභාධාතුවේ අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා, අයියා, අක්කා, නැන්ද, මාමා ලෝකයක් හදලා දුන්නා.

අනේ ඒ ලෝකයේ අම්මා මැරෙණ කොට, තාත්තා මැරෙණ කොට, සහෝදරයා, සහෝදරී, ඇති හිතෙනගින් මැරෙණ කොට මේ දූක එනවා නම්, ඇහෙන්න බලලා මේ පින්වතුන්ට ප්‍රිය පුද්ගලයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දූක විඳින්න පුළුවන් නම්, අප්‍රිය පුද්ගලයින් මේ පින්වතුන්ට ලැබේ නම්, මේ පින්වතුන්ගේ දරුවා

ලෙඩවෙලා දකින්න පුළුවන් වේ නම්, තමන් ලෙඩවෙලා දකින්න පුළුවන් වෙයි නම්, මේවා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ දුක්ඛ සත්‍යය.

මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතයේ තියෙන සැබෑම දුක ම සිහිකරන්න. දුක.

හැබැයි මේ පින්වතුන්, අපි කවදවත් දන්නේ නෑ රූපවාහිණිය දිහා බලාගෙන දුක උපද්දවාගෙන වගේ, අපි මේ ජරා-මරණ දුක උපද්දවාගෙනයි කියලා දන්නේ නෑ.

අපට හිතෙන්නේ මේ තියෙන ඒවායි කියලා.

නමුත් රූපවාහිණිය දිහා වගේ බලපුවහම අපට තේරෙයි අපේ කෙලේසයකට උපන්න එකක්. දුකට හේතුව තණ්හාවයි කියලා.

ඇයි ඍජුව ම නිර්වචනය කරන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ? ඇයි කෙලේසයක් ම පෙන්නන්නේ? මොකක් ද ඒකට තියෙන හේතුව? බලන්න,

ඒකට ස්කන්ධ සම්බන්ධ ද කියලා. ඔය ජරා-මරණ දුකට. බලන්න,

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, 'මහණෙනි, දුකත්, දුක ඇතිවෙන හේතුවත්, දුකේ නිරෝධයත්, නිරෝධගාමිණී ප්‍රතිපදාවත්, මේ බඹයක් පමණ ශරීරයෙන් පනවා වදාරමි'.

දැන් අර උපමාව ම ගන්න. රූපවාහිණි තිරයේ බැලුවහම, වීදුරුව බැලුවහම, චිත්‍ර ටික බැලුවහම, ලෙඩවීම, මහළුවෙ කියා පුද්ගලයෙක්වත් නැහැ නේ. එහෙනම් එබඳු තැනක පුද්ගලයෙක් ලෙඩවීම, මහළුවෙ, මරණය කියන ධර්මාවක් අපට පෙනෙයි නම්, මේ අප තුළ විද්‍යමාන වෙච්චි, උපදවාගන්න ධර්මාවක් නෙවෙයි ද?

හොඳට මතක තියාගන්න මේ ස්කන්ධ වෙනම, පඤ්චලපාදනස්කන්ධය වෙනම තේරුම්ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න.

ඊටපස්සේ අද මේ පින්වතුන්ට ඒක අයිතියක් නෑ.

අද මේ පින්වතුන්ට 'පඤ්චලපාදනස්කන්ධය' තමයි බාහිර. 'ඇහැ' බාහිරයි, 'රූපය' බාහිරයි, 'වක්ඛු විඤ්ඤාණය' බාහිරයි, මේ පින්වතුන්ට.

මේවා තමයි මේ පින්වතුන්ට අම්මා-තාත්තා-දුව-පුතා. පඤ්චලපාදනස්කන්ධය ලෝකය බාහිරෙන්, භෞතිකයෙන්, සතරමහාධාතුවෙන් මේ පින්වතුන්ට හම්බවෙන්නේ.

පඤ්චලපාදනස්කන්ධය ලෝකය මනෝයි කියලා කියන්න මේ පින්වතුන්ට අයිතියක් නෑ. කිව්වොත් වැරදි යි.

ජරා-මරණ දුක එන්නේ රූපය දිහා බලාගෙන මිසක හිතෙන් හිතලා ද? දරුවාගේ මිණිය දිහා බලාගෙන දුක්වෙන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ හිතෙන් විතර ද? ඇහෙනුත් පුළුවන් නේ ද? ඒකයි මම කිව්වේ මේක වෙනම භාෂාවක්.

හැබැයි හොඳට බලාගන්න මේ අපේ කෙලේසය පතිත වෙලා මේ ලෝකය නිර්මාණය වෙලා තියෙන්නේ. නමුත් ලෝකය ඔසවලා තියෙන්නේ මනසින් ම යි.

ඒකට උපමාව තබන්න රූපවාහිණිය. ඒක හොඳට බලපුවහම මේ පින්වතුන්ට නෑ ඒකේ සත්ත්ව-පුද්ගල ස්වභාවයක්, දුක. එහෙනම් ඒ දුක, දුක ඇතිවෙව්වි හේතුව, ඒක නිරුද්ධ කිරීම, නිරුද්ධ කරන ප්‍රතිපදාව කියන ටික ම අයිති බලයක් පමණ ශරීරයට යි. බලයක් පමණ ශරීරයට යි.

ඒ වගේ අපට සැබෑමයි කියලා හිතන ලෝකයෙන් පින්වතුනි, ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ රූපවාහිණිය වගේ ම රූප මාත්‍රයක්.

රූපයේ ඇත්ත නො දන්නා කොට, ආශ්‍රව නැත්නම් උපාදනය, ප්‍රඥප්ති අතහරින්නේ නෑ.

තිරිසන්ගත සතෙක්, මේ මනුෂ්‍යයෙක්, මේ ස්ත්‍රියක්, මේ ගැහැණියක් නැත්නම් කෙනෙක්, (නම් පැත්තකින් තැබේවා) එහෙම හැඟීමක්වත් නැහැ නේ.

නමුත් කෙනෙක් ඉන්නවා කියන හැඟීම පෙනෙන්නවා නේ තිරිසන්ගත සතාට. ඒ හැඟීමට, හිතේ යෙදෙන හැඟීමට යි උපාදනය කියන්නේ. එහෙම පෙන්නනකම යි.

රූපවාහිණියේ තිබුණු රූපය හොඳට බලන්න. ඒ රූපයට බුදුරජාණන් වහන්සේ නම් කළේ 'අනාත්ම' යි කියලා.

වක්කුං අනන්තා, රූපා අනන්තා. අනාත්ම රූප සංඥවක්.

ඒක දකින කොට අප තුළ උපදිනවා ඒ 'රූපය' සත්ත්වයෙක්-පුද්ගලයෙක් කියලා ආත්ම සංඥවක්.

මේ දුක ගෙනල්ලා දීලා තියෙන්නේ ආත්ම සංඥවෙන් මිසක රූප සංඥවෙන් නෙවෙයි. ඒක තේරුම්ගන්න.

මේ පින්වතුන් රූප සංඥව කඩ කඩා, බිඳ බිඳ, කුඩුකර කර බලන්න හදන්නේ මේ සිද්ධිය පටලවාගෙනයි තියෙන්නේ. ඔහෙන් යන්න බෑ. ඕක නෙවෙයි ප්‍රශ්නය.

ඉතින් ඒ වගේ, ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු මේ රූපය අනාත්ම යි. මේ රූපය දකින කොට මේ රූපය කෙනෙක් කියන ආත්ම සංඥව කෙනා කෙනාගේ සිතේ යෙදීලා මේ තියෙන්නේ. මේ ආත්ම සංඥව නිසයි අපට දුක ඇවිල්ලා තියෙන්නේ. නමුත් ඒක අපි දන්නේ නැහැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළවුනේ ම, අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය පහදලා දෙන්න යි.

රූපවාහිණියේ එන රූපය මේ පින්චතුන් ආත්ම දුකක් වින්දට, රූපය අනාත්ම යි කියන එක පෙන්නන්න යි. ඔය ආත්ම සංඥාව මනසේ, ඒකෙනුයි දුක ආවේ කියන එක පෙන්නන්න යි.

ඒ වගේ ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු මේ රූපය අනාත්ම යි. රූපය දකින කොට තමන් තුළ ඇතිවෙව්වි ආත්ම සංඥාව - මේක තමයි දුක්ඛ සමුදය. ආත්ම සංඥාව මේ රූපය මත ම පතිත වුණොත්, රූපය බදගත්තොත්, දැන් ඒ රූපය ම යි දුක. දුකට හේතු ටික පෙනෙනවා.

මේ හේතුව නැතිවුණොත් දුක් නිරුද්ධ වෙනවා. ඒකට යි 'අසංඛ්‍යය' කියලා කිව්වේ. ඒකට යි 'නිවන' කියලා කිව්වේ. අජරාමර බව, ජරා මරණ නෑ. අජර කියල කිව්වේ ජරා නෑ. අමර කියලා කිව්වේ මරණ නෑ. අජර-අමර කිව්වේ ජරා මරණ නැති ස්වභාවය ලැබෙනවා. ඔකට අසංඛ්‍යය කිව්වා.

කතමා අසංඛ්‍යගාමිනී මග්ගො? කායගතාසනි.

මේ අසංඛ්‍ය ස්වභාවය තමන්ගේ මනසේ උපදවා ගන්නට, නිවන ඤාත් ඤාත් කරගන්න, රාග-ද්වේෂ-මෝහ ඤාය කරගන්නට, තියෙන මග මොකක් ද?

කායගතාසනිය යි.

ඒ කිව්වේ දැන් පින්චතුන් දැක්කා රූපය දකින කොට ඇතිවෙන කෙලේසය ආපහු රූපය මත තැබුවොත් නේ ලෝකය නිර්මාණය වෙන්නේ. දුක නිර්මාණය වෙන්නේ. ලෝකයේ දුක රූපය යි. දුකට හේතුව මේ තණ්හාව යි.

දැන් අපි කරන්න ඕනේ, අපේ හිතේ තියෙන ආත්ම සංඥාව, පුද්ගලයා කියන හැඟීම, රූපයට බැසගන්න බැරිවෙන්න, රූපයට බහාලන්න බැරිවෙන්න උපායක් කටයුතු යි. අන්න ඒ උපායට යි මාගිය කියලා කිව්වේ.

හැම වෙලාවෙම මගේ හිතේ රූපවාහිණිය පැත්තේ කෙනෙක් පෙන්නන්න හඳුනා වාරයක් ගානේ, මම දැනගෙන සිටිය යුතුයි, රූපවාහිණියේ තියෙන්නේ තිත් ටිකක් තියෙන තැනක චිත්‍රයක් පෙන්නන්නේ කියන ටික සිහිපත් කරගන්න අමතක වුණොත්, හිතේ යෙදෙන පුද්ගල කතාව බාහිර තිරය මත පතිත කරලා කෙනෙක් පෙන්නයි එහෙත්.

ඒ වගේ ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපයේ ඇත්ත පෙන්නන්න ප්‍රමාදවෙන හැම මොහොතකම, 'කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු, කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර-ඇට-ඇටමිදුළු වලින් යුක්ත, කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන රූපය යි ඇස් ඉදිරිපිට එන්නේ', කියන එක සිහිපත් කරගන්න බැරිවෙන හැම වාරයක් ගානේ ම තමන්ගේ හිතේ තියෙන පුද්ගලභාවය මේ රූපය මත පතිත වෙයි. දුකෙන් මිඳෙන්න බෑ එතකොට. දුක නිර්මාණය වෙයි.

මේ පින්චතුන්ට පුළුවන් නම්, කායගතාසනිය වඩන්නේ මේ සිතේ තියෙන රූපයේ, හිතේ තියෙන මේ හැඟීම, මේ කෙලේසය, රූපයට බැසගන්න බැරිවෙන්න යි.

කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු, කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර-ඇට-ඇටමිදුළු වලින් යුක්ත රූපය දකින කොට කෙනා-පුද්ගලයා කියන හැඟීම තමන්ටයි ඇතිවෙන්නේ නේ ද කියලා බලනවා. තමන්, 'කෙනා-පුද්ගලයා' කියලා සිහිකරන කොට ම, මෙතන ඉඳලා ගෙදර දරුවා ඉන්නවා කියලා පරණ ආශ්‍රව මත සිහි කළ හැකියි. සිහි කරන කොට ම සතිපට්ඨානය මේ පින්චතුන්ගේ පිහිටට ඉදිරිපත් වෙන්නට ඕනේ.

ඒ දරුවා නිසා සතුටුවෙන්න හෝ දුක්වෙන්න බැරිවෙන්න ඕනේ. ඒ කියන්නේ, දරුවා කියලා සිහිවෙන කොට ම, 'නෑ, ඇත්තට දෑත් අහලා තියෙනවා අනික් පැත්ත. මෙව්වර කාලයක් හිතුවේ හිතට සිහිවෙන ගතිය රූපයට අයිතියි කියලා නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළවෙලා පෙන්නුවා, රූපය දකින කොට හිතට සිහිවෙනවා. සිහිවෙන එක රූපයේ

තියෙනවා නෙවෙයි; රූපය දකින කොට සිහි වෙනවා. එතකොට, සිහිවෙච්චි දේ සිහිකරන්න පුළුවන්. එතකොටත්, රූපය දකින කොට සිහිවෙන කොටත්, සිහිවෙන දේ සිහිකරන කොටත්, රූපයේ ඇත්ත පෙත්විය යුතුයි දිවා-෧ ම.

ඇස් ඉදිරිපිටට රූපය මෙහෙම දකින කොට ම ස්ත්‍රියක් කියලා අදහස එන කොට, ස්ත්‍රිය කියන අදහස මේ රූපය මත බහාලන්නේ නැතුව ඉන්න, මෙතැන තියන්නේ කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු, කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර - ස්ත්‍රිය කිව්වේ කෙස්වලට ද? ලොම්වලට ද? නියට ද? දත්වලට ද? සමට ද? මස් ද? නහර ද? ඇට ද? ඇටමිදුළු ද? බඩවැල් ද? වමනෙ ද? පිත ද? සෙම ද? සැරව ද? මේ කොටස් ටික දකින කොට ස්ත්‍රිය කියන අදහස එනවා. ස්ත්‍රිය කියන අදහස මේකට බහාලන්න බෑ.

ඊට පස්සේ ආශ්‍රව මත සිහිකළ දේ සිහිවෙනවා. ස්ත්‍රියක් දක්කා කියලා සිහිවෙන කොට සිහිවෙනවත් එක්ක ම කායගතාසනිය වැඩිය යුතුයි. 'මම මෙහෙම සිහිකරද්දින්, ඒ රූපයේ තියෙන්නේ මෙහෙම දෙයක් නේ, ඒ රූපය දකින කොට ස්ත්‍රිය කියන අදහස ඇතිවෙනවා' කියලා මේ විදියට පෙන්නන්න.

භාෂාවේ වෙනස්කම මම කියන්නම්:

- සිතේ තියෙන ගතිය හඳුනන්නේ නැතුව
- සිතේ තියෙන ගතියෙන් රූප ටික පරිහරණය කරන එකට 'ලෝකය' කියනවා.
- රූපය, සතරමභාධාතු උපාදය රූප දකින කොට හිතේ ඒ ගතිය යෙදෙනවා කියලා දකින එකට 'ලෝකෝත්තර' කියනවා.

ඔක්කෝම හිතේ යෙදෙනවා නම් නෙවෙයි.

හොඳට තේරුම්ගන්න ඕන. මේ අන්තිමට මම මේ මතක් කළේ මේ සියල්ලම හිතේ නේ ද කියන එකට නෙවෙයි.

රූපවාහිණිය, රූපවාහිණියේ තිත් ටික, කන්ඩෙන්සර් ටිකත් හිතෙයි කියලා මම කිව්වේ නෑ. මම කිව්වේ ඒ ටික දකින කොට, ඒකේ ඇත්ත නො දන්නාකම නිසා යෙදෙන ප්‍රභංවයයි මනස පිළිබඳ වූවක් කියන එක යි. මොකද, හරි ඔක්කෝම හිතේ නේ. ඔක්කෝම අවිද්‍යාවෙන් මනසේ උපදවා ගන්නවා නේ කියනවා. සැප දුක් අපේ මනසේ උපදින ඒවා නේ කියනවා. සැප දුක් මනසේ උපදින ඒවා නෙවෙයි. ඔක්කෝම සිතේ උපදවාගන්න ඒවා නෙවෙයි. අවිද්‍යාවෙන් උපදවාගන්න ඒවත් නෙවෙයි. ඒකෙන් මම කිව්වේ:

අවිද්‍යාව වැඩ දෙකක් කරනවා. එකක්, රූපයේ ඇත්ත නො පෙන්වනවා. ඉතුරු එක, මේ නිමිත්ත හඳලා දෙනවා ඉස්සෙල්ලා ම හිතට. ඊට පස්සේ ඒ නිමිත්ත කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා කරන්නේ උපාදනයෙන්.

(ඕකේ කථා ගොඩක් තියෙනවා) එතකොට මෙන්න මේ අර්ථය දැනගත්ත කෙනා - 'නිවන' කියලා කිව්වේ මේ ස්පඨි ආයතන හයෙන් කිසිම තැනක ඉපදීම, ලෙඩවීම, මහඵලව, මරණය - බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ දුක් වලින් එකක්වත් මේ පින්වතුන්ට හම්බවෙන්නේ නැත්නම්, ඒකට තමයි 'නිරෝධය' කියලා කිව්වේ. ඒකට කියනවා සොපදිසෙස නිබ්බාන කියලත්.

තවම ස්කන්ධ ටිකත් තියෙනවා.

රූපවාහිණිය පෙනෙනවා. රූපයත් පෙනෙනවා. හැබැයි පුද්ගලයින් පෙනෙන්නේ නැහැ. පුද්ගලයින් නිසා එන දුක නෑ. ස්කන්ධයත් තියෙයි.

පඤ්චඋපාදනස්කන්ධ දුක, සත්ත්වපුද්ගල භාවයෙන් එන දුක නෑ. ජරා මරණ දුක නෑ. ඒ වගේ, ඇස් ඉදිරිපිටට රූපයක් හම්බවෙයි. හම්බවෙනවා. රූපය කෙනා පුද්ගලයා කියලා ගත්ත දුක නිරුද්ධ වෙලා.

මෙන්න මේ නිරෝධය අහලා දැනගන්නා.

ඒකට කළ යුත්තේ හිතේ තියෙන කෙලේසය මේ දුක් වූ ස්කන්ධ මත පතිත වෙන්න නො දෙන විදියට කායගතාසනිය වැඩීමයි කියලා එයා දන්නවා. දුක්ඛනිරෝධගාමිණී ප්‍රතිපදාවත් දන්නවා.

කළ්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධම්මිශ්‍රවණයෙන් ඔය ටික ලැබුණහම, එකපාරට ම බැරි නම්, නැවත නැවත ඇසුරු කරලා, පයිරූපාසනය කරලා උත්තරය කොහොම හරි තහවුරු කරගත යුතුයි.

ඊටපස්සේ යෝනිසෝ මනසිකාරය, ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්ති කියලා කියන්නේ අහගත්ත දේ ඒ විදියට, ගත්තෙ ලිපිනය මේ පාරෙහුයි කොළඹ යන්න ඕනේ කියලා, කොළඹ මෙහෙමයි යන්නේ කියලා ගත්තා නම්, ඒ විදියට ම යා යුතුයි. ලිපිනය අතේ තියාගෙන තමන්ට හිතුණු හිතුණු පාරවල්වලින් හැරුණාට යන්න පුළුවන් වෙයි ද? එහෙම යා යුතු ද? යනවා ද එහෙම? එහෙම ගිහිල්ලා හරියන්නේ නැහැ.

ඒ වගේ ලිපිනය වරද්දන්නෙ නෑ. පරියජනිය වැරදුණොත් ප්‍රතිපත්තිය වරදිනවා කියලා කිව්වේ මේ පෙළ දහමේ අර්ථය හරියට තේරුම්ගත්තේ නැත්නම්, මේ පින්වතුන්ට යන ගමන වරදිනවා. ගමන වැරදුනොත් වරදින්නේ කොළඹ යි. ඒ වගේ වරදින්නේ නිවන යි. එහෙම වැරදුණහම තමයි, ආලෝකයක් වගේ පෙනුණා, හිස් තැනකට ගියා.

දැන් අපි මේ කතා කළේ නිරෝධය කියලා, නිවන කියලා, අසංඛ්‍ය කියලා හිස්කමක් ද? ආලෝකයක් ද?

හොඳයි භාවනා කරන කොට ආලෝක මාත්‍රයක් දැක්කා කියන්නකො, හිස් තැනකට ආවා කියන්නකො, හිතන්න බැරි තැනකට පත්වුණා කියන්නකො. නැගිටලා රූපවාහිණිය දිහා බැලුවොත් ආයෙ පුද්ගලයා පෙනෙන්නේ නැතිවෙයි ද? දුක එන්නේ නැතිවෙයි ද? ශුන්‍යතාවය නැත්නම් මොකුත් හිතන්න බැරි තැන හුරුකරලා කරලා, හිටියා කියලා, රූපවාහිණිය දිහා

බලලා අඬන්න බැරි ද? අඬනවා නම් අපට මොකද වෙලා තියෙන්නේ? මොනවත් වෙලා ද? මොකුත් වෙලා නෑ.

ඒ නිසා නිවන කියලා කිව්වේ දුකේ නිරෝධය යි.

අන්න ඒ තැන බලාගෙන තියන මෙන්න මේ ප්‍රතිපදාවට කියනවා කායගතාසනියට දුක්ඛ නිරෝධගාමිණී ප්‍රතිපද.

මේ ටික අහලා ඒ විදියට ම කරන්න.

යම් දිනක සම්මාදිට්ඨි කියලා කිව්වේ, ඇත්තට ම ස්පඨී ආයතන හය අනාත්ම යි.

අද මේ පින්වතුන්ට ලෝකය හම්බවෙයි. අම්මා-තාත්තා-අයියා-අක්කා-දුව-පුතා-නෑදෑයෝ-රන්-රිදී-මුතු-මැණික්-ගෙවල්දෙරවල්-යාන-වාහන වලින් යුක්ත ලෝකයක් හම්බවෙයි මේ ස්පඨී ආයතන හයේ. ස්පඨී ආයතන හය කියන්නේ රූප පැත්තෙන්, ශබ්ද පැත්තෙන්, ගන්ධ පැත්තෙන්, රස පැත්තෙන්, ථොට්ඨබ්බ පැත්තෙන්, ධම්ම පැත්තෙන්.

යම් දවසක මේ පින්වතුන්ට නිවන කියලා හම්බවෙන්නේ මොකක් ද?

අම්මා-තාත්තා-අයියා-අක්කා-දුව-පුතා-නෑදෑයෝ රන්-රිදී-මුතු-මැණික්-ගෙවල්දෙරවල්-යාන-වාහන-ඉඩකඩම්-මිළමුදල් කියන කිසිම ධර්මාවක් නැති, ශුන්‍යතාවයක් හම්බවෙයි. හැබැයි එකම අශුන්‍යතාවයකුත් තියෙනවා, ස්කන්ධ ටික. ඒ ස්කන්ධයන්ගේ ඇත්ත නො දන්නා නිසා මෙව්වරකල් මනසේ ප්‍රපංච යෙදුණු බව හම්බවෙයි. එව්වරයි.

මෙව්වර කාලයක් මේ පින්වතුන්ට මේ ස්පඨී ආයතන පැත්තේ අම්මා-තාත්තා-අයියා-අක්කා-දුව-පුතා-නෑදෑයෝ-රන්-රිදී-මුතු-මැණික්වල නිමිති තිබ්බේ.

දැන් ඒ නිමිති නෑ. අනිමිත්ත යි. හැබැයි එකම නිමිත්තක් තියෙනවා මේ ආයතන නිසා.

මෙව්වර කාලයක් මේ ස්පඨ්ඵ ආයතන හය පැත්තේ සතුටුවෙන්න, ප්‍රාර්ථනා කරන්න, රන්-රිදී-මුතු-මැණික්-ගෙවල්දෙරවල්-යාන-වාහන-ඉඩකඩම්-මිළමුදල්-බඩුමුට්ටු, මහා වටිනා දේවල්-දරුවෝ හිටියා මේ පින්වතුන්ට.

අප්පනිහිතයි. එහෙම දේවල් නෑ. ප්‍රාර්ථනා කරන්න ගෙවල්දෙරවල්-යාන-වාහන-ඉඩකඩම්-බඩුමුට්ටු නෑ. එකම ස්කන්ධ මාත්‍රයක් තියෙයි.

ඒකට යි ශුන්‍යතාවය, සුඤ්ඤත වෙනොව්මුත්ති කියලා කියන්නේ.

එතැනටයි අපි එන්න ඕන. එතකොට නිවෙන්නේ දුක. අරමුණුවෙන්නේ නිවන යි.

ඉතින් මෙන්න මේ ධර්මාව ගැඹුරු වුණත් මේ මත වැටිලා හරි, හැපිලා හරි, කොහොම කොහොම කොහොම කොහොම හරි උත්සාහවත් වෙන්න.

මේ පින්වතුන් හොඳට සිහි කළොත්, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුදු බණ පදයක් මම තව කිව්වේ නැහැ. මම හිතාගත්ත මගෙ දෙයක් මම කිව්වේ නෑ.

මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතයේ හැමදම පැවතුන, පවතින ඒත් මේ පින්වතුන් නො දන්න, මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතයේ ම ඇත්ත කතාවයි මම කිව්වේ.

මම නොවෙයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ කළෙන් ඒකයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළවුණත්, නැතත් ලෝකයේ හැමදම තිබුණු, තියෙන, ලෝකයාට නො පෙනෙන ඇත්ත අවබෝධ කරගෙන දේශනා කරන එක.

ඒ නිසා මේ චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගෙන මේ ජීවිතයේදී ම මේ දුක් සහගත සසර නිමාකරගන්න මේ දේශනාව හේතු පාරමිතාවක් ම වේවා!

හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

“අසංඛතය මොනවාද? ‘නිබ්බාණං’ නිවන විතරයි.

ඒකට අත්වී ප්‍රත්‍යයයෙන් හෝ නත්වී ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙලා නැති නිසා ඒකට කියනවා ‘අසංඛත’යි. සකස්වෙලා නැහැ. ‘අප්පච්චය’යි.

එතකොට ඒ අප්පච්චය කියන එක හැම වෙලාවෙම නුවණින් දකින්න කියනවා.

නුවණකට විතරයි (අප්පච්චභාවය) ප්‍රත්‍යයයෙන් නොකළ බව සාක්ෂාත් වෙන්නේ. පෙනෙන්නේ.

තව පැත්තකින් ගත්තොත්, සමුදයේ දුරුවීම නිරෝධය හැටියට දකින්න. නිරෝධය කියලා තව හටගන්න එකක් දකින්න එපා.

දැන් එතකොට තර්කයක් දැයි, සමුදය - නැතිකම නිසා ඇතිවෙච්ච දෙයක් නම්, නත්වී කියන ප්‍රත්‍යයයෙන් ඇතිවෙච්ච එකක් නේ නිරෝධය කියලා. ඒ කියන්නේ සමුදය කියන එක තණ්හාව, තණ්හාවගේ නැතිකම නිසා ඒ තණ්හාවගේ නැතිකමින්, හේතූන්ගේ නැතිකමින් ඇතිවෙන එකක් නිවනය කියලා පැනෙච්චොත්, එතකොට තර්කයක් යොදයි.

මොකක්ද? එහෙනම් නැතිවෙච්ච එක නිසා ඇතිවෙච්ච එකක් නම් නිවන සංඛතයි කියයි. නමුත් එසේ නොගත යුතුයි. සමුදය කියන්නේ ප්‍රත්‍යයක්. සමුදය දුරුවීමෙන් ප්‍රත්‍යය නැතිවීමෙන් ප්‍රත්‍යය සමුත්පන්නයක් නැතිවෙනවා.

තණ්හාව නැතිවීමෙන් වෙන්නේ මොකක්ද? තණ්හාව නිසා ඇති කරපු ධර්මයක් තියෙනවා නම්, ඒ ඇති කරපු ධර්මයෝ නූපදිනවා.

ඒ ධර්මයන්ගේ නූපදීම අසංඛතයි.”

පූජ්‍යපාද මාත්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ විසින්

2013 වර්ෂයේ දී කළ දේශනයන් අනුසාරයෙන් රචිත
‘ධම්මසංඛගණි විවරණය’ (ද්විතීය භාගය) ධර්ම ග්‍රන්ථයේ

256 වැනි පිටුවෙන් උපුටා ගැනීමකි.